

BACHELORPROEF

Racisme in het voetbal:

Welk beleid voeren de verschillende actoren tegen racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal?

Bachelor	Handelswetenschappen en Bedrijfskunde
Afstudeerrichting	Sportjournalistiek
Academiejaar	2017-2018
Student	Jarne Pollie
Promotor	Ilse Mestdagh & Sofie Verschueren

BACHELORPROEF

Racisme in het voetbal:

Welk beleid voeren de verschillende actoren tegen racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal?

Bachelor	Handelswetenschappen en Bedrijfskunde
Afstudeerrichting	Sportjournalistiek
Academiejaar	2017-2018
Student	Jarne Pollie
Promotor	Ilse Mestdagh & Sofie Verschueren

Woord vooraf

Al van toen ik nog een klein jongetje was, ben ik gepassioneerd door voetbal. Mijn vader speelde voetbal en ik volgde zowat elke wedstrijd vanuit de tribunes. Ook mijn oudere broer kreeg de voetbalmicrobe doorgegeven en toen ik de kans kreeg om me vanaf de derde kleuterklas in te schrijven bij een voetbalclub, twijfelde ik geen moment. Ongeveer vijftien jaar later speel ik nog altijd bij dezelfde club, Olympic Ledegem, en maakt voetbal een belangrijk deel van mijn leven uit.

Voetbal zorgde voor mij al vaak voor emotionele momenten. Om zeker niks te missen van het interessante spel, volg ik zo veel mogelijk nieuws erover. De sportsectie van de kranten geniet al ruime tijd mijn voorkeur. Eerst de sportkrant, dan pas de algemene sectie. Begrijp me zeker niet verkeerd, want ook die 'gewone' krant krijgt voldoende aandacht. Mijn aandacht voor zowel politiek, als economie, cultuur, buitenland, ... is ook zeer groot. Toen ik vorige zomer aan thema's dacht, zocht ik het uiteraard in de voetbalwereld. Thema's als 'de impact van een nieuwe trainer' en 'de kwaliteiten van een goeie scheidsrechter', hebben het uiteindelijk niet gehaald. Ook het thema 'geldproblemen en zwart geld' bereikte de definitieve lijst niet, deels omdat het te moeilijk te onderzoeken valt en enkele weken daarna brak ook 'Operatie Propere Handen' los. Dat kaderde een beetje in hetzelfde thema.

Als kind speelde ik samen met voetballers met een andere huidskleur. Meerdere keren per seizoen leverde dat traantjes op bij die ploegmaats. Kinderen en ouders kunnen hard zijn. Dat kwam ook binnen bij mij. Ik voelde met hen mee, want kinderen kunnen ook lief zijn. Wanneer ik merkte dat racistische incidenten ook in de eerste klasse van het Belgisch voetbal voorkomen, besliste ik om van racisme in het voetbal mijn thema te maken. Ik wilde vooral inzicht krijgen in de regelgeving en uitzoeken hoe we beter kunnen doen. Niet alleen in die over racisme, maar ook over andere soorten 'onregelmatigheden'. Als ik doorhad dat niet alleen de Belgische voetbalbond daar een reglement voor heeft, maar ook dat er een aparte wet buiten het voetbal bestaat en dat sommige clubs daaromtrent ook een reglement hebben, werd het complex. Verschillende reglementen overlappen elkaar, maar ze komen op hetzelfde neer: racisme kan niet!

Tot deze conclusie kwamen ook mijn interviewees. Hen wil ik in het bijzonder bedanken voor de hartelijke ontvangst, de flexibiliteit en de informatie die ze mij verschaften. Ik interviewde een topspeler uit 1A, een voorzitter van een club uit 1A, een Kamerlid, een supporter, een topscheidsrechter en iemand van de KBVB. Ook wil ik Paul Beloy bedanken, wie ik niet geïnterviewd heb, maar waar ik wel contact mee had. Een interview was niet nodig, want al zijn kennis stond al neergeschreven in een boek. Zonder hun kennis en toewijding had ik minder concrete meningen en mogelijke oplossingen in het dossier en de podcast kunnen toevoegen.

Ik bedank ook mijn promotors Ilse Mestdagh en Sofie Verschueren voor de hulp bij het afbakenen van mijn onderwerp en voor de inhoudelijke en grammaticale tips. Tot slot krijgt de redactie van Radio 1 en VRT NWS ook een bedanking voor het materiaal dat ik kon gebruiken en voor de hulp bij het contacteren van mijn interviewees.

Abstract (Nederlands)

Deze bachelorproef gaat op zoek naar de context van racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal. De onderzoeksvraag die centraal staat is: “Welk beleid voeren de verschillende actoren tegen racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal?”. Aan de hand van diverse internetbronnen, studies, kennis van experts, cases en mediaberichten probeert dit document een antwoord te formuleren.

De basis voor dit dossier is racisme. Daarom focust het eerste hoofdstuk op het begrip ‘racisme’, dat zeer breed omvat kan worden. Aan de hand van verschillende definities en de verschillende vormen van racisme wordt het begrip afgebakend. Daarnaast komen de verschillende wetten aan bod waarin racisme vermeld staat. Verder kadert deze bachelorproef hoe de verschillende betrokken actoren beleid voeren tegen racisme in het voetbal.

Het tweede hoofdstuk bespreekt aan de hand van verschillende cases de problematiek van racisme in het Belgisch voetbal. Door cases van vroeger en nu aan te halen, kan de evolutie in de reacties en in het beleid van de verschillende actoren aangetoond worden. Wat de theorie uit het eerste hoofdstuk in de praktijk betekent, staat ook in het tweede hoofdstuk.

Het derde hoofdstuk legt de nadruk op de sterke voorbeelden van voetbalclubs uit het binnen- en buitenland. Supporters van bepaalde clubs kunnen zich dan wel racistisch uitlaten, het gaat erom hoe die clubs het probleem proberen aan te pakken. Vervolgens kijkt deze bachelorproef ook naar de organisaties van buitenlandse competities, want racisme pakt een club niet alleen aan. Door samenwerking van clubs en voetbalbonden kan het pas verdwijnen. Daarnaast geeft het derde hoofdstuk ook enkele suggesties om racisme uiteindelijk uit alle voetbalstadions te krijgen.

De belangrijkste conclusie van het dossier is dat niet elk racistisch incident door supporters op dezelfde manier of zelfs effectief wordt aangepakt door de voetbalbond. De regels en de sensibiliseringscampagnes zijn wel aanwezig, maar de gecompliceerde juridische procedures zorgen ervoor dat een club vaak te weinig of helemaal onbestraft weggomt.

De nadruk om racisme in een voetbalstadion te bestrijden ligt minder bij de voetbalbond, maar meer bij de voetbalclubs zelf. Via vooral sensibilisering proberen clubs hun supporters in toom te houden. Dat lukt niet altijd, want racistische incidenten blijven voorkomen. Dan is het belangrijk dat bij die incidenten, de club ook tussenkomt en de schuldigen gaat straffen. Tegenwoordig gebeurt dat wel meer en meer.

Toch kunnen supporters nog harder gestraft worden. Als zowel clubs als de voetbalbond de schuldigen straffen, zal racisme uiteindelijk misschien uit het voetbal verdwijnen. Dat wordt een werk van lange adem.

Abstract (English)

This thesis examines the context of racism in the highest league in Belgian football. The research question is: "What are the policies of the various actors against racism in the first league of Belgian football? This document uses studies, knowledge of experts, cases, media reports and various internet sources to formulate an answer to the head question.

This documents basis is racism. That is why the first chapter focuses on the concept of "racism", which can be very broad. The concept is defined using different definitions and different forms of racism. In addition, the various laws concerning racism are mentioned. This thesis also describes how the various actors involved pursue policies against racism in football.

The second chapter discusses the issue of racism in Belgian football using various cases. By using cases from the past and present, the evolution in the responses and in the policies of the various actors can be demonstrated. What the theory from the first chapter is in reality, is also described in the second chapter.

The third chapter emphasizes the strong examples of football clubs from Belgium and abroad. Supporters of certain clubs can be racists. But it is about how those clubs try to tackle the problem. This thesis then also looks at the organizers of foreign competitions, because racism isn't tackled by only a club. It can disappear through cooperation between clubs and football associations. In addition, the third chapter gives some suggestions for eventually removing racism from all football stadiums.

The most important conclusion of this document is that not every racist incident with supporters is dealt with in the same way or even effectively as another one by the football association. The rules and the awareness campaigns are present, but the complicated legal procedures ensure that a club often leaves too little or completely unpunished.

Tackling racism in a football stadium is less the task of the football association, but more of the football clubs themselves. Clubs try to keep their supporters under control through awareness-raising. That does not always work, because racist incidents continue to occur. Then it is important that in those incidents, the club also intervenes and starts punishing the guilty. Nowadays that happens more and more.

However, supporters can be punished even harder. If both, clubs and the football associations punish the guilty, racism may eventually disappear from football. That will be a long-term job.

Inhoudstabel

Woord vooraf

Abstract (Nederlands)

Abstract (English)

Inhoudstabel

Verklarende woordenlijst

RESEARCHDOSSIER

Inleiding	1
1. Racisme in het Belgisch voetbal	2
1.1 Racisme	2
1.1.1 Definitie	2
1.1.2 Vormen van racisme.....	4
1.1.3 Juridisch.....	7
1.2 Belgisch voetbal	9
1.2.1 Competitiestructuur	9
1.2.2 Actoren	11
1.3 Beleid tegen racisme.....	12
1.3.1 Reglement racisme in het voetbal	12
1.3.2 Sensibilisering.....	14
2. Racisme in het voetbalstadion	16
2.1 Spreekkoren tijdens Lierse – Beerschot.....	16
2.1.1 Over welke gebeurtenissen gaat het?.....	16
2.1.2: Wat doen de clubs en de KBVB?	17
2.1.3 Analyse van het beleid	20
2.2 Kortrijks racisme	22
2.2.1 Over welke gebeurtenissen gaat het?.....	22
2.2.2 Wat doen de clubs en de KBVB?	24
2.2.3 Analyse van het beleid	26
2.3 Brugs racisme	27
2.3.1 Over welke gebeurtenissen gaat het?.....	27
2.3.2 Hoe reageren de clubs en de KBVB?	28
2.3.3 Analyse van het beleid	29

3. Racisme uit het voetbalstadion	32
3.1 Positieve voorbeelden van clubs	32
3.1.1 Belgische clubs	32
3.1.2 Buitenlandse clubs	34
3.2 Andere positieve voorbeelden.....	35
3.2.1 Serie A (Italië)	35
3.2.2 Kick It Out (Engeland).....	36
3.3 Mogelijke oplossingen	37
Conclusie.....	42

PERSOONLIJK VERWERKINGSDOSSIER

Situering van het onderwerp in de media	46
Televisie: Racisme in het voetbal.....	46
Radio: Racisme in het voetbal.....	48
Print: Racisme in het voetbal	50
Formatanalyse met het oog op het te maken journalistieke eindproduct	54
PODVIS – podcast van VRT NWS – RADIO 1	54
Werkplan: eindproduct.....	56
Reflectie	67
Persbericht	69
Bibliografie	71

Verklarende woordenlijst

1A	De eerste klasse A, officieel Profvoetbal 1A is de hoogste afdeling van het Belgisch profvoetbal, bestaande uit 16 teams.
1B	De eerste klasse B, officieel Profvoetbal 1B, is het tweede niveau in het Belgisch betaald voetbal. Deze reeks bestaat uit acht teams.
Bondsparket	Het Bondsparket van de KBVB is gelast met het onderzoek inzake: - competitievervalsing; - dopingpraktijken - verstoring van de competities; - overdracht van patrimonium.
Champions League	De UEFA Champions League is het belangrijkste internationale voetbaltoernooi voor clubs in en rond Europa, georganiseerd door UEFA. De Champions League bestaat sinds 1992 en gaat om een kampioenschap tussen hoog eindigende ploegen in de nationale, Europese competities.
Dug-out	Een dug-out is in het voetbal is een bouwwerk aan de zijkant van het veld waar de gewisselde spelers, reservespelers en staf zich bevinden. Meestal heeft een voetbalstadion twee dug-outs; een voor de thuisploeg en een voor het uit spelende team.
Europa League	De UEFA Europa League is een jaarlijks door de UEFA georganiseerde voetbalbekercompetitie. De Europa League is het op een na belangrijkste internationale voetbaltoernooi voor clubs in Europa.
Evocatiecommissie	De Evocatiecommissie is een commissie van de voetbalbond die uitspraken kan goedkeuren, verder onderzoeken of opschorten.
FARE	Acroniem voor 'Football Against Racism in Europe'. Dat is een netwerk van supportersgroepen, spelersgroepen en voetbalbonden om discriminatie in het Europese voetbal tegen te gaan.

FIFA	De Fédération Internationale de Football Association (FIFA) is de internationale organisatie voor de sport voetbal. De FIFA organiseert en beheert o.a. grote internationale voetbaltoernooien, waaronder het Wereldkampioenschap voetbal en het is een van de organisaties die mee beslist over de wijziging van de spelregels van het voetbal.
Geschillencommissie	De Geschillencommissie van de KBVB behandelt verschillen van meningen tussen twee partijen in verband met: <ul style="list-style-type: none"> - een club van het Betaald Voetbal; - een speler, trainer, afgevaardigde of begeleider van eerste ploegen, beloften of reserven van clubs van het Betaald Voetbal, of een andere toegewezen niet-spelende aangeslotene aan een club van het Betaald Voetbal.
KBVB	De Koninklijke Belgische Voetbalbond is de Belgische voetbalbond. De bond vertegenwoordigt alle voetbalclubs van België. De activiteiten van de KBVB kunnen kortweg omschreven worden als 'organiseren van het voetbal in België'.
Spreekkoren	Hetgeen door een groep mensen uit afkeer of bewondering (gescandeerd) wordt geroepen.
Stadionverbod	Een verbod om bij een voetbalwedstrijd in een specifiek stadion aanwezig te zijn.
UEFA	De Union Européenne de Football Association of Union of European Football Associations (UEFA), is het controlerend orgaan voor voetbal tussen Europese voetbalteams. Het vertegenwoordigt de nationale voetbalbonden van Europa, organiseert clubcompetities in Europa (Champions League, Europa League etc.) en beheert het prijzengeld, regels en mediarechten voor deze competities. Het is een van de zes continentale organisaties van de FIFA.
Voetbalwet	Belgische wet van 1998. De wet voorziet in administratieve geldboetes van 250 tot 5000 euro en een stadionverbod van drie maanden tot vijf jaar voor al wie zich misdraagt in een voetbalstadion.

Serie A	De Serie A (voluit Lega Calcio Serie A TIM) is de hoogste afdeling in het Italiaanse betaald voetbal.
Premier League	De Premier League is de hoogste Engelse voetbalcompetitie. De competitie bestaat uit twintig clubs en naast Engelse clubs kunnen ook clubs uit Wales zich kwalificeren voor een plaats in de Premier League,
Sensibiliseren	Gevoelig maken voor een bepaald probleem, met het oog op de maatregelen die voor de oplossing daarvan noodzakelijk zijn.

RESEARCHDOSSIER

Inleiding

Op 11 november 2018 spelen KV Kortrijk en Standard tegen elkaar in het Guldensporenstadion van Kortrijk. Na het laatste fluitsignaal verlaten de Standardspelers het veld, maar net voor de spelerstunnel ontstaan schermutselingen tussen KVK-fans en de voetballers van Standard waarbij Standardaanvaller Paul-José Mpoku en enkele van zijn ploegmaats - waaronder Christian Luyindama – racistisch bejegend werden door de thuissupporters. Beide spelers zijn afkomstig uit Congo en kregen beledigingen op basis van hun huidskleur en afkomst, op het einde van 2018.

Deze bachelorproef gaat aan de hand van diverse internetbronnen, studies, kennis van experts, cases en mediaberichten op zoek naar de context van racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal. De onderzoeksvraag die centraal staat is: “Welk beleid voeren de verschillende actoren tegen racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal?”.

De basis voor dit dossier is racisme. Daarom focust het eerste hoofdstuk op het begrip ‘racisme’, dat zeer breed omvat kan worden. Aan de hand van verschillende definities en de verschillende vormen van racisme wordt een eigen invulling aan het begrip gegeven. Daarnaast komen de verschillende wetten aan bod waarin racisme vermeld staat, want racisme is al een tijdje strafbaar. Verder kadert deze bachelorproef het Belgisch voetbal en hoe de verschillende betrokken actoren beleid voeren tegen racisme in het voetbal.

Het tweede hoofdstuk bespreekt aan de hand van verschillende cases de problematiek van racisme in het Belgisch voetbal. Door cases van vroeger en nu aan te halen, kan de evolutie in de reacties en in het beleid van de verschillende actoren aangetoond worden. Cases van racistische incidenten bij dezelfde club maken deze evolutie nog duidelijker. Verder volgt een analyse van de regels en de theorie uit het eerste hoofdstuk. Worden die in de praktijk ook toegepast of niet?

Het derde hoofdstuk legt de nadruk op de goeie voorbeelden van voetbalclubs uit het binnen- en buitenland. Supporters van bepaalde clubs kunnen zich dan wel racistisch uitlaten, het gaat erom hoe die clubs het probleem proberen aan te pakken. Vervolgens kijkt deze bachelorproef ook naar de organisaties van buitenlandse competities, want racisme pakt een club niet alleen aan. Door samenwerking van clubs en voetbalbonden kan verdwijnen. Daarnaast geeft het derde hoofdstuk ook enkele suggesties om racisme uiteindelijk uit alle voetbalstadions te krijgen.

Het dossier eindigt met een algemene conclusie over het effect van profwielrennen op het hart. Hier wordt er teruggegrepen naar de vorige hoofdstukken. Wat duidelijk zal worden, is dat racisme vaak voorkomt en ook vaak onbestraft blijft. Toch zijn er goeie initiatieven en is het beleid van de verschillende actoren voornamelijk positief geëvolueerd. Maar vooraleer racisme uit het voetbal zal verdwijnen, is nog een lange weg te gaan.

1. Racisme in het Belgisch voetbal

‘Voetbal is een feest!’ is het motto van de Belgische voetbalbond. Zowel voor de supporters als de spelers zou voetbal een feest moeten zijn. Dat is niet altijd het geval, want racistische gezangen of andere incidenten kunnen dat feest verstoren. Racisme in het voetbal is een fenomeen dat al lange tijd aanwezig is en dat fenomeen blijkt maar moeilijk uit de stadions verbannen te worden. Van het racisme waarmee Léon Motombo Makuna (een van de eerste Afrikaanse voetballers in de Belgische competitie) mee te maken kreeg in Gent, tot het racisme in 2018 waar Paul-José Mpoku mee te maken kreeg in Kortrijk zijn er heel wat wetten, regels en campagnes bijgekomen, maar toch is er nog altijd racisme (Eeckhout, 2016) (Beloy & Van Laeken, 2016) (Het Nieuwsblad, 2018).

In dit eerste hoofdstuk wordt racisme duidelijk gedefinieerd en ook de verschillende vormen worden uitgelegd. Daarnaast kadert het hoofdstuk Belgisch voetbal. Ook komen de verschillende actoren uit het Belgische voetbal aan bod die betrokken zijn bij de bestrijding van racisme en in het bijzonder welke regels of campagnes dergelijke actoren hanteren om racisme aan te pakken.

1.1 Racisme

Racisme is deels subjectief. Soms vindt iemand dat een bepaalde gebeurtenis of uitspraak racistisch is, terwijl een ander dat niet vindt. Racisme is een algemeen bekend begrip, maar het betekent niet voor iedereen hetzelfde. Voor deze bachelorproef is het dus belangrijk om te vertrekken vanuit een goeie definitie voor racisme.

1.1.1 Definitie

Racisme is een complex fenomeen en een algemene consensus over de beste definitie van racisme bestaat niet. Volgens het Gelijkekansencentrum van Brussel gaat het over een geheel van vooroordelen en discriminerende praktijken gebaseerd op een ideologie van ongelijkheid (equal.brussels, sd).

Van Dale

De Grote Van Dale, het bekendste verklarende woordenboek van het Nederlands, hanteert de volgende definitie van ‘racisme’: “Een opvatting dat het ene ras superieur is aan het andere en, daaruit voortvloeiend, dat ten opzichte van het ene ras andere maatstaven kunnen worden aangelegd dan ten opzichte van het andere.” (Van Dale, sd)

Centraal in deze definitie staat ‘het ras’, want rassen worden gerangschikt als superieur en inferieur ten opzichte van elkaar. Voor een ‘ras’ hanteert de Van Dale dan weer de volgende definitie:

“Een groep van mensen of van een soort van dieren of planten die gekenmerkt wordt door bepaalde vaste erfelijke eigenschappen.” (Van Dale, sd)

De definitie van racisme die in de Van Dale staat, is niet specifiek genoeg. Het woordenboek gebruikt nog te algemene termen, zoals 'een ras op basis van bepaalde erfelijke eigenschappen'.

Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie

Een concretere en vooral uitgebreidere definitie staat te lezen in het 'Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie', een van de zeven mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties uit 1965. Deze wetten traden in werking in België op 6 september 1975 en zijn nog steeds van kracht. Dat verdrag is zo'n dertien pagina's lang en bestaat uit drie delen en 25 artikels (7 MAART 1966. - Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie. (Vertaling), sd)

In het verdrag wordt onder artikel 1. 'rassendiscriminatie' gedefinieerd:

"Elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming die ten doel heeft de erkenning het genot of de uitoefening, op voet van gelijkheid, van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel gebied, of op andere terreinen van het openbaar leven." (Unia, 1966)

Aan de oorsprong van racistisch gedrag of van discriminatie, liggen meestal stereotypen en vooroordelen. Stereotypen zijn hardnekkige en vereenvoudigde voorstellingen die we hebben van de wereld die ons omringt. Een vooroordeel is een negatieve houding of een neiging om zich negatief op te stellen tegenover een groep of tegenover leden van die groep. Een racistische attitude kan tot uiting komen in discriminerend gedrag. Omgekeerd kan gedrag discriminerend zijn zonder door een bewust vooroordeel te zijn ingegeven (Grenslijn, sd).

Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie

Ook de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) hanteert een eigen definitie van racisme. De ECRI is een onafhankelijk toezichtsorgaan voor de mensenrechten, dat in 1993 is ingesteld door de Raad van Europa. De ECRI richt zich speciaal op racisme en onverdraagzaamheid (Council of Europe, 2018)

De commissie bestaat uit onafhankelijke leden die worden benoemd wegens hun deskundigheid op het gebied van racisme, vreemdelingenhaat, antisemitisme en onverdraagzaamheid. De ECRI bekijkt racisme niet Europees, maar per land van de EU (Council of Europe, 2018).

De definitie is grotendeels dezelfde als de vorige vermelde definities, maar hier zit ook een klein verschil:

"Racisme is het geloof dat een kenmerk zoals zogenaamd 'ras', kleur, taal, religie, nationaliteit of nationale of etnische origine verantwoording biedt voor:

- minachting voor een persoon of een groep personen
- de notie van superioriteit van een persoon of een groep personen"

Vooral de woorden 'geloof' en 'minachting' zijn hier belangrijk. Zo moet een bepaalde persoon geen racistische uitspraak of een bepaalde racistische handeling uitvoeren om van racisme te spreken. Racistisch denken is voldoende.

Michel Wieviorka

Ten laatste is ook de definitie van Michel Wieviorka noemenswaardig. Michel Wieviorka (1946) is een internationaal befaamd socioloog en hoofd van de afdeling onderzoek van de EHESS (L'École des hautes études en sciences sociales). Ook is hij manager van het Maison des sciences de l'homme in Parijs. Hij heeft boeken over geweld, racisme en antisemitisme op zijn naam staan (De Bezige Bij, sd).

Volgens hem is racisme "een ideologie of leer van ideeën die zich vertaalt in vooroordelen, discriminerende praktijken, segregatie en geweld en die machtsrelaties tussen sociale groepen inhoudt, die een stigmatiserende functie heeft, alsook een functie van legitimatie en dominantie, waarvan de logica van ondergeschiktheid en differentiatie kan verschillen in tijd en ruimte".

Hij vermeldt tot wat racisme kan leiden en hij beseft ook dat de perceptie over racisme kan veranderen. In het jaar 2018 kijken mensen anders naar discriminatie en racisme dan pakweg honderd jaar geleden. Het is dus ook belangrijk te beseffen dat onze tijdsgeest racisme deels beïnvloedt (equal.Brussels, sd).

In deze bachelorproef wordt racisme bekeken als een combinatie van deze vier bovenstaande definities: Racisme is zowel discriminatie van een ras, als een kenmerk van een ras (kleur, religie, taal,...), waarbij de ene groep superieur wordt geacht tegenover de andere. Daarnaast bestaat het besef dat de perceptie over racisme kan veranderen.

1.1.2 Vormen van racisme

Zoals beschreven in 1.1.1, is racisme een heel breed en complex verhaal. Verschillende uitspraken kunnen dus onder de noemer 'racistisch' vallen, maar die noemer kan nog eens onderverdeeld worden. Dat is noodzakelijk om te begrijpen hoe racisme functioneert binnen de samenleving (Robbe, 2016).

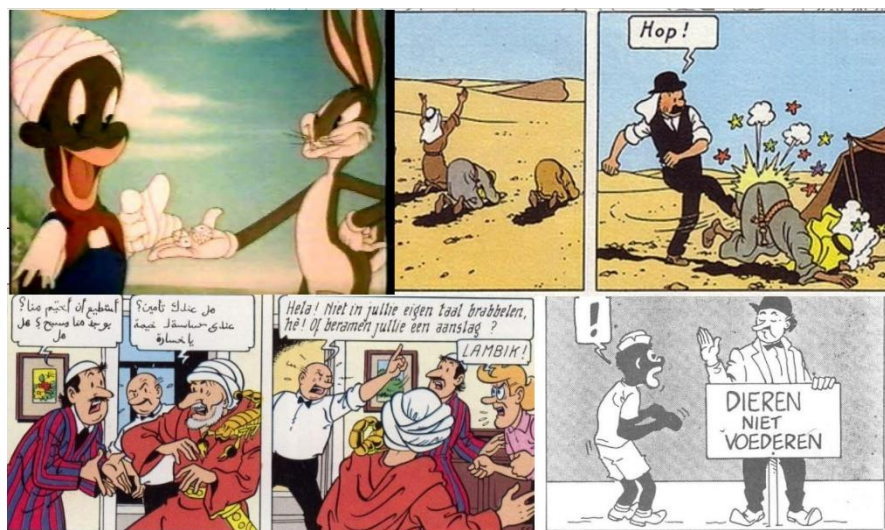
Biologisch en cultureel

Racisme wordt onderverdeeld aan de hand van de basis waarop wordt gediscrimineerd en de niveaus waarop wordt gediscrimineerd. Voor de basis waarom aan racisme gedaan wordt, moet het onderscheid gemaakt worden tussen 'biologisch racisme' en 'cultureel racisme'.

Biologisch racisme is racisme op basis van biologische kenmerken, zoals huidskleur, haar, lippen,... Dat is de meest voorkomende vorm van racisme. Dit zag men bij de Europese koloniale rijken duidelijk terug. In Brits-Indië was de hoogste positie die een Indiër kon behalen lager dan de laagste positie van een Engelsman (Wertheim, 2008).

De term 'cultureel racisme' slaat niet op biologische kenmerken die veroordeeld worden, maar wel op discrimineren omwille van andere bevolkingsgroepen of samenlevingen die andere omgangsmannen hebben. Bij cultureel racisme zijn de eigen normen en waarden superieur aan die van anderen en zal die ander worden afgewezen (Pinto, 2010).

Geschiedschrijving, media, tradities, populaire cultuur dragen soms een beeld uit dat vaak een onderscheid maakt tussen 'wij' en 'zij', tussen 'ons' en 'de ander'. Het culturele weefsel bepaalt het DNA van een samenleving en het geeft een sterk gevoel om zich te binden met een groep. Binnen die cultuur wordt de basis gelegd voor een maatschappij die gebaseerd is op inclusie of net op uitsluiten en discriminatie. Een voorbeeld daarvan is vaak te vinden in stripverhalen, waar stereotyperingen van een ander ras ingebakken zitten (Robbe, 2016).

Figuur 1 Stereotyperingen in stripverhalen (Robbe, 2016)

Verder kan racisme ook voorkomen op verschillende niveaus. Onder deze categorie vallen 'individueel racisme', 'geïnternaliseerd racisme' en 'geïnstitutionaliseerd racisme'.

Individueel racisme

Individueel racisme is een eerste vorm van racisme. Het is misschien ook de meest simpele vorm van racisme want het is namelijk racisme op individueel, interpersoonlijk niveau. Het voorvoegsel 'inter' is hier belangrijk, want het gaat om interactie tussen twee verschillende personen. Elke vorm van het publieke uiten van vooroordelen, haat of daden van discriminatie zijn voorbeelden van deze vorm van racisme. Zodra een persoonlijke overtuiging wordt omgezet in interactie of als deze overtuiging een platform krijgt, wordt het racisme zichtbaar (Pinto, 2010). Een (zeer stereotiep) voorbeeld hiervan zou kunnen zijn: een Vlaamse man van middelbare leeftijd die haatberichten stuurt naar een Vlaamse tiener van Marokkaanse origine op Facebook.

Deze publieke uitingen van individueel niveau kunnen ook heel subtiel zijn. Zoals bijvoorbeeld een winkelier die een klant met migratieachtergrond niet dezelfde service wil bieden of iemand die weigert naast een persoon met een andere huidskleur te zitten terwijl hij/zij gebruik maakt van het openbaar vervoer (Robbe, 2016).

Geïnternaliseerd racisme

Ook deze vorm van racisme is feitelijk individueel, met dat verschil dat het zich niet in de eerste plaats tussen personen manifesteert maar in wat een persoon denkt of voelt. Dat racisme heeft een belangrijke impact op het zelfbeeld van een persoon en kan bij de dominante groep leiden tot gevoelens van superioriteit, maar het kan ook zorgen voor de omgekeerde beweging en tot gevoelens van minderwaardigheid leiden bij de maatschappelijke groepen die dan het doelwit waren van racisme (Nittle, 2018).

Binnen deze vorm van racisme bestaat ook een soort onderverdeling. Het is eerder een spiraal die racisme verder zet. Horizontaal racisme heet dat dan. Het komt voor wanneer leden van een minderheidsgroep racistische daden gaan overnemen en gebruiken tegenover andere minderheidsgroepen. Een voorbeeld hiervan kan een Marokkaanse Belg zijn die vooroordelen tegenover een Japanse Belg krijgt op basis van racisme in België tegenover Aziaten (Robbe, 16).

Geïnstitutionaliseerd racisme

Institutioneel racisme (ook bekend als structureel racisme, staatsracisme of systemisch racisme) is rassendiscriminatie door overheden, bedrijven, religies of onderwijsinstellingen of andere grote organisaties met de macht om het leven van veel individuen te beïnvloeden (Pinto, 2010).

Het meest voor de hand liggende voorbeeld is wetgeving die expliciet racistisch is. Dan gaat het vooral over de oude segregatie wetten zoals bijvoorbeeld in de Verenigde Staten of Zuid-Afrika (Historiek, sd).

Deze vorm van racisme gaat ook verder dan deze duidelijke wetten. Zo kan een persoon met een migratieachtergrond meer obstakels ondervinden in het onderwijs dan iemand zonder migratieachtergrond. Ook op de huizenmarkt geraakt volgens een onderzoek van Unia een persoon van een andere nationaliteit minder makkelijk aan een huis in vergelijking met een Belg (Interfederaal Gelijke Kansen Centrum, 2014).

Vormen van racisme overlappen elkaar ook. 'Ethnic profiling', wanneer politieagenten doelwitten voor een grondige controle selecteren op basis van hun huidskleur, is een voorbeeld hiervan. De veronderstelling hier is dat mensen met een migratieachtergrond een groter risicoprofiel hebben voor crimineel gedrag omwille van hun etnische afkomst. Als het om een systematische praktijk gaat, zit het vooroordeel niet louter op het niveau van de individuele agent, maar ook op het niveau van de politie als instituut (Robbe, 2016).

Omgekeerd racisme

Dan is er nog een speciale vorm van racisme, namelijk 'omgekeerd racisme'. Omgekeerd racisme is zelden echt racisme, meer verwijten en een vorm van wraak. Het gaat om racistische uitingen, omdat "zij ook racistisch zijn naar ons" of omdat "mensen met een migratieachtergrond ook een stereotyperend beeld hebben van de autochtone bevolking". In Zuid-Afrika is daarvan een goed voorbeeld te vinden, namelijk 'Plaasmoorde'. De Plaasmoorde zijn een lange reeks van bloedige overvallen op boerderijen die plaatsvinden sinds 1994.

De landbouwbedrijven die gevisieerd worden zijn voornamelijk eigendommen van leden van de blanke populatie: een etnische minderheid in Zuid-Afrika die zelf jaren bevoordeeld is ten opzichte van de zwarte bevolking (Naeyaert, 2017).

In deze bachelorproef bevinden de beschreven racistische incidenten zich voornamelijk binnen de categorieën van het biologisch, cultureel en individueel racisme. Het gaat om incidenten van supporters die de ander uitschelden omwille van biologische kenmerken, zoals huidskleur, maar het gaat ook over supporters die zich beter voelen dan zwarte spelers en daarom beginnen te schelden. Racistische gezangen bijvoorbeeld vallen onder individueel racisme, omdat er interactie is tussen beide kampen.

1.1.3 Juridisch

De Belgische Grondwet is in principe de hoogste nationale rechtsbron in België, maar dat is niet altijd zo. Sommige verdragen hebben directe werking in de nationale rechtsorde. Dat betekent dat die verdragen dan voorrang krijgen op de Belgische wetten en voorschriften, omdat ze beschouwd worden als van essentieel belang te zijn binnen een democratische staat. Zo hebben alle bepalingen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) directe werking in België, waardoor de rechterlijke macht verplicht is om alle nationale wetgeving te toetsen aan het EVRM. Daardoor spelen in België een groot aantal niet alleen nationale, maar ook internationale en Europese verdragen en verklaringen een rol bij de vrijwaring tegen racisme en discriminatie en de bescherming van de mensenrechten (Van Linden, 2010). Voor deze bachelorpaper is de nationale wetgeving het belangrijkste.

Wet tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden

De Wet tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden dateert van 1981 en wordt ook wel de 'antiracismewet' genoemd. België heeft dus met andere woorden slechts vanaf 1981 een antiracismewet, 51 jaar na de oprichting van het land (Van Linden, 2010).

De Antiracismewet vertrekt vanuit de volgende definitie van 'discriminatie': *“Elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur, die tot doel heeft of ten gevolge heeft of kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt tenietgedaan, aangetast of beperkt.”*

Vanuit deze definitie stelt de antiracismewet drie soorten van gedrag strafbaar in verband met uitingen van racisme:

- 1) Het aanzetten tot discriminatie, rassenscheiding, haat of geweld jegens een persoon, een groep of een gemeenschap of de leden ervan, wegens het ras, de huidskleur, de afkomst of de nationale of etnische afstamming van deze persoon of van (de leden van) deze groep of gemeenschap (art. 1, 1° en 2°).

- 2) Het publiciteit geven aan een voornemen tot discriminatie, rassenscheiding (segregatie), haat of geweld jegens een persoon, een groep of een gemeenschap wegens ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit (art. 1, 3° en 4°).
- 3) Het lidmaatschap of de medewerking aan een groep of vereniging die kennelijk en herhaaldelijk discriminatie of segregatie verkondigt of bedrijft (art. 3). (Voorhoof, 2001)

De laatste wijziging aan de antiracismewet dateert van 10 mei 2007 waardoor de 'antiracismewet' in feite voor grote delen werden samengevoegd met de algemene 'discriminatiewet', waardoor een gelijkaardige wetgeving werd ingebouwd voor alle andere discriminatiegronden.

Die discriminatiegronden zijn dan: leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een fysieke of genetische eigenschap en sociale afkomst (Van Linden, 2010).

De straffen voor iemand die deze wet overtreedt, kan een gevangenisstraf van een maand tot een jaar zijn en een geldboete van 400 euro tot 8.000 euro (Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, 2017).

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (Unia) houdt zich bezig met de bestrijding van racisme in België. Het Centrum werd opgericht in 1993, bij wet van 15 februari 1993 en heeft op basis van deze wet de opdracht om de gelijkheid van kansen te bevorderen en elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van verschillende discriminatiegronden te bestrijden. Unia heeft niet de rol van openbaar ministerie, het stapt naar de rechtbank. Hetzij met de toestemming van het slachtoffer als er een individueel slachtoffer voorhanden is, hetzij op eigen initiatief (Unia, 2018).

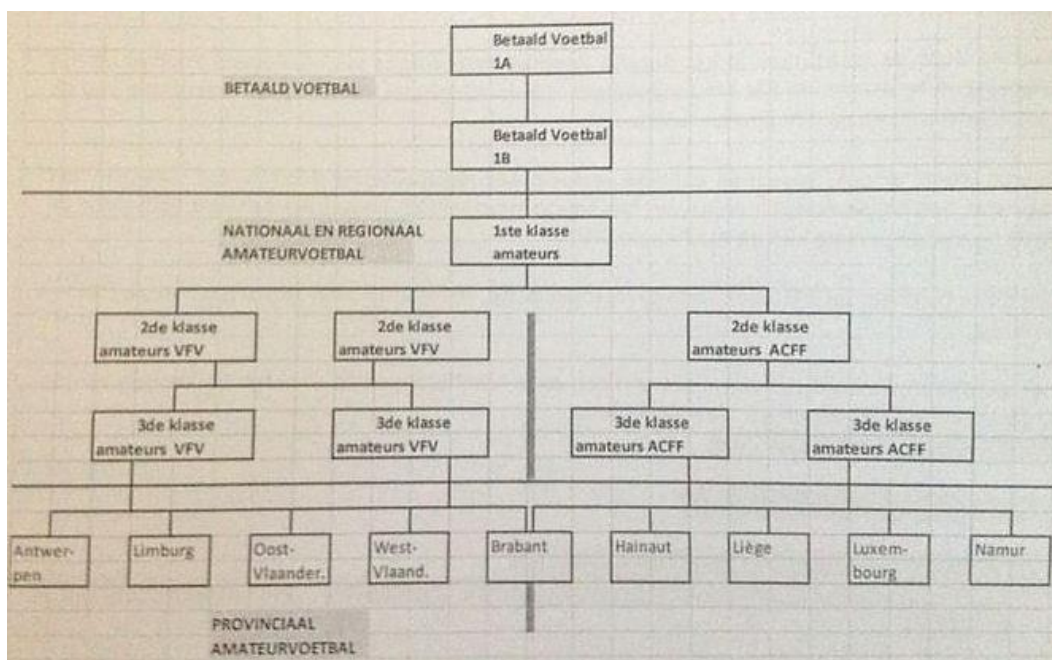
Verder heeft het de opdracht over het respect van de grondrechten van vreemdelingen te waken en de overheid informatie te verschaffen over de verschillende migratiestromen. Een laatste essentiële taak van het Centrum is overleg en dialoog tot stand te brengen tussen alle overheidsactoren en private actoren die bij het opvangbeleid van de immigranten zijn betrokken. Ook heeft het Centrum de taak de belangen van vreemdelingen te behartigen (Unia, 2018).

1.2 Belgisch voetbal

Voetbal is zo oud als de mensheid. Iedereen heeft in zijn jeugd wel eens tegen een bal getrapt (Cuypers, 2006). Voetbal is een nationale sport in België. Zowat elke dag is er een voetbalmatch op televisie te zien. Ook kranten staan vol met voetbalnieuws en ook op de radio is er veel aandacht voor. Ook al krijgt de sport zo veel aandacht, toch is de structuur in het Belgisch voetbal niet altijd even duidelijk. Voor deze bachelorproef is het dus belangrijk om het Belgisch voetbal te kaderen.

1.2.1 Competitiestructuur

De Belgische voetbalclubs spelen in verschillende reeksen, die dan de competitiestructuur van het Belgisch voetbal vormen. Hieronder wordt enkel gefocust op de competitiestructuur bij de mannen, ingericht door de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB), Voetbal Vlaanderen (VFV) en Association des Clubs Francophones de Football (ACFF) (zie 1.2.2).

Figuur 2 Competitiestructuur Belgisch voetbal (Vleminckx, 2015)

De competitiestructuur is opgedeeld in verschillende niveaus. Niveau 1 is het hoogste niveau, niveau 6 is het laagste.

Het eerste grote onderscheid wordt gemaakt tussen de eerste twee niveaus en alles onder niveau 3. Niveau 1 en 2 zijn profvoetbal, wat wil zeggen dat de spelers en de trainer betaald worden, dat ze een salaris krijgen en dat het salaris ook de voornaamste bron van inkomsten is. Vanaf niveau 3 wordt de term 'amateurvoetbal' gebruikt. Amateurvoetballers kunnen ook nog altijd betaald worden om te voetballen, maar dan is dat salaris niet de voornaamste bron van inkomsten meer (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2018).

Het tweede onderscheid wordt gemaakt tussen niveau 1-2-3, niveau 4-5 en niveau 6. Niveau 1, 2 en 3 zijn nationaal, wat wil zeggen dat clubs over het hele land in die competities spelen, zowel Nederlandstalige als Franstalige clubs. Die competities worden georganiseerd door de Koninklijke Belgische Voetbalbond (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2018).

Niveau 4 en 5 spelen op regionaal niveau, wat betekent dat de competities alleen bestaan uit Nederlandstalige clubs of dat de competities alleen bestaan uit Franstalige clubs. Deze competities worden dan georganiseerd door de bond van de taalgemeenschappen: Voetbal Vlaanderen en de Association des Clubs Francophones de Football (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2018).

Niveau 6 is het provinciale niveau. Daarbij verdeelt elke Belgische provincie opnieuw een aantal competities in verschillende niveaus. De competities bestaan dan enkel uit clubs van die provincie (bv. alleen West-Vlaamse clubs). Ook op dit niveau worden de competities georganiseerd door de bond van de taalgemeenschappen (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2018).

Voor deze bachelorproef wordt enkel gefocust op het profvoetbal en meer specifiek enkel de hoogste Belgische voetbalklasse.

Eerste klasse A

De eerste klasse A is de hoogste afdeling van het Belgisch profvoetbal en bestaat uit zestien teams vanuit heel België (zie afbeelding) (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2019).

Elke ploeg speelt tweemaal (heen en terug) tegen elk van de vijftien andere, dus 30 wedstrijden in totaal. Na de reguliere competitie worden er play-offs afgewerkt, waarbij de zes hoogst gerangschikte clubs het nogmaals twee keer tegen elkaar opnemen (heen en terug) in play-off 1. Dit betekent dat de top zes in totaal 40 wedstrijden afwerkt, waarvan 30 in de reguliere competitie en tien in de play-offs. Bij de start van play-off 1 wordt het puntenaantal, dat de deelnemende ploegen in de reguliere competitie hebben behaald, gedeeld door twee en naar boven afgerond (De Busscher, 2018).

1	Cercle Brugge K.SV.
2	K.RC.Genk A
3	Club Brugge KV.
4	Excel Mouscron A
5	K.AA.Gent A
6	K.AS.Eupen A
7	K.SC.Lokeren O.VI. A
8	K.St.-Truidense VV. A
9	KV.Kortrijk A
10	KV.Oostende A
11	KV.RS.Waasland-SK.Beveren
12	R.Antwerp FC. A
13	R.SC.Anderlecht A
14	R.Standard de Liège A
15	SV.Zulte Waregem A
16	Sp.du Pays de Charleroi A

Figuur 3 Voetbalploegen in Eerste Klasse A (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2019).

De nummers zeven tot en met vijftien worden, samen met de drie hoogst gerangschikte clubs uit eerste klasse B (met uitzondering van de kampioen) verdeeld in twee poules van elk zes teams. Ook zij nemen het nog tweemaal tegen elkaar op (heen en terug), waardoor ook zij 40 wedstrijden afwerken, 30 in de competitie en tien tijdens de play-offs.

In tegenstelling tot play-off 1 starten de teams uit play-off 2 wel vanaf nul, er wordt dus geen rekening meer gehouden met het puntenaantal uit de reguliere competitie (De Busscher, 2018)

De zestiende en laatste in de stand, degradeert en speelt dus het volgende seizoen in de eerste klasse B (De Busscher, 2018).

1.2.2 Actoren

De Eerste Klasse A van het voetbal bevat verschillende organisatoren en actoren, met elk hun eigen beleid tegenover racisme. De UEFA, de Koninklijke Belgische Voetbalbond, de Pro League en de verschillende voetbalclubs zijn de actoren die aan bod komen voor het bestrijden van racisme.

UEFA

De Union of European Football Associations (UEFA) is het bestuursorgaan van het Europese voetbal. De UEFA vertegenwoordigt de nationale voetbalbonden van Europa, waar de Belgische voetbalbond dus ook inzit, organiseert clubcompetities in Europa, zoals de Champions League en de Europa League, en beheert het prijzengeld, regels en mediarechten voor deze competities.

Koninklijke Belgische Voetbalbond

De Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) is de voetbalbond van België en de bond vertegenwoordigt dus alle voetbalclubs van België. De activiteiten van de KBVB kunnen kortweg omschreven worden als 'organiseren van het voetbal in België' (Koninklijke Belgische Voetbalbond, sd)

De bond werd in 1895 opgericht als Union Belge des Sociétés de Sports Athlétiques, een vereniging voor zowel voetbal, wielrennen als atletiek, maar later splitste de voetbalvereniging zich af en kreeg het de naam KBVB (De Busscher, 2018).

De KBVB is eigenlijk de koepelorganisatie boven de deelorganisaties, die beperkt zelfstandig opereren. De bond bestaat dus uit een Waalse vleugel Association des Clubs Francophones de Football (ACFF), uit een Vlaamse vleugel Voetbal Vlaanderen (VV) en de Pro League (ACFF, 2018).

Figuur 4 Structuur van de KBVB (ACFF, 2015)

Sinds het jaar van de oprichting organiseert de voetbalbond de competities die onder het Belgische profvoetbal vallen (zie 1.2.1) via en ook de bekercompetitie via de Pro League. Competities in de lagere afdelingen worden georganiseerd door Voetbal Vlaanderen en ACFF (Koninklijke Belgische Voetbalbond, sd).

Daarnaast organiseert de KBVB ook competities in het zaal- en strandvoetbal en is de bond ook verantwoordelijk voor de organisatie rond de nationale voetbalelftallen (Koninklijke Belgische Voetbalbond).

Pro League

De Pro League groepeert de 24 professionele voetbalclubs in België en beheert de kampioenschappen 1A (Jupiler Pro League) en 1B (Proximus League). Ze organiseert ook de Supercup waarin telkens bij het begin van het seizoen de landskampioen het opneemt tegen de bekerwinnaar. In opdracht van de KBVB staat de Pro League in voor de Beker van België (Crocky Cup) vanaf de 1/16e finales (Pro League, sd).

Het management werkt onder de controle van de 24 professionele club verzameld in de Algemene Vergadering. In de Raad van Bestuur zetelen dan weer vertegenwoordigers van die clubs (Pro League, sd).

Clubs

In België hebben 24 voetbalclubs het 'professionele' statuut gekregen. Die 24 professionele clubs komen bijeen in de Pro League, die de regels opstelt waaraan de clubs moeten voldoen. Binnen die regels kunnen de Belgische club nog altijd hun eigen beleid voeren.

Figuur 5 Voetbalclubs uit 1B

Figuur 6 Voetbalclubs uit 1A

1.3 Beleid tegen racisme

Om racisme aan te pakken, zijn alle genoemde actoren (zie 1.2.2) betrokken. Hieronder wordt uitgelegd hoe racisme in het voetbal aangepakt wordt.

1.3.1 Reglement racisme in het voetbal

Regels zijn de belangrijkste manier om racisme aan te pakken. Binnen het reglement van zowel UEFA als KBVB, dat elk lid moet volgen, staan verschillende regels over racisme. Bij overtreding van deze regels volgen uiteraard sancties.

UEFA en KBVB

In de wetgeving van de UEFA, waar alle leden van de KBVB zich moet aan houden, staat onder artikel 14 wat de gevolgen van racisme voor de betrokken club kunnen zijn:

- 'Als een persoon of een groep personen de menselijke waardigheid van een persoon of een groep personen beledigt op welke grond dan ook, inclusief huidskleur, ras, religie of etnische afstamming, krijgt de verantwoordelijke club minimaal een gedeeltelijke sluiting van het stadion.'
- 'Als het voorval zich een tweede keer mocht voordoen, wordt de club bestraft met een boete van 50.000 euro en match achter gesloten deuren.'
- 'Elke volgende overtreding wordt gestraft met meer dan een match achter gesloten deuren, een sluiting van het stadion, een forfait van de match, een aftrekking van de punten en/of een diskwalificatie van de competitie.' (UEFA, 2017)

Ook de KBVB hanteert deze regels, die de verantwoordelijkheid bij de clubs legt. De KBVB heeft daarvoor nog een extra regel laten opnemen hieromtrent in het bondsreglement. Artikel 307 van dat reglement bepaalt dat 'clubs zich ertoe verbinden neutraal te zijn op politiek, filosofisch en godsdienstig vlak. Elke discriminatie van een land, een persoon of een groep op basis van geslacht, ras, taal, godsdienst of politiek is ten strengste verboden op straffe van schorsing of schrapping.' (KBVB, 2018)

De KBVB is geen overheid, maar een privéorganisatie, dus ze mogen enkel disciplinaire maatregelen opleggen aan hun leden. Hun leden zijn dan voetbalclubs, officials en spelers. Supporters kunnen ze geen sanctie opleggen, want die zijn geen lid van de voetbalbond. Alleen een rechter kan dat. De verantwoordelijkheid ligt dus duidelijk bij de voetbalclubs (Beloy & Van Laeken, 2016).

Binnen de KBVB voert het bondsparket een onderzoek uit en op basis daarvan kan het parket een straf vorderen, waarover het Sportcomité, de Geschillencommissie of de Geschillencommissie in hoger beroep een uitspraak kan doen (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2018).

Om bewijslast te hebben, werkt de KBVB met een 'official delegate of match delegate'. Iemand die in de tribune plaatsneemt en achteraf een verslag opstelt. Hij moet vaststellen of alles goed en veilig georganiseerd wordt, en vaststellingen van ongeregelheden in het publiek.

De Voetbalwet

Elke persoon dient zich ook te houden aan de regels van de overheid (opgesomd in 1.1.3), maar een iets andere wetgeving geldt in een voetbalstadion. Op 21 december 1998 lanceerde toenmalig minister van Binnenlandse Zaken, Johan Vande Lanotte, de Voetbalwet. Daarbij werd de Voetbalcel officieel opgericht. Die wet voorziet in administratieve geldboetes van 250 tot 5000 euro en een stadionverbod van drie maanden tot vijf jaar voor al wie zich misdraagt in een voetbalstadion.

Het gaat zowel om het verstoren van de orde, het gooien of afschieten van voorwerpen, het niet volgen van de richtlijnen van de ordediensten en - zoals in artikel 23 te lezen staat – het aanzetten ‘tot slagen en verwondingen, haat of woede ten opzichte van een of meerdere personen’. Als de sanctie door een rechter wordt uitgesproken kan het stadionverbod oplopen tot maximaal 10 jaar (Fieremans, 1998) (Beloy & Van Laeken, 2016).

De Voetbalcel stelt processen-verbaal op, tegen supporters die de Voetbalwet overtreden of tegen clubs, als er sprake is van tekortkomingen van de infrastructuur of een slechte stewardwerking. Sinds 2003 werkt de Voetbalcel samen met Unia, waarbij omzendbrief OOP 40 ontstond, om kwetsende spreekwoorden tegen te gaan (Beloy & Van Laeken, 2016).

De Voetbalcel streeft ‘via allerlei initiatieven naar een conviviale en niet-discriminerende sfeer op en rond voetbalstadions’. De Voetbalcel heeft enkel bevoegdheid voor 1A en 1B. Voor alles daaronder moet een politieagent aanwezig zijn om een pv op te kunnen stellen (Beloy & Van Laeken, 2016).

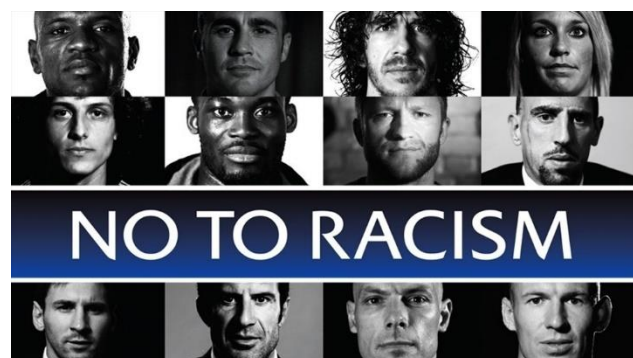
1.3.2 Sensibilisering

Naast een reglement, die de verantwoordelijkheid bij de clubs legt, proberen zowel de voetbalbonden als de clubs om straffen tegen te gaan door campagnes te voeren en dus te sensibiliseren.

UEFA

Sinds 2001 werkt de UEFA nauw samen met ‘The Fare Network’, wat staat voor ‘Football Against Racism in Europe’. Dat is een netwerk van supportersgroepen, spelersgroepen en voetbalbonden om discriminatie in het Europese voetbal tegen te gaan. Sindsdien voert de UEFA campagne om racisme uit het voetbal te bannen (UEFA, 2017).

De bekendste campagne omvat onder andere een filmpje met de bekendste voetballers uit Europese clubs, die de woorden ‘No To Racism’ uitspreken. Dat filmpje wordt tijdens elke wedstrijd van de Champions League of de Europa League verschillende keren op televisie getoond. Ook dragen de teamkapiteins tijdens sommige speeldagen in een van die twee internationale competities een band met de woorden ‘No To Racism’ en diezelfde woorden komen terug op vlaggen en borden in de stadions. Ook organiseert de UEFA workshops, discussies met verschillende groepen rond de tafel en minivoetbaltornooien met minderheidsgroepen (UEFA, 2017).

Figuur 7 In een filmpje vertellen verschillende sterspelers dat ze tegen racisme zijn (Chaplin, 2017)

KBVB en Pro League

De KBVB voerde in 2018 nog een nieuw beleidsplan in om racisme uit de stadions te bannen. 'Clubs uit de Pro League die met dergelijke spreekkoren en acties geconfronteerd worden in hun stadions moeten deze systematisch en ondubbelzinnig veroordelen. Zij zullen actief, met behulp van de veiligheidsdiensten, op zoek gaan naar degenen die zich schuldig maken aan deze inbreuken. Zonder te wachten op een eventuele toepassing van de voetbalwet zullen clubs proactief handelen en personen die zich schuldig maken aan deze overtredingen een stadionverbod opleggen van minstens een voetbalseizoen.' (Pro League, 2018)

De Raad van Bestuur van de Pro League herinnert er bovendien aan dat de scheidsrechter naar aanleiding van deze spreekkoren of acties de wedstrijd tijdelijk of definitief kan schorsen, met ernstige gevolgen voor de clubs in kwestie (schadevergoeding van €25.000 tot €50.000, wedstrijd achter gesloten deuren of gedeeltelijke sluiting van tribunes,...) (Pro League, 2018).

De 24 Pro League-clubs werden ook gecontacteerd om de procedure van de burgerrechtelijke uitsluiting uiteen te zetten en om preventieprogramma's uit te werken. Personen die zich schuldig maakten aan dergelijke spreekkoren en acties en die naar aanleiding hiervan met een stadionverbod gesanctioneerd worden, zullen verplicht worden om specifieke vormingen te volgen vooraleer ze nog toegelaten worden in de stadions (Pro League, 2018).

Clubs

Als er zich racistische incidenten voordoen, worden de voetbalclubs verantwoordelijk gesteld. Daarom gaat bijna elke voetbalploeg uit 1A of 1B ook een openlijke campagne tegen racisme voeren, om racistische incidenten van hun supporters te vermijden en zo ook geen sancties te hoeven vrezen.

Een voorbeeld van zo'n campagne is die van Club Brugge. Af en toe maakt de club een statement zoals vorig jaar in de beker tegen Standard: 'Zowel in het eerste elftal als in de jeugd ploegen is Club een weerspiegeling van de samenleving met alle rassen en kleuren. Club Brugge distantieert zich dan ook uitdrukkelijk van elke vorm van discriminatie (Van Lindt, 2018).

De spelers van Club Brugge speelden toen ook met 'No Sweat/No Glory/No Racism' op hun voetbalshirt en die slogan stond ook op vlaggen en borden in het stadion (Van Lindt, 2018).

Op de officiële kanalen van de club zijn ook de verschillende reglementen, zoals die van de UEFA en de Voetbalwet te vinden. Daarnaast organiseert de club jaarlijks een voetbaltornooi voor kinderen waar die kinderen met 'No To Racism' op de shirts spelen (Club Brugge, sd). Dat zijn voorbeelden van een campagne die een voetbalclub kan voeren.

2. Racisme in het voetbalstadion

In het volgende hoofdstuk wordt het beleid van de verschillende actoren in de eerste klasse van het Belgisch voetbal bekeken aan de hand van verschillende cases. In elke case gaat het over racistische spreekkoren vanuit de tribunes. Racisme door de supporters dus. Aan de hand van deze cases wordt de evolutie van het beleid van de clubs, het beleid van de KBVB en de toepassing van de regels en de straffen duidelijk. Elk incident is onderverdeeld in een duidelijke en ruime beschrijving van de feiten, hoe de clubs daarop reageren en wat de KBVB doet om die racistische spreekkoren te straffen en een analyse van de situatie. De cases gaan over de wedstrijden Lierse – Beerschot (2011), KV Kortrijk – Racing Genk (2015), KV Kortrijk – Standard (2017 en 2018), Club Brugge – Charleroi (2018) en Club Brugge – Standard (2018).

2.1 Spreekkoren tijdens Lierse – Beerschot

De case ‘Spreekkoren tijdens Lierse – Beerschot’ is de eerste case omdat de verschillende commissies en rechtbanken van de KBVB en de clubs vaak aan bod komen en omdat de case de gecompliceerde procedureslag aantoont.

2.1.1 Over welke gebeurtenissen gaat het?

Op 11 maart 2011 beschadigde een zware aardbeving de kerncentrale in de Japanse kustplaats Fukushima waardoor er radioactieve straling vrijkwam. Vijftig minuten later rolde tevens een tsunami van dertien meter hoog richting land. Het resultaat was de grootste nucleaire ramp sinds 1986 in Tsjernobyl. De ramp kostte aan 30.000 mensen het leven en vernielde 125.000 gebouwen (TK, 2018).

Net die gebeurtenis zorgde in het Herman Vanderpoortenstadion in Lier voor controverse. Op 19 augustus 2011 speelden toenmalige eersteklassevoetbalclubs Lierse S.K. en Beerschot A.C. tegen elkaar. Voor de wedstrijd hielden de supporters van beide clubs nog een minuut stilte die door alle aanwezigen gerespecteerd werd, ter ere van de vijf doden die de dag voordien waren gevallen na een zwaar onweer op het festivalterrein van Pukkelpop, nabij Hasselt (De Morgen, 2011).

In een wedstrijd die verder gewoontjes verliep, gooiden supporters rond de zeventigste minuut bekertjes op het veld. Er werd ook van alles geroepen, maar wat precies, dat was moeilijk te verstaan (Beloy & Van Laeken, 2016). Liersedoelman Eiji Kawashima kreeg het bij een 1-0 voorsprong daarom aan de stok met de supporters van Beerschot A.C., die Kawashima vanuit de spionkop viseerden met spreekkoren. Kawashima maakte scheidsrechter Luc Wouters daarop attent en terwijl hij dat deed, kreeg de doelman opnieuw bekertjes naar zijn hoofd geslingerd. Wouters voelde zich genoodzaakt de wedstrijd stil te leggen (Hardie, 2011).

Na vijf minuten (en nadat de stadionomroeper opriep tot sportiviteit en de Beerschotsupporters aanmaande niets meer op het terrein te gooien) kon de wedstrijd hervat worden. Beerschot scoorde na die onderbreking trouwens nog en de match eindigde op een 1-1-gelijkspel (Hardie, 2011).

Pas na de wedstrijd werd duidelijk waarom Kawashima zo geërgerd was. Er bleek 'Kawashima Fukushima' te zijn geroepen. Met betraande ogen stond de Japanner de pers te woord, ook een handvol voetbaljournalisten uit eigen land, die hem overal volgden (Beloy & Van Laeken, 2016). Tijdens de wedstrijd kreeg ook de collega van Kawashima, de Beerschotdoelman Stijn Stijnen, beledigingen naar het hoofd geslingerd. Liersesupporters riepen: "Stijnen Homo", wat Stijnen liet gebeuren (KDC, 2011).

"Dit heb ik nog nooit meegemaakt", zei Kawashima met de tranen in de ogen. "Er waren gasten die Fukushima naar mij riepen. Zoiets doe je toch niet? Die kernramp komt nu misschien niet veel meer in het nieuws, maar het is nog steeds een drama daar. Er zijn al zoveel doden gevallen. Daar maak je toch geen grapjes over? Dat is toch geen humor? Mijn land werd beledigd, ik ben tot in het diepste van mijn ziel geraakt. Ik werd gek, kon mijn woede

Figuur 8 Kawashima maakt de scheidsrechter attent op de liederen van de Beerschotsupporters (De Morgen, 2011)

bijna niet meer bedwingen. Kijk, ik kan veel verdragen. Ze hebben muntstukken en bekertjes naar mij gegooid, dat kan me allemaal niks schelen. Maar zo de gek houden met een ramp waar vele doden zijn gevallen, dat is een schande. Die mensen moeten zich diep en diep schamen. Erg genoeg profiteert Beerschot nog van die onderbreking. Maar goed, ik kan er nu niks meer aan doen, maar ik hoop dat het zich nooit meer herhaalt." (ST, 2011)

Scheidsrechter Wouters maakte na de wedstrijd een rapport op van het incident. Op basis van dat rapport kan het Sportcomité van de KBVB oordelen over de gebeurtenis en een straf opmaken. Tijdens de afwachting van de afhandeling van de zaak, deinde het incident verder uit naar Japan. De Japanse journalisten berichtten over de spreekkoren. Dat schoot bij menig vooraanstaand lid van het land dermate in het verkeerde keelgat, dat Lierse de vraag kreeg de beelden aan Japan over te maken. De Japanse ambassade in Brussel liet weten gechoqueerd te zijn en de ambassade eiste strenge straffen tegen Beerschot AC (Guldentops, 2011).

2.1.2: Wat doen de clubs en de KBVB?

Beerschot AC

Twee dagen na het incident kwam Beerschot met een reactie, waarin de club zich distantieerde van de gezangen: ""Beerschot distantieert zich van het gedrag van enkele van haar supporters in de uitwedstrijd op Lierse. Onze supporters zijn bij het aftasten van de smalle grens tussen het ludieke en de ernst duidelijk te ver gegaan. De spreekkoren aan het adres van Kawashima waren kwetsend en daardoor totaal ongepast. Ook het werpen van projectielen op het terrein is onder alle omstandigheden uit den boze.

Beerschot staat niet voor het beledigen van slachtoffers van rampen; integendeel: onze club gaat altijd een sociaal engagement aan.” (STDR, 2011) (KDC, 2011)

In diezelfde reactie legde Beerschot de schuld niet alleen bij hun supporters, maar ook bij doelman Kawashima zelf: "Wij stellen vast dat er bij het incident sprake was van wederzijds ophitsen van de gemoederen, dus ook door de doelman van Lierse, die met gebaren en gelaatsuitdrukkingen de supporters van Beerschot uitdaagde. Dit in tegenstelling tot onze eigen doelman Stijn Stijnen, die niet reageerde op beledigingen van de Lierse supporters. Stijnen was de Beerschotdoelman die in een andere wedstrijd door de Liersefans werd uitgemaakt voor 'homo' (STDR, 2011) (KDC, 2011).

Drie dagen later (nadat Lierse en de Koninklijke Belgische Voetbalbond een klacht hadden neergelegd) kwam de club dan weer met een charmeoffensief. Beerschot riep zijn fans op om geld te storten op het nummer 000-0000053-53 van het Rode Kruis, met als vermelding 'gift Japan-Beerschot', omdat "het incident een volkomen onterechte schaduw werpt over de sociale bewogenheid en maatschappelijke betrokkenheid van de club.” (De Cnodder, 2011).

KBVB

De scheidsrechter in kwestie handelde correct, zoals een scheidsrechter die wangedrag in een voetbalstadion vaststelt volgens de regels verplicht is te handelen. Luc Wouters liet de wedstrijd stilleggen en achteraf maakte hij een verslag op over het incident waardoor hij besliste die match stil te leggen (Van Damme, 2011). Het wedstrijdrapport is (zoals hier het geval was), meestal het enige officiële document ter zake en op basis daarvan oordelen het Sportcomité of de andere bevoegde instanties over het incident en wordt er een straf uitgesproken (Beloy & Van Laeken, 2016).

De KBVB liet dit incident uiteraard niet zomaar passeren en de voetbalbond veroordeelde deze vorm van racisme en supportersgeweld. De officiële reactie van de Belgische voetbalbond kwam er na drie dagen via een persbericht: “Termen als 'Kawashima-Fukushima' horen ons inziens hoegenaamd niet thuis op of rond een voetbalveld, zeker niet wanneer het thuisland van de belaagde speler getroffen werd door een natuurramp die meer dan 20.000 dodelijke slachtoffers eiste. Dit gaat in tegen één van de basisbegrippen in het voetbal, met name het respect voor elkaar en voor de tegenstander.” (Hoeben, 2011)

Het bondsparket eiste een boete van ongeveer 25.000 euro, waarvan 10.000 euro met uitstel, en een wedstrijd achter gesloten deuren van de club in kwestie, Beerschot AC dus, voor dit racisme. Mochten deze gezangen niet in de categorie 'racisme' vallen, dan konden ook gewoon kwetsende of uitdagende gezangen bestraft worden (Van Damme, 2011). Beerschot AC zou bestraft worden en niet de supporters, want die fans zijn geen lid van de KBVB (zie 1.3.1).

Beerschot

Beerschot AC zat erg verveeld met de zaak en de club deed dan ook zijn best om de zaak onontvankelijk te laten verklaren. De Antwerpse club kwam daarom met verschillende argumenten. Zo vond de club het "niet kunnen dat de bondsvoorzitter en de secretaris-generaal in de media hun mening gaven over deze zaak. Daardoor zijn de rechten van de verdediging geschonden en is deze zaak onontvankelijk." (Jrosquin, 2011)

Verder vond Beerschot dat de ref in de fout ging: "De scheidsrechter heeft de procedure voor het stilleggen van een wedstrijd niet correct gevolgd. Normaal maant hij de fans via de stadionomroeper eerst aan tot kalmte en dan pas mag de wedstrijd stilgelegd worden. Niet omgekeerd, zoals nu." (Doms, 2011)

Daarnaast was de club van mening dat Beerschot ongelijk behandeld werd: "Het gelijkheidsbeginsel is geschonden, ook Lierse had terecht moeten staan. Gedurende de hele wedstrijd werd doelman Stijn Stijnen verbaal belaagd met het spreekkoor 'Stijnen homo'. Ook hij had naar de scheidsrechter kunnen stappen, maar deed dat als een volwaardige prof niet. Ik praat niet goed wat onze fans hebben gedaan, maar we krijgen het gevoel dat er met twee maten en gewichten wordt gewerkt." (Doms, 2011)

KBVB

Het Sportcomité veegde al deze punten van tafel en oordeelde op 10 september 2011 dat de vordering van het Bondsparket ontvankelijk en grotendeels gegrond was (Colin, 2011). Het Sportcomité legde Beerschot de volgende, drieledige straf op:

1. Beerschot kreeg een boete van 24.692 euro waarvan 8.253 euro met uitstel tot 31 december 2011.
2. De club moest binnen de zes dagen openlijk en onvoorwaardelijk haar diepe verontschuldiging persoonlijk bij monde van haar voorzitter aanbieden aan de Japanse ambassadeur. Hij vertegenwoordigt het Japanse volk. Het adres van de ambassadeur werd vermeld in het vonnis. Doet Beerschot dat niet, dan moet het alsnog een wedstrijd achter gesloten deuren spelen.
3. Het vonnis moest gepubliceerd worden in een Waalse en een Vlaamse krant, op kosten van Beerschot (VWo, 2011).

Het Sportcomité volgde dus toch het Bondsparket niet volledig. De mogelijk zwaarste sanctie (in een leeg huis voetballen) ging het uit de weg. Het comité vond dat het niet volstond dat Beerschot zich distantieerde van het gedrag van zijn aanhang. Het hield de dreiging van een wedstrijd zonder publiek achter de hand en ging op zoek naar een spraakmakende sanctie die vooral bij de Japanners de nodige weerklank zou krijgen (Colin, 2011).

Beerschot

Beerschot AC besliste uiteindelijk in beroep te gaan tegen het vonnis van het Sportcomité van de voetbalbond. In een communiqué stelde Beerschot de sanctie voor als in strijd met de voetbalwet, het reglement van de KBVB, het Burgerlijk Recht en de Europese Verklaring van de Rechten van de Mens. De Antwerpse club vond dat de objectieve rechtspraak geschonden was door openbare uitlatingen van enkele bondsofficials na het incident, en achtte zich niet verantwoordelijk voor daden van derden (BF & KDC, 2011).

Patrick Vanoppen, de toenmalige voorzitter van Beerschot bood weldegelijk zijn excuses aan Liersedelman Kawashima aan. De dag erna trok hij om diezelfde reden naar de Japanse ambassade (De Cnodder, 2011). Het beroep van Beerschot haalde weinig uit, want het Beroepscomité van de Belgische voetbalbond bevestigde de boete 16.400 euro. De club zocht een ultiem rechtsmiddel om alsnog hun gelijk te halen en het ging in evocatie (Beloy & Van Laeken, 2016).

Vervolgens sprak de Evocatiecommissie van de bond zich uit over de zaak-Fukushima. De Evocatiecommissie moet nagaan of procedurefouten zijn opgetreden in de strafdossiers. In evocatie werd het vonnis van het Beroepscomité vernietigd, waarna de zaak naar het Beroepscomité Tweede Kamer ging. Ondertussen heerste het gedacht dat daar de oorspronkelijke straf opnieuw zou uitgesproken worden (mcd & kvu, 2011).

De zaak werd pas op 17 februari 2012 beslecht. Toen bracht de Tweede Kamer van het Beroepscomité de boete terug tot een som van 2.480 euro, plus de gerechtskosten. Beerschot werd wel aansprakelijk geacht voor het beledigende gedrag van haar supporters, maar niet schuldig bevonden aan racistische uitspraken (bhe & bla, 2012). Eigenlijk behelsde die uitspraak dat Bondsparket en Sportcomité hun werk niet goed hadden gedaan. Anders hadden de uitlatingen van de Beerschotfans wel degelijk tot een strenge straf kunnen leiden (Beloy & Van Laeken, 2016).

2.1.3 Analyse van het beleid

Dit incident valt weldegelijk onder 'racisme'. De supporters van Beerschot AC viseren Kawashima, door te lachen met de kernramp van Fukushima in Japan. Voor hen is Kawashima dus een stereotype Japanner en behoort hij dus bij een andere bevolkingsgroep of een samenleving met andere normen en waarden, waarmee de Beerschotfans de draak steken. Dat is cultureel racisme, want de Beerschotfans beschouwen de Fukushimaramp niet als iets dat ook hen treft, maar als een zaak voor de Japanners, voor 'hen' en niet voor 'ons'.

Internationaal kwam er ook heel wat verontwaardiging. Japanse media namen het bericht over en de Japanse ambassade eiste ook straffen voor dat racisme. Onder andere internationaal belangrijke media zoals de Washington Post en ESPN publiceerden het verhaal omdat ze geschokt waren over de spreekkoren, die ze ook als racistisch bestempelden (Brooks, 2011) (ESPN, 2011).

Ook volgens de definitie van de Wereldvoetbalbond FIFA is dit racisme: 'Als een persoon of een groep personen de menselijke waardigheid van een persoon of een groep personen beledigt op welke grond dan ook, inclusief huidskleur, ras, religie of etnische afstamming....'

Door te verwijzen naar Japan, beledigen de supporters van Beerschot Kawashima op basis van etnische afstamming. Daar zou dan een boete van 25.000 euro en minimaal een wedstrijd achter gesloten deuren aan vast moeten hangen, maar dat gebeurde hier dus niet (Ogden, 2018).

De KBVB kan die supporters niet straffen, omdat die geen lid zijn van de voetbalbond. Het is enkel mogelijk om de club te straffen en daar dreigde de KBVB dus wel mee, maar uiteindelijk werd het niet de straf die Beerschot in theorie wel zou moeten krijgen.

Dat ligt dan voor een deel aan de hoofdbron waarop de verschillende comités en rechtbanken van de KBVB zich op baseerden, namelijk het verslag van scheidsrechter Luc Wouters. In zijn verslag vermeldde Wouters niet dat de Beerschot supporters 'Fukushima' riepen naar Kawashima. Hij sprak enkel over supporters die projectielen gooiden (Beloy & Van Laeken, 2016).

Daarnaast werd de zaak puur juridisch gespeeld, door de verschillende comités en rechtbanken die de zaak, een uitspraak of het beroep tegen een uitspraak moesten behandelen. Door reacties van belangrijke personen binnen de bond, werd onafhankelijke rechtspraak onmogelijk gemaakt. Het menselijke aspect werd dus naar de achtergrond verdrongen. Daardoor bleef een strenge bestraffing uiteindelijk uit.

Het incident viel voor Beerschot extra ongelukkig, omdat de club zich de laatste jaren inzette om de hele gemeenschap bij het voetbal te betrekken. De club "probeerde een link te leggen tussen Beerschot en een sterk allochtoon getinte buurt als het Kiel. Het project kent succes, maar vraagt tijd." Tijdens elke thuiswedstrijd van Beerschot verschijnt op de ledverlichting: 'Ik ben supporter van de club en respecteer de tegenstander'. Fukushima-zangkoren passen niet bij supporters van Beerschot die de tegenstander respecteren en bij het beleid waarbij Beerschot een imago van multiculturele club hoog houdt (Van Veldhoven & Foutré, 2011).

Beerschot AC mocht dan wel duidelijk stellen dat die gezangen niet kunnen en dat zoiets bestraft moet worden, toch bleken ze van hun beleidslijn af te wijken in het hele proces. Eerst koos de ploeg ervoor om afstand te doen van de spreekkoren, wat wel bij hun beleid paste, maar verder probeerden ze de schuld ook op Kawashima te steken, alsof die gezangen dan minder erg zouden zijn.

Daarnaast koos Beerschot om in de media namens de club de excuses aan te bieden voor wat de supporters deden, maar de club wilde niet opdraven voor wat de supporters deden. Daardoor ging Beerschot zich richten op nevenaspecten van de zaak en probeerden ze juridisch een zo klein mogelijke straf te krijgen.

Beerschot voelde zich dus verantwoordelijk voor de supporters en de club probeert racisme met sensibilisering uit het stadion te krijgen, maar als de club zelf een straf dreigde te krijgen voor iets wat de supporters deden, dan weken ze toch af van die beleidslijn.

2.2 Kortrijks racisme

De case 'Kortrijks racisme' is de tweede case omdat enkele jaren na elkaar gelijkaardige, racistische incidenten zich voordoen bij dezelfde club. In hoe de club omgaat met die verschillende gebeurtenissen zit ook een evolutie. Verder toont de case de evolutie van de behandeling door de verschillende commissies en rechtbanken van de KBVB aan.

2.2.1 Over welke gebeurtenissen gaat het?

Kabasele

Op 27 september 2015 speelde KV Kortrijk in het eigen Guldensporenstadion tegen Racing Genk. KV Kortrijk won die wedstrijd met 1-0. In een interview achteraf was Genkverdediger Christian Kabasele ontgoocheld, maar hij sprak vooral over één ding, namelijk oerwoudgeluiden vanuit de KVK-tribunes. Kabasele is van Congolese afkomst, maar hij heeft nochtans de Belgische nationaliteit (Verbeeke, 2015).

Dit is wat Kabasele zelf zei over het incident: "Ik weet nog dat ik in de rechthoek sta en het duel win van mijn tegenstander. Hij valt en de supporters van de thuisploeg claimen een strafschop. Ik hecht geen belang aan het rumoer achter mij, en net wanneer ik op het punt sta mij aanspeelbaar te maken, hoor ik supporters apengeluiden maken. Het is een minderheid en toch is het duidelijk hoorbaar. Ik overloop heel snel mijn opties. Ofwel wind ik mij op en verlies ik mijn focus op de match. Ofwel blijf ik kalm en neger ik hen. Ik heb optie twee gekozen. Ik ben zelfs niet naar de scheidsrechter gegaan om het te melden. Mocht alles te herdoen zijn, dan zou ik wel meteen de arbiter aangeklampt hebben." (Taiana, 2018)

Een week na het incident speelde Kabasele met Genk tegen Standard. Na amper negen minuten zorgde de verdediger met een stevige kopstoot voor de 1-0. Kabasele vierde zijn eerste competitietreffer van het seizoen joelend als een aap, met bijhorende gebaren. De Genkse centrumverdediger wilde na zijn doelpunt een punt maken (Liberloo, 2015).

Figuur 9 Christian Kabasele vierde zijn doelpunt door een aap te imiteren (Taiana, 2018)

Agbo

Op een woensdag, 27 december 2017 spelen KV Kortrijk en Standard tegen elkaar voor de 21ste speeldag in het Guldensporenstadion in Kortrijk. De wedstrijd was behoorlijk beladen en KVK won die wedstrijd uiteindelijk met 2-1. Het moment van de wedstrijd speelde zich uiteindelijk af net voor de rust, aan de 41ste minuut. Standardspeler en Nigeriaan Uche Agbo kreeg dan een tweede gele kaart voor een te wilde tackle en dat betekent dat hij dus uitgesloten werd en het veld moest verlaten (Faesen, 2017).

Agbo en enkele ploegmaats gingen daarna protesteren en de beslissing aanvechten bij de scheidsrechter Nathan Verboomen. Standardspeler Sebastien Pocognoli trapte een bal richting de vierde scheids Denis Vanbecelaere, waardoor hij geel kreeg en de trainer van Standard, Ricardo Sá Pinto, trapte naast de dug-out, een soort veredelde bank, een stoel kapot uit frustratie. Drie minuten na de rode kaart en de hele hetze, stond Agbo nog steeds op het veld (ESK, 2017).

Uiteindelijk maakte Agbo toch aanstalten om naar de kleedkamers te gaan, begeleid door een assistent van trainer Sá Pinto. Agbo passeerde de sfeervolle staantribune, waar ook de harde kern van Kortrijk staat. Daar reageert het Kortrijkse publiek met geschreeuw en de apengeluiden, waar op zijn beurt de speler dan verschillende keren met de hand voor de borst de middelvinger opstak (Taiana, 2018).

Het incident ging ook nog verder. Enkele seconden later gooide Agbo ook een fles water in het publiek. Zijn gebaar versterkte alleen maar de woede van de thuissupporters, die op hun beurt projectielen smeten. Spelers uit beide kampen kwamen tussenbeide, vanop een afstand bekeek het scheidsrechterskorps het tafereel gelaten. De wedstrijd kon uiteindelijk hervat worden, meer dan vijf minuten na de rode kaart. De Kortrijksupporters zongen daarna vrolijk verder. “Les Wallons, c'est du kaka”, rolde van de tribunes (Het Nieuwsblad, 2017) (fbu, 2017).

Figuur 10 Agbo passeert de staantribune, waar de KVK-supporters wild tekeer gaan (Taiana, 2018)

Mpoku

Bijna exact een jaar na het incident met Agbo, speelt Standard op 11 november 2018 opnieuw tegen KV Kortrijk in het Guldensporenstadion. De wedstrijd eindigde op 0-2, in het voordeel van Standard dus. Na het laatste fluitsignaal verlaten de Standardspelers het veld, maar net voor de spelerstunel ontstaan schermutselingen tussen KVK-fans en de voetballers van Standard. Na de wedstrijd vertelde Standardaanvaller Paul-José Mpoku dat hij en enkele van zijn ploegmaats - waaronder Christian Luyindama – racistisch bejegend werden door de thuissupporters. Beide spelers zijn afkomstig uit Congo (Dekeyser, 2018).

De reactie van Mpoku na de wedstrijd was de volgende: “Het is hier altijd hetzelfde. Wat ze deden? Des gestes de singes, apengebaren. Weet je wat ik jammer vind? Dat ze het niet in je gezicht doen, nooit 'face to face'.” (bfa, 2018)

2.2.2 Wat doen de clubs en de KBVB?

Kabasele

Een dag na het incident in Kortrijk, zat Kabasele aan tafel met de Algemeen Directeur van Racing Genk Patrick Janssens en met zijn trainer Peter Maes. Na dat overleg maakten de speler en de club bekend om geen verdere stappen te ondernemen en dus geen klacht neer te leggen (rco, 2015). KV Kortrijk hield het bij een oproep om elke vorm van racisme uit het Guldensporenstadion te bannen (Telefax, 2015).

Achteraf gezien was Kabasele inderdaad beter naar de scheidsrechter gegaan om de apengeluiden te melden. De scheidsrechter zelf merkte die gezangen niet op en daardoor maakte hij geen verslag op van het incident. Op dat moment bestond er nog geen ‘match delegate’ die vanuit de tribunes voor bewijslast moet zorgen en dus zou een eventueel onderzoek op het verslag van de scheidsrechter gebaseerd zijn geweest, maar dat verslag was er dus niet.

Verder kwam er geen klacht van de speler of van de club, waardoor sowieso geen onderzoek diende gestart te worden. De schuldigen zijn nooit geïdentificeerd geworden en hebben dus ook geen stadionverbod gekregen. KV Kortrijk kon toch op zijn minst zelf de beschuldigingen serieus genomen hebben en de betrokken supporters gestraft hebben.

Agbo

Meteen na de wedstrijd met het incident met Agbo, vertelde scheidsrechter Verboomen dat hij een rapport had opgemaakt over ‘alle feiten na die rode kaart’. Het rapport ging vervolgens naar de Geschillencommissie van de KBVB, die de zaak moest behandelen. Maar ook de voetbalcel kwam in actie. Samen met de Kortrijkse politiezone Vlas was een onderzoek gestart. Beelden moesten uitwijzen of supporters en/of speler daden van agressie of racisme verrichtten (fbu, 2017).

Kortrijk wees na de wedstrijd Uche Agbo zelf aan als de grote schuldige. “We keuren de reactie van (enkele van) onze fans natuurlijk af, maar ik hoorde geen oerwoudgeluiden, terwijl Agbo en ook Pocognoli, ostentatief hand achter zijn oor bij de ref (de Standard-aanvoerder wilde Verboomen attent maken op het racistische groep) onze supporters provokeerden. Als Agbo gewoon over het veld naar de kleedkamers was gestapt, was er niets gebeurd”, klonk het bij KV Kortrijk (Buyse, 2017). Net als Beerschot veroordeelde de club dus wel het racisme, maar ook KVK gaf dus het slachtoffer deels de schuld (zie 2.1).

De zaak kreeg ook internationaal aanzien, wanneer Agbo voor de BBC voor het eerst met een reactie kwam. “Ik begrijp dat ik mijn emoties liet zien, maar racisme van welke vorm dan ook is compleet onaanvaardbaar. Ongeacht hoe hard je het ook probeert, het is moeilijk om over het hoofd te zien en te accepteren dat je zo slecht behandeld wordt tijdens een voetbalmatch”, aldus Agbo (bfa, 2017).

Het bondsparket vorderde een boete van 1.000 euro voor KV Kortrijk omwille van de houding van zijn supporters. De Match Delegate van de KBVB had het in zijn rapport over het gooien van voorwerpen naar Agbo, maar hij sprak niet over 'racistische uitlatingen' van de KVK-fans. Daarna beslisten Standard en Agbo een strafrechterlijke klacht in te dienen tegen de "auteurs van de racistische kreten en de anti-Waalse gezangen" die gehoord werden in de wedstrijd tegen Kortrijk (Dekeyser, 2018).

De Geschillencommissie gaf Uche Agbo een voorwaardelijke schorsing voor zijn middenvinger richting de supporters (bfa, 2018). KV Kortrijk kreeg uiteindelijk geen sanctie voor het racistische gedrag van enkele fans. Door nalatigheid van het bondsparket ontsnapt de club zo aan een boete. Door procedurefouten oordeelde de Geschillencommissie dat de aanklachten van Standard onontvankelijk waren. Zo stierf de zaak een stille dood op 3 maart 2018 (WDK, 2018).

Mpoku

De scheidsrechter van dienst in de match tussen KVK en Standard was Wesley Alen. Hij had het incident met Mpoku niet opgemerkt en dan ook niet gerapporteerd. Zonder verslag van de ref is het moeilijk om de schuldige te straffen, maar de match delegate was deze keer wel aanwezig. De Belgische voetbalbond had dus een wedstrijdcontroleur aangesteld die de supporters in het oog moest houden. De match delegate had het incident wel opgenomen in zijn verslag en overgebracht aan het bondsparket (bfa & vdm & fbv, 2018).

KV Kortrijk reageerde ook op de zaak. Volgens de club maakte de politie geen proces-verbaal op en merkte de veiligheidsverantwoordelijke op de beelden geen racistisch gedrag op. KVK liet wel weten dat de club, indien de feiten zijn bewezen, pro-actief zal optreden, dus zelf maatregelen zal nemen tegen de schuldigen: "We zullen hard optreden want we veroordelen elke vorm van racisme, altijd en overal." (De Morgen, 2018)

Een van de supporters die apengebaren maakte naar de Standardspelers, richtte zich via Instagram tot Mpoku, om zijn verontschuldiging aan te bieden. De man schreef: "Ik ben de persoon naar wie je zocht na de match vanwege de apengebaren. Het spijt me zeer voor wat ik heb gedaan. Ik ben geen racist, het waren gewoon veel emoties na een match waarin Kortrijk zoveel beter was. Mijn excuses." Mpoku maakte meteen ook via Instagram duidelijk dat hij de excuses aanvaardt "Geen probleem. We maken allemaal fouten. Het belangrijkste is om je fout te erkennen en ze niet meer opnieuw te maken." (Sporza, 2018)

KV Kortrijk was tevreden dat de man zich identificeerde, want daar had de club het zelf moeilijk mee. De man in kwestie ging over het incident in gesprek met de clubleiding. KVK wil de man gebruiken in een positieve campagne om te sensibiliseren en deed daaromtrent een voorstel bij de Pro League. Daar werd het initiatief goed onthaald, maar groen licht kregen ze bij Kortrijk voorlopig nog niet (Belga, 2018). KVK gaf de man overigens een alternatieve straf, namelijk een bezoek aan een asielcentrum een taakstraf om in dat centrum uit te voeren (vdm, 2018).

KV Kortrijk gaat ook een open informatiemoment voor haar supporters organiseren, waar ze wil wijzen op de gevolgen van discriminatie. Spelers zullen hierbij in dialoog gaan met de fans.

De club wil zo ook sensibiliserend te werk gaan en de supporters inzicht bieden in de gevolgen van bepaalde ontoelaatbare uitingen. De Pro League kijkt overigens toe op het actieplan van Kortrijk (Duchateau, 2018).

Uiteindelijk eindigde het verhaal begin december. De Geschillencommissie Hoger Beroep moest een uitspraak doen over de straf voor KVK, maar die commissie verklaarde zichzelf onbevoegd, aangezien de leden op basis van beelden en getuigenissen niet overtuigd waren dat er (racistische) spreekwoorden waren. Ze geloofden hoogstens dat supporters zich schuldig maakten aan wangedrag. Omdat de commissie zich enkel mag uitspreken over spreekwoorden, werd de bal weer teruggekaatst naar het bondsparket, dat nog in evocatie kon gaan, maar dat niet deed (Sporza, 2018).

2.2.3 Analyse van het beleid

KVK

KV Kortrijk heeft als club geleerd hoe te reageren en hoe om te gaan met racistische incidenten met supporters. In 2015 deed de club alsof niks was gebeurd in de tribunes van het Guldensporenstadion. Als Kabasele geen klacht neerlegde, deed Kortrijk verder ook niks. Geen intern onderzoek, geen straf voor de supporters en ook geen straf voor Kortrijk. Daar kwamen ze makkelijk vanaf.

Twee jaar later zat de club weer met een racistisch incident en deze keer was Agbo het slachtoffer. Opnieuw liet Kortrijk weten dat er niks aan de hand was en KVK probeerde zelfs Uche Agbo nog als schuldige aan te wijzen. Zijn gedrag was inderdaad niet disciplinair, maar daar is hij toen ook voor geschorst geweest. Een speler beschuldigen van racistische reacties uit te lokken, dat is de discussie verschuiven. Agbo had weinig reden om daarover te liegen. Opnieuw kreeg KV Kortrijk geen straf en opnieuw ontsnapte de dader aan een boete of een stadionverbod.

Bij de derde keer leek de club te leren hoe ze het best reageert. Toen Mpoku in 2018 racisme bij de supporters van KV Kortrijk aankaartte, reageerde de club effectiever tegenover racisme. Kortrijk ontkende de feiten niet langer en de club veroordeelde het racisme onmiddellijk. De dader kon deze keer wel geïdentificeerd worden en ook gestraft worden. KVK zocht een alternatieve straf. Een stadionverbod was ook een optie, maar de club koos ervoor om dat niet te doen, omdat het om een trouwe supporter gaat, die na zijn alternatieve straf zijn fout heeft ingezien (Allijns, 2019).

KBVB

De KBVB faalt bij elk van de drie incidenten. Geen enkele keer kon de club gestraft worden. Grotendeels ligt dat aan het omslachtige systeem om clubs of supporter te veroordelen, met verschillende commissies en rechtbanken. Vordering is er telkens wel. Sinds het incident met Kabasele zijn al Match Delegates ingevoerd, die ook al een rapport van racistische incidenten opmaakte. De fout die de instellingen van de KBVB daar maakte, is om licht te tillen aan dat rapport en de Match Delegate eigenlijk niet te geloven.

De grondige gevolgen voor de clubs (schadevergoeding van €25.000 tot €50.000, wedstrijd achter gesloten deuren of gedeeltelijke sluiting van tribunes,...) vormen in de praktijk dus niet meer dan een dreigement. De boetes werden geen enkele keer toegepast. Voor die drie incidenten hoefde KVK rechtstreeks geen enkele cent te betalen. Bij het derde voorval, ziet de Pro League er wel op toe dat de club een sensibiliseringscampagne doorvoert, wat toch al een stap(je) in de goeie richting is. Nu komt toch iets op gang na zo'n racistisch incident, terwijl in 2015 helemaal niks gebeurde.

2.3 Brugs racisme

De case 'Brugs racisme' is de derde case omdat dit om heel recente incidenten gaan. De case toont ook hoe de clubs en de KBVB reageren op een herhaling van een racistisch incident, want daar bestaat ook een regelgeving voor. Deze case geeft ook een club weer die zelf inspanningen doet om de daders te straffen en zelf initiatief neemt om racisme uit het stadion te bannen.

2.3.1 Over welke gebeurtenissen gaat het?

N'Ganga

Op zondag 4 februari 2018 speelden Club Brugge en Charleroi tegen elkaar in Brugge, in het Jan Breydelstadion. Het werd een spektakelmatch, met een 3-3 eindstand. De wedstrijd had ook een donker kantje. Bij een inworp in de tweede helft, kreeg de Congolese Charleroiverdediger Francis N'Ganga niet alleen voorwerpen (zoals bekertjes), maar ook racistische gezangen en oerwoudgeluiden naar zijn hoofd. De Malinese Club-speler Abdoulay Diaby stond in de buurt en reageerde op het moment zelf woest richting het vak van zijn eigen supporters (De Graeve, 2018).

N'Ganga was bij de Brugse supporters het target nadat hij al in de eerste minuut geel had gekregen na een ingreep op de kapitein van Club Brugge, Ruud Vormer, en later in de wedstrijd bij een voorsprong voor Charleroi lange tijd - al dan niet geblesseerd - tegen de vlakke lag (mogelijk om tijd te rekken) (Sporza, 2018).

Scheidsrechter Wim Smet liet weten dat hij de procedure gevolgd heeft en een mededeling door de stadionspeaker heeft laten afroepen, en dat hij het incident ook in zijn wedstrijdverslag opnam (TTV, 2018). Ook de aanwezige 'match delegate' maakte in zijn rapport melding van racistische bejegeningen (RN, 2018).

N'Ganga reageerde na de match als volgt: "Het idee om het veld te verlaten spookte door mijn hoofd, maar toen ik zag dat de scheidsrechter de speaker opzocht en er een boodschap werd afgeroepen in het stadion, legde ik me erbij neer." (Hadrich, 2018) "Apengeluiden, racistische gezangen... Eerlijk, dit is echt triestig. Bij Club spelen er toch ook zwarte spelers? Dan gaan diezelfde fans Wesley of Diaby om hun shirt vragen. Dat dit in 2018 nog steeds bestaat, is een grote ontgoocheling. Ik heb er zelf geen woorden voor. Die geluiden en die bewegingen... De middeleeuwen zijn voorbij, nietwaar?" (Het Nieuwsblad, 2018)

Mpoku

Donderdag 9 februari 2018 speelde Club Brugge al opnieuw in het Jan Breydelstadion, deze keer in de beker tegen Standard. Club kwam met een initiatief na de spreekkoren tegenover N’Ganga en Brugge wilde duidelijk maken dat het racisme veroordeelt. De spelers liepen in die match tegen Standard het veld op met ‘No Sweat/No Glory/No Racism’ op hun jas geprint. Die slogan was een aanpassing van de traditionele Club Brugge-slogan ‘No Sweat/No Glory’. Die slagzin kwam ook verschillende keren voor op de borden in het stadion (No To Racism!, 2018).

Figuur 11 Club Brugge kwam met een duidelijk statement in de bekermatch tegen Standard (No To Racism!, 2018)

Maar ook tijdens die bewuste wedstrijd zouden racistische gezangen weerklonken hebben. Althans volgens Standardspeler Paul-José Mpoku. Na de wedstrijd kwam hij met een lange verklaring op Twitter, waarin hij vertelde dat hij apengeluiden moest aanhoren terwijl hij het veld verliet. Hij bedankte de fans die zich wel gedroegen tijdens de wedstrijd, hoopte dat hij het laatste slachtoffer van racisme zou worden en hij vond ook dat de hooggeplaatsten moesten wakker worden om het probleem aan te pakken (Van der Auwera, 2018).

2.3.2 Hoe reageren de clubs en de KBVB?

N’Ganga

Club Brugge reageerde op de situatie met N’Ganga via het officiële Twitter-account van de club. “Een mooie voetbalavond vol kansen, spektakel en sfeer verdient het niet om ontsierd te worden door racistische uitlatingen van individuen.” (TTV, 2018)

Charleroi en N’Ganga beslisten geen gerechtelijke klacht neer te leggen tegen Club Brugge. Na het bekijken van het scheidsrechtersverslag en het verslag van de ‘match delegate’, besliste het Bondsparket van de KBVB wel om Club Brugge te vervolgen. Club moest voor de disciplinaire commissie van de bond verschijnen, waar drie magistraten beslisten over de straf voor Club Brugge (RN, 2018).

Club Brugge riskeerde dus een straf van de Belgische Voetbalbond, maar daarnaast ging de club zelf ook op zoek naar de daders. Samen met de politie analyseerde Brugge de videobeelden om de fans die over de schreef gingen te identificeren en te straffen. Supporters die herkend werden, kregen door Club een stadionverbod in het eigen Jan Breydelstadion opgelegd. De politie kan daarnaast ook beslissen om -individuen door te sturen naar de voetbalcel van FOD Binnenlandse Zaken, dat het stadionverbod kan verbreden of zelfs nog zwaardere straffen kan opleggen, zoals boetes tot 5.000 euro. Zo'n onderzoek is overigens niet simpel, want een supporter die een oerwoudgeluid maakt, is moeilijker te spotten dan iemand die pakweg een middenvinger uitsteekt (gma, 2018).

Mpoku

Na de bekermatch tegen Standard kwam Club opnieuw met een verklaring op de website, deze keer voor het incident met Mpoku: "Zowel in het eerste elftal als in de jeugdopleiding is Club een weerspiegeling van de samenleving met alle rassen en kleuren. Club Brugge distantieert zich dan ook uitdrukkelijk van elke vorm van discriminatie. 99% van onze supporters dragen de slogan 'No Sweat/No Glory/No Racism in het hart. Club doet er alles aan om de uitzonderingen uit het stadion te weren.'" (No To Racism!, 2018)

Scheidsrechter Bart Vertenten en de aanwezige match delegate maakten verslag op van racistische spreekkoren naar Paul-José Mpoku. In het verslag stond ook dat allerlei projectielen naar de dug-out van de Rouches gegooid werd. De KBVB besliste daarna om Club Brugge twee keer voor de Geschillencommissie te laten komen, een keer voor de incidenten met N'Ganga en een keer voor de incidenten met Mpoku (blg, 2018).

Voor beide incidenten vorderde het bondsparket een boete van 5.000 euro en een gedeeltelijke sluiting van de Oost-tribune, met uitstel. Club Brugge zelf spoorde ondertussen al aan de hand van getuigenissen van andere supporters twee groepjes van vier fans op die betrokken waren bij de spreekkoren. Via de burgerrechter gaf de club die fans een stadionverbod (TTV, 2018).

De advocaat van Club Brugge, Walter Van Steenbrugge, pleitte in de zaak met betrekking tot N'Ganga dat de klacht van het bondsparket onontvankelijk was omdat er een procedurefout geslopen was in de oproepingsbrief. Club werd niet op de hoogte gebracht van wat hen exact ten laste werd gelegd en dus vond de advocaat dat hij niet ten gronde kon pleiten. De disciplinaire commissie volgde hem daarin (BF, 2018).

2.3.3 Analyse van het beleid

KBVB

Tot twee keer toe, op een zeer korte tijd kreeg de KBVB te maken met racisme door supporters. Het gedrag van de bond was dan ook twee keer grotendeels gelijk, zoals het zou moeten. Want elk incident dat onder de noemer 'racisme' kan geplaatst worden, moet op dezelfde manier behandeld worden. Ook handelden de scheidsrechter en de match delegate twee keer correct, door een verslag van de feiten op te maken zoals zij de incidenten hadden beleefd. Daardoor had de Geschillencommissie meerdere bronnen om zich op te baseren. De KBVB leek dus de regels perfect toe te passen.

Toch was dat niet helemaal het geval. Ook al was alles voor handen om volledig volgens de eigen bondsregels te handelen, toch deed de KBVB dat niet. Tot twee keer toe vorderde het bondsparket een boete van 5.000 euro en een gedeeltelijke sluiting van de tribune. Dat de straf met uitstel werd gevraagd, maakte het alleen maar minder erg. De straffen die de FIFA voorschrijft voor dergelijke gevallen lopen van een schadevergoeding van €25.000 tot €50.000, een wedstrijd achter gesloten deuren of een gedeeltelijke sluiting van tribunes. Die straf vroeg het bondsparket zelfs niet. Het vroeg een lichtere straf.

De UEFA vermeldt ook dat een herhaling van een racistisch incident zwaarder bestraft moet worden, met onder andere een boete van 50.000 euro, een forfait van de match en zelfs een aftrekking van de punten en/of een diskwalificatie van de competitie. Het bondsparket vroeg twee keer dezelfde straf. De tweede keer werd Club Brugge dus eigenlijk even hard (of zacht) gestraft als de eerste keer. En die straffen waren eigenlijk al twee keer te licht.

Dat de KBVB Club Brugge twee keer licht zou straffen, dat valt nog te begrijpen want dan zou Club uiteindelijk wel een straf krijgen. Dat is hier opnieuw niet gebeurd. Dat een belangrijk agendapunt als racismebestrijding juridisch makkelijk van tafel geveegd kan worden, is een pijnlijke vaststelling voor de KBVB en haar rechtspraak (gma, 2018).

Club Brugge

Van Club Brugge kan niet gezegd worden dat de club niet ingreep tegenover de racistische supporters. Meteen na het incident met N’Ganga veroordeelde Brugge het incident en racisme, zonder te verwijzen naar N’Ganga die al dan niet supporters wat zou uitgedaagd hebben. Dat Club daarnaast zelf de daders ging opsporen, is maar zeer zelden vertoond. Een voetbalclub die samenwerkt met de politie om racisme uit het stadion te bannen, is een mooi gebaar. Zeker als het dan ook nog eens effectief blijkt te zijn en de supporters een stadionverbod kregen.

Daarnaast kwamen ze bij Club ook met een mooie actie om de supporters duidelijk te maken dat dergelijke racistische incidenten niet kunnen. Club Brugge veranderde de slogan naar: ‘No Sweat/No Glory/No Racism’ en ze droegen speciale jassen. Die slagzin kwam ook verschillende keren voor op de borden in het stadion. Dat de actie niet iedereen bereikte, dat kan je Club niet kwalijk nemen want Brugge probeerde tenminste racisme te bannen in plaats van het te ontkennen.

Wat duidelijk werd bij Club Brugge, is dat de club racisme zelf wilde aanpakken en dat zij er zelf niet wilden voor opdraaien. Club probeerde een straf te ontlopen door de klachten ontvankelijk te laten verklaren en dat lukte effectief, door te profiteren van de omslachtigheid van het rechtssysteem van de KBVB. Op juridisch handelde Club Brugge dus anders dan in de gewone praktijk.

3. Racisme uit het voetbalstadion

In het tweede hoofdstuk werden racistische incidenten aangehaald binnen de voetbalstadions van eersteklassers in België. Die clubs slaagden er samen met de KBVB dus niet in om racisme uit de stadions te bannen bij bepaalde wedstrijden. Ondanks verschillende acties keerde racisme terug en verschillende keren raakte de club in kwestie van het incident af met een lichte straf.

In dit derde hoofdstuk gaat het over goeie voorbeelden. Over clubs die er wél in slagen om met regels en sensibilisering racisme uit hun stadion te houden (zowel in het buitenland als in het binnenland). Daarnaast worden buitenlandse voetbalbonden, competities en organisaties besproken die racisme krachtadig aanpakken. Ten slotte geeft deze bachelorproef nog enkele suggesties en mogelijke oplossingen om racisme uit de voetbalstadions te weren.

3.1 Positieve voorbeelden van clubs

Omdat de slachtoffers van racisme meestal met de beschuldigende vinger naar de clubs wijzen en omdat ook de clubs gestraft worden voor racistische gezangen van supporters, is het de taak van een club om ervoor te zorgen dat racisme niet meer voorkomt bij hun supporters. Hieronder wordt gekeken naar goeie voorbeelden van clubs die erin slagen om racisme uit de stadions te bannen.

3.1.1 Belgische clubs

Terwijl Standard Belgische clubs als KV Kortrijk en Club Brugge de laatste jaren beschuldigde van racisme, blijft het bij de Waalse club zelf stil rond racistische incidenten met hun supporters. De club bestaat eigenlijk al sinds 1898 en sinds 1909 speelt Standard in de hoogste voetbalklasse. De thuiswedstrijden worden gespeeld in Luik, in het Stade Maurice Dufrasne (ofwel Sclessin) (De Geschiedenis van Standard, sd).

Om Sclessin veilig en vrij van racisme te houden, stelt Standard net als de andere eersteklassers een reglement van inwendige orde in, dat duidelijk terug te vinden is. Op de website van de club staat het gehele reglement met onder andere enkele specifieke regels. Zo is het reglement van toepassing in het volledige complex van Sclessin tijdens de voetbalwedstrijden georganiseerd door Standard. Elke persoon die het voetbalcomplex betreedt, moet kennis genomen hebben van het reglement en verklaart zich akkoord met de naleving van het reglement (reglement van inwendige orde, 2017).

Elke persoon die in het stadion is, moet zich kunnen identificeren en moet ook een geldig toegangsbewijs bezitten. Personen die zich eerder al misdroegen of een stadionverbod hebben, komen dus absoluut niet in het stadion. Daarnaast kunnen mensen “die door manifest gedrag aantonen het inzicht te hebben de openbare orde te verstoren door aan te zetten tot haat, woede, ...”, ook de toegang tot het stadion ontzegd worden. Stewards zien toe op de naleving van het reglement en zij kunnen personen de toegang tot het stadion weigeren (reglement van inwendige orde, 2017).

Puntje acht van het reglement is voor dit hoofdstuk het meest interessant: 8. “In het stadion zijn teksten, symbolen, spreekkoren, gebaren, spandoeken en onbetamelijke uitlatingen op welke wijze ook die aanleiding geven tot racisme, homofobie, xenofobie, provocatie en discriminatie verboden.” (reglement van inwendige orde, 2017)

Mocht het toch gebeuren dat racistische spreekkoren uit de tribunes weerklinken, dan kan Standard samen met de politie nagaan wie de schuldige is op basis van videobeelden. Elke persoon die binnenkomt in het stadion kan worden gefilmd en de beelden kunnen worden geregistreerd en opgeslagen om inbreuken op het reglement te bestraffen (reglement van inwendige orde, 2017).

Daarnaast hanteert Standard ook een charter voor supporters. Dat charter komt grotendeels op hetzelfde neer als het reglement voor de inwendige orde, alleen is dat reglement van toepassing bij thuiswedstrijden. Het charter voor supporters geldt dus ook in andere stadions waar de Standardsupporters komen. In dat charter staat onder andere dat supporters zich weerhouden van enige vorm van racisme of xenofobie. Hetzelfde als in het reglement van inwendige orde dus (Het charter voor supporters, sd).

Standard de Liège verzette zich altijd al tegen racistisch gedrag. Na de incidenten met Standardmiddenvelder Agbo in Kortrijk (zie 2.2.1) startte de club met een sensibiliseringscampagne omtrent het probleem. De eigen supporters waren niet de schuldigen, maar toch ging de club racisme aanpakken via sensibilisering (RTBF, 2018).

In de wedstrijd van 20 januari 2018 tegen KAS Eupen traden de Standardspelers aan met voetbalshirts waarop #NOTORACISM en #FAIRPLAY4ALL bedrukt stond. Ook Eupen deed mee met het initiatief toen Standard dat voorstelde. Daarbovenop lanceerde Standard ook een video m.b.t. de thematiek, die getoond werd op het grote scherm in het stadion en de video werd ook op sociale media gedeeld. Die match was een van de eerste wedstrijden na de incidenten met Mpoku (Standard de Liège, 2018).

Club Brugge

Ook al lieten Club Bruggesupporters zich enkele keren negatief opmerken, toch kan ook Club Brugge bij de positieve voorbeelden gerekend worden. Club Brugge was een van de eerste voetbalclubs in België met een eigen communitywerking. Sinds 2007 heeft de club die eigen werking ‘Club Brugge Foundation’. De Foundation is sociaal bijzonder actief en zo probeert de club zich te engageren voor sociale thema’s als integratie en antiracisme (Club Brugge Foundation, sd).

In 2014 werd een stel amokmakers van Club Brugge burgerrechtelijk uitgesloten omdat ze Turkse fans op een parking langs de E40 hadden lastiggevallen. De feiten vonden niet plaats in de onmiddellijke omgeving van een stadion en vielen dus niet onder de Voetbalwet. Paul Belay noemde het knap dat Club dit krachtige signaal de wereld in stuurde (Belay & Van Laeken, 2016).

In 2015 zorgde Club Brugge zelfs voor een Europese primeur. In de thuiswedstrijd in de Europa League tegen het Turkse Besiktas speelde Club met het opschrift 'No to racism' op de truitjes. Geen enkele andere Europese club had dit Club Brugge al voorgedaan. Dat de club geen hoofdsponsor had op dat moment vergemakkelijkte de zaak wel, maar toch heeft Brugge het gedaan (Club Brugge, 2015). De actie werd wel overschaduwd door vier hooligans die Turkse fans te lijf gingen op een terras in Brugge. Club Brugge zorgde hier opnieuw voor een straf (in de vorm van een stadionverbod), voor wandaden buiten het stadion (Beloy & Van Laeken, 2016).

Na het incident met Charleroispeeler N'Ganga kwam Club Brugge ook met een sensibiliseringscampagne. De spelers liepen met 'No Sweat/No Glory/No Racism' op hun jas geprint het veld op en Club Brugge toonde de slogan meerdere keren op de borden en de schermen in het stadion. Daarnaast spoorde de club zelf aan de hand van getuigenissen van andere supporters twee groepjes van vier fans op die betrokken waren bij de spreekkoren. Via de burgerrechter gaf de club die fans een stadionverbod. Een club die zelf de supporters gaat straffen, dat is een goed voorbeeld (zie 2.2.1 en 2.2.2).

3.1.2 Buitenlandse clubs

Inter Milaan (Italië)

Inter Milaan kwam na een racistisch incident met hun fans tegenover Napoliverdediger Koulibaly met een campagne om racisme uit het stadion te houden. Inter kende al verschillende incidenten met de supporters, maar de club probeert daar iets aan te doen. Inter Milaan maakte een filmpje met allerlei vedetten die bij de club spelen of ooit speelden waarin de denigrerende term 'buu' centraal staat. Van 'buu' maakten ze een positief acroniem 'Brothers Universally United'. Tijdens de wedstrijd tussen Inter Milaan en Sassuolo zaten 11.000 kinderen in de tribunes, elk met een pet met het opschrift 'buu'. De spelers van beide ploegen droegen ook een lap op de mouw met die tekst. Inter wilde zo supporters 'respect leren' (Sarlo, 2019).

Chelsea (Engeland)

In Engeland is Chelsea een voetbalclub waar een voorbeeld kan aan genomen als een club met een goed antiracismebeleid. Chelsea heeft een slechte reputatie als het op antisemitisme aankomt. De supporters van de club gebruiken in verschillende liedjes het woord 'Yid'. Het woord 'Yid' is een beledigende term voor de Joden en Chelseasupporters gebruiken het om de rivalen van voetbalclub Tottenham mee te bespotten (Critchley, 2017). Al verschillende keren ontstond controversie omtrent de gezangen, zoals bijvoorbeeld in 2017 met de spits Morata (Fifield, 2019).

Om van die slechte reputatie af te raken, lanceerde Chelsea een campagne 'om het bewustzijn ten opzichte van antisemitisme te verhogen en om de spelers, de staf en de fans meer te leren over antisemitisme'. Chelsea organiseerde onder andere workshops in scholen om de jongeren meer te leren over het Jodendom en ze gaven ook een leerrijke straf bovenop een stadionverbod voor fans die zich schuldig maakten aan antisemitisme.

Een overlever van de Holocaust en zijn familie mochten gratis wedstrijden volgen van Chelsea en stafleden, fans en stewards bezochten voormalige concentratiekampen (Say no to antisemitism, 2018).

Sinds die campagne zijn er nog incidenten geweest, zoals bijvoorbeeld in 2018 en 2019 tijdens de Europa League en tijdens een wedstrijd tegen Tottenham (Fifield, 2019). Chelsea deed telkens afstand van de gezangen en ze veroordeelden die ook. Daarnaast startte de club samen met de Engelse politie een onderzoek, wat uiteindelijk leidde tot enkele stadionverboden en tot alternatieve straffen zoals een bezoek aan een voormalig concentratiekamp (AP, 2019).

Bepaalde clubs hebben het wat moeilijker dan andere om supporters in bedwang te houden. Dat er inderdaad supporters tussen zitten die zich niet gedragen, daar kan een club niet echt aan doen. Dat een club er niks aan doet, dan kan niet door de beugel. Chelsea probeert het probleem aan te pakken door campagne te voeren en daarna ook echt de schuldigen te straffen, zoals ze vooraf aangaven die schuldigen te straffen. Dat is een club die een goed beleid heeft en in de loop der jaren beseft misschien elke supporter dat er voor racisme geen plaats is in het voetbal.

3.2 Andere positieve voorbeelden

3.2.1 Serie A (Italië)

Ook de Serie A, de Italiaanse eerste klasse, blijft niet gespaard van racistische incidenten. Over die incidenten vallen ook positieve dingen te zeggen, zoals het bestrijden van racisme. In Italië zijn cases waar effectief grote straffen werden uitgesproken, zoals bijvoorbeeld in 2005 al. Tijdens een wedstrijd tussen Messina en Inter Milaan klonken apengeluiden richting de Ivoriaanse verdediger van Messina, Marc Zoro. Hij pakte de bal toen in zijn handen en Zoro ging (als een van de eersten ooit) klagen bij de scheidsrechter om de match stil te leggen (Richardson, 2005).

Zoro besliste om uiteindelijk toch door te spelen en die beslissing kon rekenen op een groot applaus van de eigen Messinafans. De Italiaanse voetbalfederatie (FIGC) startte na de wedstrijd een onderzoek en officials van de voetbalbond spraken ook met Zoro zelf. Uiteindelijk leidde de zaak tot 25.000 euro boete voor Inter Milaan, een wedstrijd in een leeg stadion en een stadionverbod van vijf jaar voor die supporters in kwestie (25.000 euro boete voor Inter, 2006).

Ook in 2018 trad de Italiaanse voetbalfederatie krachtig op tegen supporters die zich schuldig maakten aan racistische gezangen. Blaise Matuidi, de Frans-Congolese middenvelder van Juventus maakte in de wedstrijd tegen Verona een doelpunt. Daarna kreeg hij te maken met racistische gezangen en oerwoudgeluiden vanwege de Veronasupporters. Van de FIGC kreeg Verona een boete van 20.000 euro en een thuiswedstrijd zonder supporters met uitstel. De straf kon nog erger, maar zoiets geeft toch ook al een krachtig signaal (The Local IT, 2018).

Op het einde van 2018 toonden de fans van Inter Milaan nogmaals hun racistische kant. De Senegalese Napoli-verdediger Kalidou Koulibaly was deze keer het slachtoffer van racistische gezangen en apengeluiden. Deze keer gaf de FIGC de Milanese club geen boete, maar wel een straf van drie wedstrijden zonder supporters. In twee van die drie wedstrijden zonder publiek kon Inter trouwens niet winnen (Reuters, 2018).

De harde kern van de Intersupporters, de zogenaamde Curva Nord, waren het niet eens met die beslissing. Op 3 februari 2019, de eerste wedstrijd waar de Curva Nord opnieuw als toeschouwers mochten bijzijn, beledigde een hoop supporters de Senegalese verdediger Ibrahima Mbaye en noemden ze Koulibaly een leugenaar. De FIGC strafte Inter Milaan niet opnieuw, want match delegates zagen dat verschillende supporters tussenkwamen en de anderen terechtwezen. Voor sommigen lijkt de eerdere straf dus wel te werken (Anderson, 2019).

De Italiaanse voetbalfederatie treedt echter niet altijd even kordaat op tegen racisme. In 2017 kreeg de Ghanese verdediger Sulley Muntari van Pescara tijdens een match tegen Cagliari racistische uitspraken naar het hoofd geslingerd. Muntari ging toen ook klagen bij de scheidsrechter en vervolgens stapte hij ook van het veld. De FIGC kwam niet tussen, omdat zowel de match delegate als de scheidsrechter niks in hun matchverslag noteerden (MacKinnon, 2017).

3.2.2 Kick It Out (Engeland)

Ook in de meest bekeken voetbalcompetitie ter wereld, de Engelse Premier League, is racisme nog steeds een groot probleem. Hoe de verschillende actoren daar racistische incidenten aanpakken en uit het stadion proberen te houden, is wel positief te noemen. In 1993 startten de Engelse Commissie voor Raciale gelijkheid en de Professional Footballers' Association, de vakbond van de professionele voetballers in Engeland, met een campagne 'Let's kick racism out of football'. Bij de campagne hoorde een tienpuntenplan waaraan de clubs zich moeten houden om racisme aan te pakken (Kick It Out, 2018).

In 1997 veranderde 'Let's kick racism out of football' in 'Let's Kick It Out' en veranderde de campagne dus in een professionele organisatie die zich bezighoudt met racisme in het voetbal. De organisatie krijgt sindsdien steun en sponsoring van The Football Association (de Engelse voetbalbond), de Premier League (de Engelse competitie), de Football Foundation (een voetballiefdadigheidsorganisatie) en de PFA (Sheridan, 2018).

Kick It Out voorziet via hun website een platform waar zowel spelers als fans racisme in een voetbalstadion kunnen melden. Sinds 2013 kan dat ook via een app. Daarnaast geeft de organisatie educatieve gelijkheidstrainingen en organiseert Kick It Out jaarlijks een conferentie 'Raise Your Game'. Ook werd in 2018 een wedstrijd van het Engelse nationale elftal in zwart-wit uitgezonden om aan te tonen dat voetbal niet discrimineert op basis van kleur of droegen bekende voetballers shirts van Kick It Out (Kick It Out, 2018).

Een initiatief als dit, waarbij een professionele organisatie zich bezig houdt met racisme in het voetbal is positief in de strijd tegen racisme. Verschillende organisaties verenigen zich en dat leidt tot effectievere campagnes die het bewustzijn van de problematiek kunnen verhogen.

Een meldpunt voor racistische voorvallen helpt daar ook bij. Meer en meer personen geven ook racistische incidenten aan. In 2018 steeg het aantal aangiften met 11 procent, tot wel 520. Kick It Out heeft dus nog een lange tijd te gaan om het aantal incidenten tot op 0 te brengen (Magowan, 2018).

3.3 Mogelijke oplossingen

Ondanks verschillende goeie initiatieven, blijft racisme nog aanwezig in de eerste klasse van het Belgisch voetbal en in het voetbal in het algemeen. Deze bachelorproef geeft samen met racisme-expert Paul Beloy, scheidsrechter Serge Gumienny, Congolese voetballer Paul-José Mpoku, KVK-voorzitter Joseph Allijns en de KBVB een aantal suggesties om racisme krachtdadig en daadwerkelijk aan te pakken.

1. Leg bij elk racistisch incident consequent de wedstrijd stil.

Dit voorstel klinkt unaniem. Het is een taak voor de scheidsrechters in de eerste plaats. Serge Gumienny, gewezen ref in de eerste klasse vindt dat je nooit hard genoeg kan optreden tegen racistische spreekkoren. “Als de racistische gezangen niet ophouden, is er maar een optie en dat is de wedstrijd staken. De KBVB en de UEFA staan erop dat scheidsrechters die er attent op gemaakt worden dat er zich racistische spreekkoren voordoen, dat zij gaan checken binnen het scheidsrechtersteam als iemand van het ook opgemerkt heeft”, zegt Gumienny (Gumienny, 2019).

“Als dat zo is, dan moeten ze de wedstrijd stoppen”, gaat hij verder. “Als je daar als team aan werkt, dan is het volgens mij mogelijk om te horen wat er zich in de tribunes afspeelt. Ik zie daar een belangrijke rol voor de vierde scheidsrechter, die de tribunes beter in de gaten kan houden en de hoofdscheidsrechter op het veld kan alarmeren.” (Gumienny, 2019)

Maar dit is ook een taak voor de voetbalbond, die de regels opstelt. Als er racistische dingen geroepen worden tegen een speler, kan zijn ploeg, met voorop de aanvoerder, als de bal buiten is naar de plek stappen waar de bal het veld verliet en daar de scheidsrechter roepen en hem uitleggen wat er aan de hand is. Zo kan de scheidsrechter achteraf niet beweren dat er niets gebeurd is of dat niemand hem bepaalde problemen gesignaleerd heeft. In het wedstrijdverslag zal dan ook duidelijk sprake zijn van de incidenten, zodat de bond wel moet ingrijpen (Beloy & Van Laeken, 2016). Dat is een optie om dit in de regels op te nemen. Kabasele liet de incidenten in Kortrijk gewoon passeren en daardoor schreef de scheidsrechter geen verslag, kwam er geen onderzoek en konden de schuldigen nooit geïdentificeerd worden (zie 2.2.1).

2. Spelers moeten zelf van het veld stappen bij racistische uitlatingen. Ook zijn ploegmaats en de tegenstanders kunnen dat doen uit solidariteit.

Standardspeler Paul-José Mpoku vindt deze optie het meest krachtige signaal: “Voor mij, als er iets gebeurt in de tribunes, zo wel een racistisch incident als een gewelddadig incident of gewoon een incident, dan moeten de spelers van het veld stappen. Daar straf je uiteraard alle supporters mee, maar dan zullen de daders zich ook effectief schuldig voelen. Ik heb het zelf niet gedaan in KV Kortrijk, toen ik met racisme geconfronteerd werd, maar toen was het de eerste keer dat ik met racisme in aanmerking kwam vanuit de tribunes. Ik wist niet wat te doen. In de toekomst stap ik zeker van het veld!”, aldus Mpoku (Mpoku, 2019).

Voetballers hebben een voorbeeldfunctie en die kunnen ze gebruiken ook. De club en de spelers hebben daarbij zelf als eerste de verantwoordelijkheid als er sprake is van racisme. Als de scheidsrechters niet ingrijpen, moet een speler die slachtoffer is van racisme, zonder sanctie het veld kunnen verlaten (Nu.nl, 2016). In 2017 kreeg de Ghanees Muntari nog een rode kaart omdat hij het veld verliet, wat hem op een straf kwam te staan (OM, 2017).

Nog in Italië stampte de Ghanees Boateng de bal hoog in de tribunes nadat supporters van voetbalclub Pro Petaria hem racistisch bejegenden. Daarna stapte hij van het veld, waarna de rest van het team hem volgde en de wedstrijd zo vanzelf stilgelegd werd. De supporters begrepen de actie en ze applaudisseerden. Dit is een voorbeeld van hoe het kan/moet (tmas, 2013).

3. Clubs moeten de supporters actiever betrekken bij de wedstrijden en bij de clubwerking.

De derde mogelijke oplossing is een verantwoordelijkheid van de clubs. Bij het begin van de wedstrijd zouden ook vertegenwoordigers van de supporters van de thuisploeg en van het uitteam mee kunnen mee kunnen oplopen met de scheidsrechter en de twee ploegen. Ze mogen op de ploegfoto, zijn getuige van de toss en schudden elkaar de hand en ook die van de aanvoerders en van de scheidsrechters en alles wat bij het ritueel voor de match hoort. Dat zou een symbolisch sterk signaal zijn waarmee wordt aangegeven dat supporters belangrijk zijn voor een club. Die vertegenwoordigers vormen ook meteen een aanspreekpunt bij eventuele geschillen op de tribune (Beloy & Van Laeken, 2016).

Joseph Allijns, voorzitter van KV Kortrijk vind dit een schitterend voorstel. “Proactief kan een club via de community-werking supporters inspireren”, steekt hij van wal. “Vergeet niet dat onze supporters ook veel diversiteit hebben. Er is veel verscheidenheid en ik ken verschillende mensen met een andere huidskleur die naar KVK komen om te supporteren. Zij worden absoluut niet aangevallen, maar net betrokken bij de supportersfamilie.

4. De Koninklijke Belgische Voetbalbond moet een meldpunt installeren.

Het vierde voorstel is een oplossing naar het voorbeeld van het Engelse Kick It Out, waarbij spelers en fans meldingen kunnen doen van incidenten (zie 3.1.3). Als er geen racistische incidenten op het officiële wedstrijdblad werden genoteerd, kan een slachtoffer van racisme alleen maar terecht bij instanties buiten het voetbal. Dat is een hele grote stap voor een voetballer, die doorgaans niet eens weet wat zijn juridische en sociale mogelijkheden buiten het voetbal zijn. Als tussenstap zou er een meldpunt moeten komen bij de voetbalbond. Het gaat dan om incidenten die niet tijdens de wedstrijd werden aangegeven. Bijvoorbeeld omdat een speler dat niet durfde op dat moment. De bond moet zich dan engageren om elk individueel geval grondig te laten onderzoeken of dit alsnog door te spelen naar de bevoegde instanties buiten het voetbal (Beloy & Van Laeken, 2016).

Daar gaat de voetbalbond ook mee akkoord. Woordvoerder Stefan Van Loock benadrukt dat veel gevallen van racisme in het voetbal niet bestraft worden omdat de KBVB niet wist dat ze gebeurden. Een meldpunt is er nu al op de KBVB, maar veel mensen weten niet dat het bestaat. Het dient ook niet specifiek voor racisme, maar 'onregelmatigheden' in het algemeen. Van Loock vermeldt dat de drempel om naar dat meldpunt te stappen nog te groot is, dus dat daar misschien het probleem ligt. Door het makkelijker te maken voor supporters, spelers of wie dan ook om een racistisch incident te melden, zet de bond al een hele stap richting een voetbalwereld zonder racisme, vindt hij (Van Loock, 2019).

5. Campagnes kosten geld en mogen dus niet zonder gevolg blijven.

Het vijfde voorstel is er opnieuw eentje voor de voetbalbond. Sensibiliseringscampagnes kosten veel geld, maar ze kunnen wel werken, als die campagnes concreet opgevolgd worden door strenge sancties. Hetzelfde geldt voor de regels. Als er regels en campagnes zijn, maar als dat slechts theorie blijft, dan kan het niet werken. Wedstrijden achter gesloten deuren, hoge boetes en uiteindelijk zelfs schorsingen zullen het bewustzijn van een club en van de fans wel omhoog trekken. Geen wedstrijden betekent minder inkomsten voor de club en dat wil een ploeg atlijd vermijden (Beloy & Van Laeken).

Wat daar een beetje mee samenhangt, zijn de ingewikkelde procedureslagen om uiteindelijk de schuldige(n) te straffen. Nu kan een club bijna eindeloos in beroep blijven gaan om de straf aan te vechten. Als er een bondsparket is die de zaak onderzoekt en vervolgens een commissie is die een uitspraak doet, dan gaan effectievere straffen uitgesproken worden en krijgen de schuldigen misschien wel een straf, wat nu te weinig het geval is.

Om clubs te treffen waar het pijn doet, in de portemonnee, kan ook de overheid ingrijpen. Clubs krijgen meestal steun van de lokale overheid. Steden en gemeenten zouden kort op de bal kunnen spelen en clubs bij systematisch en bewust overtreden van maatschappelijke normen en waarden bestraffen. Misschien eerst via een waarschuwing, maar ook subsidies ontnemen kan een maatregel zijn. Een financieel dreigement heeft meestal meer impact dan een reprimande (Beloy & Van Laeken, 2016).

Ook voor Serge Gumienny is dit een prima oplossing. “De voetbalbond heeft op dat vlak een heel belangrijke taak. Als de scheidsrechter of de match delegate gewag hebben gemaakt van een racistisch incident, dan moet de bond daar heel streng tegenoptreden. De clubs en/of de individuele supporters moeten gestraft worden, maar er moet op zijn minst iemand de gevolgen dragen (Gumienny, 2019).

Ook voor de KBVB zelf is campagne voeren de effectiefste maatregel. Dat de clubs te weinig gestraft worden, ontkent de bond dan weer. Volgens Van Loock krijgen clubs wel degelijk straf, alleen is het niet altijd een groot bedrag. “Dat de clubs eindelijk in beroep kunnen gaan, is een normale juridische procedure”, zegt hij. “Daar kunnen wij op zich weinig aan veranderen. Ik vind wel dat clubs hun verantwoordelijkheid moeten nemen voor de daden van de supporters door niet in beroep te gaan als wij een uitspraak hebben gedaan” (Van Loock, 2019).

6. Clubs moeten zelf racistische supporters opsporen en hen alternatieve straffen geven.

Naar het voorbeeld van KV Kortrijk en Club Brugge, die elk supporters zijn gaan opsporen na racistische incidenten. KV Kortrijk koos voor een alternatieve straf, door de supporter in een asiel vrijwilligerswerk te laten doen. De supporter in kwestie bevestigde dat het werk zijn kijk op mensen met een andere huidskleur heeft veranderd. Toen de club hem contacteerde, schrok hij enorm. Achteraf vond hij dat de KVK het goed heeft gedaan en hij is ook blij dat hij geen grote boete moest betalen. Hij weet ook waar hij is aan ontsnapt en zal het dus geen twee keer proberen om racistische gebaren te maken richting spelers.

“Bij het incident met Mpoku hebben wij een veel dirigentere aanpak gebruikt”, spreekt Joseph Allijns in de naam van KV Kortrijk. “Die man zelf heeft uiteindelijk zelf aangemeld om in samenspraak met de club zijn excuses aan te bieden en dat is volgens mij het fijne van de zaak. Supporters kunnen zich misdragen, maar als je tot besef komt, is dat veel belangrijker voor mij dan de daad. Als een supporter niet bereid is om zijn excuses aan te bieden, dan moet wel een geldboete en een stadionverbod het geval zijn. Als er besef is, kan een alternatieve taakstraf. Dergelijke straffen heb ik nog niet vaak gezien in het voetbal en dat moet net veel meer gebeuren in het voetbal, volgens mij.”

Ook Paul-José Mpoku vindt het positieve signalen dat een club zelf straffen gaat uitdelen. Hij verklaart wel dat het niet altijd even makkelijk is om die supporters te vinden, maar hij zou wel graag hebben dat elke club het sowieso probeert. Als het lukt, geeft dat een beter resultaat, door de supporter dan ook effectief te straffen (Mpoku, 2019).

Racisme is vandaag nog steeds aanwezig in het voetbal en in de samenleving in het algemeen en het is iets wat niet op korte termijn zal verdwijnen. In deze bachelorproef gaat het onder andere over zeer recente incidenten, maar de toekomst biedt ook hoop. Verschillende clubs, competities of organisaties komen met goeie initiatieven om de voetbalwereld bewust te maken van het probleem. Voor verdere mogelijke oplossingen moet dus gekeken worden naar de huidige positieve initiatieven uit het binnen- en het buitenland om racisme effectief aan te pakken.

Conclusie

Na deze drie hoofdstukken is het duidelijk dat racisme nog steeds voorkomt in voetbalstadions en het aantal aangegeven incidenten blijft maar stijgen. Aan de ene kant kan dat ook positief benaderd worden, want nu is het geen taboe meer en durven meer voetballers, clubs en supporters tegen racisme ingaan.

De UEFA en de FIFA hebben richtlijnen en regels tegenover racisme en in ons land bestaat zelfs een voetbalwet om discriminatie in voetbalstadions te straffen, maar al te vaak worden racistische incidenten niet volledig volgens die systemen en regels bestraft. Boetes voor supporters komen maar zelden voor en ook clubs zouden in eerste instantie een straf moeten krijgen, van een geldboete tot wedstrijden achter gesloten deuren. De Belgische voetbalbond laat het op vlak van clubs bestraffen wat afweten. Onder andere Club Brugge en KV Kortrijk kwamen meerdere keren weg zonder straf en ook Beerschot kreeg een lichtere straf dan de regels voorschrijven.

Supporters krijgen wel vaker stadionverboden. Waar het vroeger vooral de club was die bestraft werd, gaat de club zelf met de politie op zoek naar de schuldigen om hen te straffen met stadionverboden of alternatieve, educatieve straffen. De daders worden nu wel gestraft, toch kan het nog altijd strenger. Een persoon kan hard getroffen worden via zijn of haar portemonnee.

Een positieve evolutie is te zien in de reacties van de clubs op racistische incidenten. Waar ze vroeger (zoals Beerschot en KV Kortrijk in 2011 en 2015) nog racistische spreekkoren van de eigen supporters ontkenden, gaan clubs de laatste jaren sneller schuldig pleiten en de supporters veroordelen (Club Brugge en KV Kortrijk in 2018). Daarbovenop komen campagnes om het bewustzijn rond de problematiek te vergroten en om dergelijke racistische incidenten in de toekomst te vermijden. De verantwoordelijkheid is opgeschoven van de bonden naar de clubs zelf.

Met initiatieven als wedstrijdverslagen door scheidsrechters en match delegates, officiële vertegenwoordigers in de tribune, probeert de voetbalbond de clubs wel te straffen, maar aan de hand van cases toonde deze bachelorproef aan dat het nog heel wat beter kan. Mogelijke oplossingen kunnen bijvoorbeeld een meldpunt voor racistische incidenten of minder gecompliceerde procedureslagen zijn om toch de clubs effectief te straffen en hen zo mogelijk harder te pushen om de supporters in bedwang te houden.

Een professionele organisatie die zich bezighoudt met racisme in het voetbal, naar het Engelse voorbeeld van 'Kick It Out', kan ook een oplossing zijn om het bewustzijn bij supporters te verhogen. Die organisatie heeft voor dat grotere bewustzijn bij de supporters gezorgd in Engeland, dus waarom kan het niet in België door samenwerking?

Racisme bannen zal op korte termijn niet lukken, maar elk incident op dezelfde manier en effectief aanpakken, is een stap in de goede richting door een sterk signaal uit te sturen naar de wereld binnen en buiten het voetbal. Racisme is een maatschappelijk probleem en dus zullen initiatieven binnen de voetbalwereld alleen niet helpen.

PERSOONLIJK VERWERKINGSDOSSIER

Situering van het onderwerp in de media

Met enkele racistische incidenten met supporters van Club Brugge in 2018 en vooral met een incident in KV Kortrijk, was het onderwerp weer brandend actueel. Zelfs op 16 mei 2019 speelde Standard nog met 'Say No To Racism' in de grasmat gemaaid. Zo nu en dan flakkert het onderwerp weer op, als er zich een racistisch incident voordoet in een voetbaltribune. De procedures om clubs te bestraffen, lopen meestal ook een tijdje, waardoor het onderwerp wel langer actueel blijft.

Televisie: Racisme in het voetbal

Racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal komt weinig voor als onderwerp van een tv-reportage in Vlaanderen. Een reportage over het onderwerp zelf, heb ik niet teruggevonden. Alleen samenvattingen van de wedstrijden waarin een racistisch incident zich voordeed, kon ik vinden. Wat daar opvalt, is dat de passage van het racistisch incident meestal uit de samenvatting wordt geknipt. De doelpunten en de kansen zijn belangrijker en de tijd voor een samenvatting is beperkt. Dus kiezen journalisten om het niet te geven (Play Sports, 2018).

Het ganse proces van veroordeling, gebeurt in kleinere stappen. Eerst wordt een club gedagvaard, dan vordert het bondsparket een straf, dan volgt een uitspraak, mogelijk ook nog beroep, enzovoort. Elke stap is telkens 'klein nieuws', waar geen reportage wordt over gemaakt (Het Nieuwsblad, 2017).

Over de taalgrens, bij de RTBF, vond ik wel een aparte reportage over een racistisch incident. Het gaat dan over het hierboven behandelde incident tussen Standard-speler Uche Agbo en de KV Kortrijkfans in 2018. De RTBF behandelt het incident wel als 'apart' nieuws, los van de samenvatting van de wedstrijd dus (RTBF Auvio, 2018).

De reportage begint met het beeld van scheidsrechter Nathan Verboomen die een rode kaart presenteert aan Uche Agbo, de Nigeriaanse voetballer van Standard. Daarna krijgt de kijker Agbo te zien die zijn middenvingers uitsteekt naar het publiek en daarna agressief een flesje in het publiek gooit. Zo een reportage beginnen, lijkt op suggereren dat Agbo het uitgelokt heeft.

De voice-over van de journalist vertelt wel het volledige verhaal. Terwijl de kijker beelden ziet van een geërgerde Agbo, vertelt de journalist dat Agbo bekertjes naar zich toe geworpen krijgt en vooral dat hij ook rastische uitlatingen richting zijn hoofd geslingerd krijgt. De beelden en de tekst vertellen apart een ander aspect, maar samen krijgt de kijker wel het volledige verhaal.

Daarna concentreert de reportage op het geluid van de KV Kortrijksupporters. Terwijl de kijker beelden ziet van Standardkapitein Pocognoli die zijn speler Agbo beschermt en de scheidsrechter wijst op de spreekkoren, hoort hij/zij ook een fluitconcert van de KVK-fans. Daarna krijgt Pocognoli het woord en zegt hij dat "de KVK-supporters gek zijn" en dat 'zulke

spreekkoren niet horen op een voetbalveld, nergens zelfs”. Ondertussen krijgt de kijker nog eens een beeld te zien van Agbo die zijn middelvinger uitsteekt richting de supporters.

De journalist blijft in het stuk toch neutraal, wat moeilijk is met zo'n onderwerp als racisme. Hij toont en zegt dat racisme niet kan, maar tegelijkertijd toont hij ook de woede van Agbo die erop reageert en mogelijks zo de reacties erger maakt.

Ook een andere partij komt aan het woord. De partij van de competitie, de Pro League, in de vorm van de CEO Pierre François. Ook hij veroordeelt de spreekkoren en hij zegt dat het tijd wordt om op het niveau van de Belgische voetbalbond de clubs streng te straffen (wat uiteindelijk niet echt gebeurt).

De reportage toont ook de steun die Agbo krijgt van collega's. Naast Pocognoli, reageert ook Christian Kabasele, ex-speler van Racing Genk. De reportage leidt hem in met een kopbaldoelpunt en de viering waarin Kabasele een aap nadoet. Ook na racistische verwijten van de Kortrijkssupporters. Passend in dit verhaal. Kabasele reageert op Twitter en daarna krijgt de kijker ook zijn tweet te zien.

Daarin vertelt hij dat het geen toeval is dat dergelijke incidenten in Kortrijk gebeuren. Dat het in 2015 ook al het geval was en dat het tijd wordt dat de Belgische voetbalbond serieuze maatregelen neemt, naar het voorbeeld van andere Europese competities (Kabasele kan die competities vergelijken, want hij heeft in verschillende competities gespeeld). Ten laatste zegt hij ook dat die racistische incidenten in België bijna elk weekend, en dus te vaak, voorkomen.

Daarnaast legt de reportage nog eens de procedure uit, mochten zich racistische spreekkoren voordoen in een voetbalstadion. Zo moet de scheidsrechter in principe de wedstrijd stilleggen, de stadionspeaker laten omroepen dat zo iets niet kan en de supporters vragen om daarmee te stoppen. Daarna moet de scheidsrechter het incident ook in zijn wedstrijd rapport opnemen. Dat doet de journalist aan de hand van een voorbeeld, waarin de scheidsrechter de procedure correct volgt: het Kawashima-incident (zie hierboven).

Daarna keert de reportage terug naar Pierre François, die zegt wat het probleem is om de clubs te straffen (en niet de supporters zelf). Hij zegt ook dat de clubs wel zelf meer de verantwoordelijkheid om racisme te tackelen, moeten nemen. Als laatste krijgt de kijker opnieuw de beelden van het incident met Agbo te zien, om terug te gaan naar de aanleiding van het probleem. Als laatste zin gebruikt de journalist: “Het gevecht tegen pseudosupporters is nog lang niet gewonnen ...”.

In de reportage zit een aanleiding en in beperkte mate het probleem wat betreft de aanpak van racisme. Het is redelijk objectief gemaakt, al gaat de journalist naar het einde toe wel Agbo steunen. Op zich, om volledig objectief te zijn, moet de journalist in kwestie ook de clubs aan het woord laten, en vooral dan KV Kortrijk. Zeker elke partij aan het woord laten, dat is iets wat ik daaruit meeneem naar mijn product.

Radio: Racisme in het voetbal

Ook op radio is het niet meteen een onderwerp dat vaak aan bod komt. Toch niet uitgebreid. In het archief van de VRT-radiozenders vond ik slechts twee bestanden terug over racistische incidenten die de radiomakers interessant genoeg vonden om een gesprek over te voeren. Een van die incidenten is dan nog een voorval uit het buitenland. Racistische gebeurtenissen kwamen vaak voor de laatste jaren en meer dan een kort tekstje leverde dat niet op.

De Wereld Vandaag is een programma op Radio 1 met presentatrice Ruth Joos waar nieuws en actualiteit centraal staan. Daarin interviewt Joos Frank Van Laeken, freelance sportjournalist en co-auteur van het boek 'Vuile Zwarte', een boek over racisme in het voetbal. Onderwerp van het gesprek is 'racisme in het voetbal' in het algemeen, maar de actualiteitshaak waar de makers dat onderwerp aan ophangen is een racistisch incident in Italië (Van Laeken, 2018).

In de topper van 26 december 2018 in de hoogste Italiaanse voetbalcompetitie tussen Inter Milaan en Napoli kreeg de Kalidou Koulibaly, een Senegalese verdediger van Napoli, meermaals te maken met apengeluiden en andere vormen van racisme vanaf de tribune. Nadat hij al enkele keren had gevraagd aan de scheidsrechter om de wedstrijd stil te leggen, kreeg Koulibaly geel voor een overtreding. Omdat hij daarna op een cynische manier applausseerde richting de scheidsrechter, kreeg hij direct zijn tweede gele kaart. Daarna kreeg hij nog wat apengeluiden naar het hoofd geslingerd (Het Laatste Nieuws, 2018).

Ruth Joos begint de inleiding van het gesprek duidelijk met het woord 'opnieuw' (en daarna 'een racistisch incident in het voetbal'). Ze benadrukt hiermee dat racistische gebeurtenissen geen zeldzaamheid zijn op een voetbalveld. Verder maakt ze haar inleiding vol door het incident te beschrijven en wat context te geven over de beladenheid van de topper tussen Inter Milaan en Napoli. Daarna richt Joos zich tot Frank Van Laeken.

Ruth Joos: "Het lijkt een beetje een niet uit te roeien probleem, is het niet?"

Frank Van Laeken begint met te verwijzen naar het boek dat hij heeft geschreven. Daarna zegt hij dat het nog maar twee jaar oud is en dat hij opnieuw al een boek zou kunnen schrijven over racistische incidenten in de laatste 24 maanden. Hij sluit zijn eerste antwoord af met de woorden: "Het houdt niet op" en een diepe zucht.

De toon is meteen gezet. Naast de inleiding van Joos zet Van Laeken haar standpunt kracht bij, namelijk dat racistische incidenten vaker voorkomen in het voetbal. Door de toon en de woordkeuze maken beide sprekers duidelijk dat zoiets niet kan.

Ruth Joos: "Al die racistische incidenten zijn eigenlijk hetzelfde?"

Met haar tweede vraag, maakt Joos nog maar eens duidelijk dat het probleem herhaaldelijk is en dat alle incidenten te catalogiseren zijn onder de zelfde noemer, namelijk racisme en dus ook op hetzelfde neerkomen. Van Laeken gaat ermee akkoord en noemt racistische incidenten heel tribaal. Waarmee hij eigenlijk alle supporters over dezelfde kam scheert.

Door dat woord te kiezen, ziet hij 'de supporters' in het algemeen als een volk, als een stam en geeft hij hen bepaalde stereotype kenmerken. Zo zegt hij: "Supporters vinden de zwarte spelers van hun eigen club fantastisch en de zwarte spelers van de andere clubs vinden ze negers. Zo roepen ze dat ook. Of ze maken oerwoudgeluiden of ze roepen nog andere lelijke dingen. Zo blijft dat maar doorgaan. Het zijn stammentwisten, zeg maar."

Opnieuw maakt hij de vergelijking met een stam. Zo maakt hij zich zelf schuldig aan stereotypie om het probleem aan te tonen. Door dat taalgebruik, gebruikt hij (on)bewust ook een connotatie van 'primitieveling' of 'domme persoon'. Dat de supporters niet slim genoeg zijn om een rustige namiddag voetbal te beleven, zonder zich te bezoldigen aan racisme.

Ruth Joos: "Het voetbal heeft daar nu toch veel acties tegen ondernomen. Spelers en trainers vroegen nu ook weer om de wedstrijd stil te leggen aan de scheidsrechter, maar hij heeft geen gehoor gekregen. Is dat een goeie optie?"

Weer verwijst Van Laeken naar zijn boek en hij vermeldt de verschillende oplossingen die hij in dat boek aangeboden heeft. Een van de opties daarvan, was dat spelers en de staf zouden gaan klagen bij de scheidsrechter, omdat hij de wedstrijd mag beëindigen. Dat is tijdens het Koulibaly-incident ook gebeurd. Van Laeken zegt ook dat in het beste geval de scheidsrechter de taak heeft om de wedstrijd stil te leggen en zo een einde te maken aan de geluiden. Nadat de spelers dat verschillende keren vroegen, legde de ref de wedstrijd niet stil. De scheidsrechter heeft dus gefaald in zijn strijd tegen racisme.

Een tweede optie is dan dat de getroffen speler zelf, de ploegmaats of zelfs de spelers van de tegenstander van het veld zouden stappen, maar dat heeft niemand van hen ook gedaan. In dat opzicht hebben de spelers ook een beetje gefaald in de strijd tegen racisme. Voor de spelers is er wel een risico aan verbonden, want de scheidsrechter kan dan de wedstrijd afblazen en ervoor zorgen dat de ploeg die van het veld stapt met 5-0 verliest. In dat opzicht is het te begrijpen dat de spelers bleven voetballen.

Hij verwijst ook naar een gelijkaardig racistisch incident met supporters van Inter Milaan, waar een zwarte speler van de tegenstander dreigde van het veld te stappen met de bal in de hand. Andere zwarte spelers, van Inter Milaan, overtuigden hem om verder te spelen. De week nadien startten alle wedstrijden met een symbolische vertraging van 5 minuten. Bij Koulibaly was dat niet het geval. Sterker nog, Koulibaly kreeg zelf twee weken schorsing. Inter Milaan moest uiteindelijk diezelfde twee matches zonder supporters spelen (Sporza, 2018).

Ruth Joos: "Er zijn natuurlijk wel positieve reacties achteraf, maar is dat praat voor de vaak?"

Van Laeken hoopt van niet, maar hij vreest van wel. Hij verwijst ook naar de reacties van andere incidenten, dat het altijd dezelfde reacties zijn. Hij pleit ervoor om mensen effectief terecht te wijzen en dat te blijven doen op het moment dat die spreekkoren zich voordoen. Achteraf iets veroordelen is makkelijk, maar handelen als het nodig is blijkt minder vanzelfsprekend te zijn.

Ruth Joos: "Is dat de verantwoordelijkheid van de clubs?"

Deze vraag is bijzonder interessant voor deze bachelorproef, want uit de conclusie blijkt dat clubs zouden moeten gestraft worden voor het gedrag van de supporters en dat het dus ook de taak is van de clubs om racisme aan te pakken. Frank Van Laeken beaamt deze conclusie, maar hij zegt er ook bij dat de nationale en internationale voetbalbonden ook deze taak hebben. “Zij sturen al te vaak een verkeerd signaal uit”, zegt hij.

Daarna geeft hij een voorbeeld van een dergelijk verkeerd signaal van een voetbalbond. Hij verwijst naar het wereldkampioenschap voetbal, dat in Rusland gespeeld werd. “Een land waar racistische voetbalincidenten niet ongewoon zijn.” Toen heeft de wereldvoetbalbond FIFA een speciale taskforce verwijderd, omdat de taak van die taskforce erop zat. Hij noemt dat dan ook naïef.

Ruth Joos: “Is het ook de verantwoordelijkheid van elk van ons om te reageren?”

Het antwoord van Van Laeken is zeer duidelijk en hij roept het ook een beetje: “Alstublieft ja!”. Anders blijft het gebeuren, zegt hij. Verder zegt hij dat hij het gevoel heeft dat het wel al beter is dan pakweg tien jaar geleden en zeker dan 30 jaar geleden. Hij vermeldt er ook bij dat hij optimistisch is. Daardoor valt het wel extra op dat iemand extra apenkreten begint uit te stoten. Eigenlijk zouden we volgens hem telkens weer de schuldige tot de orde moeten roepen. Alleen stelt hij vast dat in het voetbal vaak het tegenovergestelde gebeurt, namelijk dat anderen beginnen mee te zingen met de schuldige.

Ruth Joos: “Hoe groot is de kans dat wij dit gesprek over 10 jaar nog eens voeren?”

“Heel groot”, antwoordt Van Laeken. Hij verwijst ook naar een onderzoek van Kick It Out. Die organisatie heeft bijna 30.000 supporters uit 40 landen bevroegd en daaruit bleek dat meer dan de helft al getuige is geweest van een racistisch incident en dat het blijft gebeuren. In België was het zelfs meer dan de helft. Nog meer mensen weten zelfs niet wat ze moeten doen als ze dat willen rapporteren. “Dus misschien moeten we daar eens werk van maken, van een centraal meldpunt”, sluit hij af.

Ruth Joos vindt dat ook een eerste goeie stap en ze bedankt Frank Van Laeken voor het gesprek. Daarmee kwam de problematiek van racisme in het voetbal beperkt aan bod. Waar het probleem zit, bij iedereen dus, is wel duidelijk geworden. Het is voornamelijk de taak van de clubs en van de bonden, maar iedereen kan een deel van de oplossing zijn. Dit interview pleit ook effectief voor een oplossing. Dat is niet echt neutraal, maar kan dat wel bij dit onderwerp?

Print: Racisme in het voetbal

De nationale kranten geven vaak aandacht aan racisme in het voetbal. Geen grote aandacht, maar toch aandacht. Interviews met de betrokken spelers en korte berichtjes over de evolutie van de procedureslag bereiken de sportpagina's van de kranten. Geen echt overkoepelend artikel. Dat staat wel in de Sport/Voetbalmagazine. Op 14/03/2018 stond een artikel in het magazine met de titel: ‘Racisme in het voetbal: een stand van zaken’. Dat toont meteen aan dat het een algemeen artikel wordt en niet enkel een incident bestudeert (Taiana, 2018).

De titel wordt bijgestaan door een inleiding, waarin de journalist (Nicolas Taiana) illustreert hoe frequent het probleem voorkomt. Hij noemt drie cases van racistische incidenten met supporters in de eerste klasse van het Belgisch voetbal in de eerste drie maanden van het jaar 2018. Een van die incidenten die hij benoemt, krijgt ook bijval met een grote foto. Het gaat om het incident met Uche Agbo in Kortrijk (zie 2.2.1). De foto bevat middelvingers en verwijten van de Kortrijksupporters richting een wegstrooiende Agbo.

De lezer kan zich meteen een idee vormen van de ernst. Taiana kon ook gekozen hebben voor een foto waar Uche Agbo reageert en ook zijn middelvinger uitsteekt (want die bestaan). Om het onderwerp kracht bij te zetten en het probleem van racistische supporters beter aan te tonen, kiest hij toch voor deze foto. Het bijschrift 'Uche Agbo werd in Kortrijk getrakteerd op een bierdouché en apengeluiden' laat ook niets aan de verbeelding over. Heel objectief is dat niet, maar zoals hierboven vermeld: moet dat bij dit onderwerp?

Het artikel begint met een concrete case. Dat is ook die case van Uche Agbo. Na een uitgebreide beschrijving van het incident, vermeldt de auteur dat het incident al eerder voorkwam bij dezelfde club, namelijk met Christian Kabasele. Opnieuw volgt een beschrijving van dat incident (zie 2.2.1). Een foto waarin Kabasele een aap imiteert, staat erbij als illustratie.

Een uitgelichte quote van Patrick Charles, directeur van het Gelijkekansencentrum Unia komt tussen de incidenten in fietsen: "Veel ouders gebruiken xenofobie om de tegenstander van hun eigen kindje te ontmoedigen." Het is een van de redenen dat racisme nog zo vaak voorkomt en Taiana wil toch al even duidelijk maken aan de lezer dat verklaringen verder in het artikel volgen.

Daarnaar komen weer incidenten. Deze keer is Francis N'Ganga aan de beurt (zie 2.3.1). Vooral de zin waarmee dat incident ingeleid wordt, valt op. 'Het imago van het Belgisch voetbal krijgt een deuk. Alweer'. Als het nu nog niet duidelijk was voor de lezer dat het om een probleem gaat en dat racisme niet kan, dan is dat nu wel het geval. Heel het Belgisch voetbal wordt erbij betrokken en vooral het imago dat het voetbal daarmee oploopt. Dat raakt toch elke voetbalfan.

Verder beschrijft de journalist nog de reacties die vanuit de voetbalwereld kwamen op de racistische incidenten en concludeert hij dat het probleem 'niet meer te overzien is'. Hij pleit ook al een eerste keer voor een reactie van bovenaf, namelijk dat de bevoegde instanties en spelers zich mobiliseren om het probleem aan te pakken. Hij blijft dus nog oppervlakkig.

Dan stapt de journalist uit de Vlaamse bubbel en gaat hij op zoek naar incidenten aan de andere kant van de taalgrens, in Wallonië. Daarna stapt Taiana voor het eerst af van de concrete cases en laat hij een sportsocioloog aan het woord. Om die man in te leiden, duidt hij het 'opvallende' karakter van racisme bij supporters: "Hoe kunnen ze een donkere speler van de tegenpartij uitspuwen en tegelijk een zwarte speler van de eigen ploeg aanbidden?" Hij maakt het ook nog concreter door erbij te zetten 'onze Afrikaan is een goeie, die van de andere is een slechte'. Het wij-zijgevoel is een deel van racisme.

Na de eerste expert die spreekt over het probleem, krijgt de lezer voorbeelden van over heel Europa te horen. Na nog geen vierde van het artikel, heeft de lezer zo al veel concrete cases voorgeschoteld gekregen. Vervolgens komt een tweede expert aan het woord, al is die politiek geladen. Hij heeft het over de volledige samenleving, waar racisme nog steeds voorkomt en waar het versterkt wordt door de migratiestromen en de N-VA. Dat is een subjectief standpunt, maar de lezer ziet wel dat het probleem zich niet enkel in een voetbalstadion afspeelt en dat is wel belangrijk.

Onder de tussentitel 'scheldtirade' komt een probleem van racismebestrijding aan bod. Niemand minder dan de voorzitter van de Belgische voetbalbond, Gérard Linard, heeft het over de moeilijke taak om racisme aan te pakken. In een grote groep is het moeilijk om de echte schuldige te identificeren.

Verder kan de voetbalbond clubs straffen op basis van het verslag van de scheidsrechter, en die moet iets gehoord hebben. Hij kan geen verslag opmaken op basis van lucht. In principe hangt de racismebestrijding van duizenden mensen in een stadion dus af van het gehoor van een man. Dat toont hoe pijnlijk moeilijk racisme te bestrijden is.

Toch heeft de KBVB al initiatieven genomen. Zo zijn er 'match delegates' bijgekomen die de scheidsrechter moeten helpen om onregelmatigheden op te merken. Zij mogen ook verslagen op maken en zo kan de bond zich op meer documenten baseren. Alleen gaat het dan nog maar om een zeer kleine groep mensen die het moet opmerken vooraleer er iets gebeurt.

Een tweede probleem van racismebestrijding legt de woordvoerder van de voetbalbond uit. De KBVB kan geen individu straffen, maar wel een club. De bond rekent er dus op dat de club zelf, of de Voetbalcel een individuele supporter straft. Het klopt inderdaad dat het een probleem is, maar op die manier schuiven ze toch ook een beetje de zwarte piet door.

Het aantal cijfers geeft de journalist ook mee. In de periode van 1 januari tot 20 september 2017 registreerde UNIA een honderdtal klachten rond discriminatie in het Belgisch voetbal. Vanaf die alinea volgt een stuk over Unia en de campagnes die zij voerden om racisme aan te pakken. Dat stuk gaat meer over racisme in het algemeen en weinig over het voetbal.

Dat zijn goeie initiatieven, maar goeie initiatieven uit de voetbalwereld volgen ook. Onder meer in het buitenland en tijdens de wedstrijd Eupen-Standard voeren verschillende clubs al campagne tegen racisme. De campagnes van de Belgische voetbalbond wordt niet besproken. Wat een club nog meer kan doen, beschrijft Taiana aan de hand van Club Brugge. Hij koppelt terug naar het begin van het artikel, naar het incident met N'Ganga in Brugge.

Formatanalyse met het oog op het te maken journalistieke eindproduct

Voor mijn eindproduct liet ik me inspireren door een bestaand online format van de openbare omroep VRT. Hieronder volgt een formatanalyse hiervan (Vandervelde, 2019).

PODVIS – podcast van VRT NWS – RADIO 1

Tijdens mijn stage bij VRT NWS en Radio 1 lanceerde Els Aeyels, redactrice van VRT NWS, de online serie PODVIS. Elke week lanceert ze daarbij een podcast op de website van VRT NWS, over een min of meer actueel thema. Ik beluisterde al andere podcasts ook, zoals bijvoorbeeld de online reeks van de Standaard, maar de Podvisreeks sprak me het meest aan, omdat er veel verschillende stemmen in zitten en omdat het vlot gemonteerd is, waardoor de podcast blijft boeien.

Elke Podvis heeft ook een complexe vraag. Eentje waar je niet zo maar eventjes snel het antwoord op kan geven, maar eentje waar veel onderzoek voor nodig is. De voorbeeld-Podvis gaat bijvoorbeeld over Aids, waarbij de vraag is: “Is het aidsprobleem opgelost”? De vraag lijkt op zich simpel, maar een volledig antwoord is er niet. Geen duidelijke nee en geen duidelijke ja. Het is ook eerder een vraag om het thema te duiden. De eigenlijke vraag is: “Hoe gevaarlijk is het HIV-virus nog vandaag?” Om daarop een correct antwoord te krijgen, is dus veel research nodig.

De Podvissen beginnen elk met een jingle. In die jingle wordt de titel van de podcastreeks (Podvis) en de naam van het medium (VRT NWS) duidelijk vermeld. Na de naam volgt een soort slogan, namelijk ‘nieuws met diepgang’. Dat zet de toon voor de onderwerpen die aan bod kunnen komen. Het moet in enige zin actueel zijn, maatschappelijk relevant en het moet een complex onderwerp zijn. Alle criteria kan ik voor het onderwerp van mijn bachelorproef ook afvinken.

Na de jingle komt de verantwoordelijke voor de Podvissen aan het woord. Dat is Els Aeyels. Ze stelt zichzelf voor en zorgt voor een inleiding. Daarna volgen enkele opmerkelijke quotes en wat archiefklank. De echte inleiding komt van de maker van de podcast. Dat is in dit geval Victor Vandervelde. Na zijn inleiding begint hij met het zoeken naar antwoorden.

Hij bespreekt de problematiek en praat ook naar verschillende quotes of soms langere delen van een gesprek toe. De verschillende quotes of gesprekken praat hij aan elkaar. Op het einde heb je als luisteraar dus wel het antwoord op de vraag. De quotes en gesprekken leukt hij op met archiefklank, muziek of geluidseffecten. Naast verschillende stemmen, krijgt de luisteraar dus ook verschillende geluiden en dat maakt het attractief om te luisteren.

Elke Podvis duurt ongeveer 25 minuten. Aan het einde van de 25 minuten, geeft de maker zelf een conclusie. Daarna krijgt de luisteraar nog een passend eindgeluid of een muziekje. De podcast eindigt helemaal met een eindjingle. Dat zorgt voor een mooi rond verhaal, voor een volledig geheel. Qua vorm verschilt elke Podvis een beetje. Dat hangt af van de verschillende thema's en van wat de interviewees vertellen. Wel telt elke podcast ongeveer evenveel geïnterviewden. Minimaal vier en maximaal zes.

Concept en missie van VRT NWS en Radio 1

De Vlaamse Radio- en Televisieomroep is de openbare omroep. Het nieuwskanaal van de VRT is VRT NWS. Alles wat met nieuws te maken heeft, zit samen in VRT NWS. Zowel een televisiejournaal, tv-duidingsprogramma's, radioprogramma's en websites.

VRT NWS neemt in de mediacontext de unieke rol op van onpartijdige, onafhankelijk en betrouwbare informatiebron. Betrouwbaar, kwaliteitsvol, accuraat, onafhankelijk van politieke partijen en drukingsgroepen, vrij van commerciële belangen, onpartijdig en diepgaand zijn de kernwaarden die de journalistiek van VRT NWS kenmerken.

De VRT wil zoveel mogelijk mensen bereiken, los van hun afkomst, leeftijd, geslacht of opleidingsniveau. De VRT bereikt met haar aanbod op weekbasis 89,4% van de Vlaamse bevolking (15 jaar of ouder). Dagelijks surfen 279.311 unieke bezoekers naar de website van VRT NWS.

Vijftien jaar of ouder mag ook gezien worden als de doelgroep van VRT NWS.

Radio 1 omschrijft de VRT dan weer als de actuzender in Vlaanderen die zijn luisteraars prikkelt en inspireert met nieuws en duiding, en programma's rond cultuur, maatschappij en wetenschap. De zender heeft een marktaandeel van 7,9 procent.

De doelgroep voor Radio 1 is ouder dan die van VRT NWS, namelijk 30 jaar en ouder. Via Radio 1 promoot de maker van de podcast ook altijd zijn Podvis, waardoor je als maker een heel breed bereik hebt. Zowel de online-lezers van VRT NWS, als de luisteraars van Radio 1. Wekelijks luisteren 476.432 mensen naar Radio 1 (VRT, 2018).

Werkplan: eindproduct

Op 17 september 2018 diende ik voor het eerst een opdracht voor de bachelorproef in. In die opdracht zocht ik naar thema's die het mogelijk tot hoofdthema van mijn bachelorproef zouden schoppen. Ik koos eerst voor drie andere onderwerpen, die zich wel stuk voor stuk situeerden in het voetbal. Ik koos voor 'geld in het voetbal bij kleine clubs', 'impact van een trainer, staf, bestuur,... op de ploeg' en 'criteria voor een goeie scheidsrechter'. Uiteindelijk bleek geen van de onderwerpen concreet genoeg om de finish te halen.

4 november 2018: Dan diende ik mijn nieuwe onderwerp in, met meteen een macrostructuur van het onderwerp. Na overleg met mijn begeleider Ilse Mestdagh koos ik voor het volgende onderwerp: "Welk beleid voeren de verschillende betrokken actoren tegen racisme in het voetbal?".

19 november 2018: Ik diende toen mijn microstructuur in rond hetzelfde onderwerp als hierboven vermeld. Na opnieuw lang overleg met Ilse Mestdagh en deze keer ook Sander Van Nieuwenhuysse maakte ik de definitieve keuze voor het onderwerp en de structuur.

14 december 2018: Ik diende een eerste stuk van mijn research in. Een paar weken later, op 7 januari 2019 was de eerste versie van mijn eerste hoofdstuk af. Daarin zat al heel wat research over de aanpak van racisme in het voetbal, maar op dat moment had ik nog geen idee wat er van mijn product zou moeten worden.

11 februari 2019: De eerste versie van mijn volledige researchdossier was af. Omdat ik zodanig veel informatie had, vond ik het spijtig dat ik iets heel specifiek zou moeten kiezen voor mijn eindproduct. Door een podcast te maken, heb ik meer ruimte om racisme in het voetbal breder te benaderen.

Nadat ik dat eindproduct indiende, sprak ik met mijn promotor en mijn begeleider over mijn idee om een podcast te maken. Daar gingen ze alle twee mee akkoord, dus vanaf toen besliste ik definitief om een podcast te maken.

Contacten leggen:

Terwijl ik de laatste hand legde aan mijn researchdossier, dacht ik al na over mogelijke interviewees. Sommigen waren interessant voor zowel mijn researchdossier, als mijn eindproduct. Ik kon dus al redelijk snel op zoek gaan naar mensen die ik kon interviewen.

Omdat mijn bachelorproef werkt met cases, wilde ik er ook een case uitpikken voor mijn podcast. Ik probeerde op 23 januari 2019 Bart Verhaeghe, de voorzitter van Club Brugge vast te leggen voor een interview, maar ik ving bot.

Ik besloot dan maar om het over een andere boeg te gooien en eerst een expert te raadplegen, vooraleer ik de verschillende clubs van mijn cases zou contacteren. Ik koos voor Paul Beloy, schrijver en zelf een van de eerste Afrikaanse voetballers in de hoogste voetbalklasse van ons land. Op 3 februari 2019 mailde ik hem en op 8 februari 2019 kreeg ik hem aan de telefoon.

We maakten een afspraak, maar uiteindelijk heb ik die zelf geannuleerd, na overleg met mijn promotor.

Paul Beloy had namelijk een boek geschreven over het onderwerp en zo goed als alles wat hij over racisme in het voetbal wist, stond daarin. Ik had het ook al gelezen en redelijk wat informatie in mijn researchdossier gebruikt, dus het zou niet verstandig geweest zijn om hem te interviewen, want nieuwe info zou ik niet krijgen.

Nu ik wist dat ik geen case van Club Brugge meer kon behandelen omdat de voorzitter niet wilde geïnterviewd worden, besloot ik voor het incident in Kortrijk te kiezen, met Paul-José Mpoku. Op 24 januari 2019 mailde ik naar Olivier Smeets, de persverantwoordelijke van Standard. Daar kreeg ik helaas geen antwoord van terug.

Dan besloot ik om te proberen om Mpoku zelf te bereiken, via sociale media. Op 28 januari 2019 benaderde ik hem via Facebook, Instagram en Twitter, maar op geen enkele van de drie kanalen kreeg ik respons. Ook via zijn persoonlijk e-mailadres kon ik hem niet bereiken. Via mijn stage kon ik dan uiteindelijk aan het telefoonnummer van Olivier Smeets. Op 10 april 2019 kreeg ik hem voor het eerst aan de lijn. Hij vroeg me toen ook om alles op mail te zetten en dat heb ik toen ook gedaan.

Om de twee dagen heb ik hem daarna gebeld of ge-sms't. Op 24 april 2019 kreeg ik uiteindelijk antwoord dat het interview kon doorgaan op 3 mei 2019.

Op 29 april 2019 kon ik ook voor het eerst Nathan Verboomen bereiken. Hij is een scheidsrechter die bij het incident met Mpoku was, maar hij wist me te vertellen dat geen enkele ref over incident zou willen spreken, omdat de KBVB daar een onderzoek heeft naar gevoerd. Dan gooide ik het over een andere boeg, door een ex-topref te interviewen die ook een racistisch incident had meegemaakt.

Op 4 mei 2019 wist ik Jerome Efong N'Zolo te bereiken, maar hij zat nog tot eind juni in het buitenland, dus dat was ook geen optie. Zijn collega Serge Gumienny was wel bereid om een interview toe te staan. Dat gebeurde uiteindelijk op 9 mei 2019.

Op 12 mei 2019 kreeg ik dan ook bevestiging van Jelle Brulez, de persverantwoordelijke van KVK dat ik de voorzitter en de veroordeelde racistische supporter zou kunnen interviewen. De supporter interviewde ik op 13 mei 2019, de voorzitter op 17 mei 2019.

Op 6 mei 2019 gaf ik ook de Koninklijke Belgische Voetbalbond de kans om te reageren, door Stefan Van Loock, de persverantwoordelijke van de KBVB, op te bellen. Op 16 mei 2019 kon ik hem effectief interviewen.

Op dinsdag 14 mei 2019 belde ik met Kamerlid Brecht Vermeulen om hem te interviewen over de Voetbalwet, toch ook een onderdeelje in mijn bachelorproef. Drie dagen later, op 17 mei 2019, trok ik naar Roeselare om hem te interviewen.

Interview Paul-José Mpoku:

Het interview met Paul-José Mpoku bleek moeilijk vast te leggen. Eerst kreeg ik geen antwoord van de persverantwoordelijke en ook Mpoku zelf, die heel actief is op sociale media, weigerde mij via sociale media te antwoorden op mijn vraag tot interview. Ook wanneer ik de persverantwoordelijke van Standard belde, nam hij niet op en nadat ik enkele sms'en stuurde en een bericht insprak, kreeg ik ook geen antwoord terug.

Na ettelijke pogingen om hem te bereiken via de telefoon, nam hij uiteindelijk toch op. Hij vertelde me dat Mpoku het te druk had in de play-offs om nog interviews toe te staan. Ik bleef proberen, door om de twee dagen te bellen of te sms'en voor een update. Uiteindelijk kon het interview met Mpoku toch doorgaan, op het trainingscentrum van Standard.

Ik moest daar om 13u zijn, maar de heer Mpoku liet op zich wachten als een echte vedette. Hij wilde namelijk nog eerst eten, waardoor hij 45 minuten later binnenkwam. Hij was wel heel vriendelijk en bereidwillig. Zijn antwoorden waren niet echt lang, maar omdat ik goed doorvroeg, kreeg ik veel informatie van hem. Dat was niet altijd even makkelijk, want het interview gebeurde in het Frans. Nadien kom ik hem nog eventjes spreken over andere zaken. De sfeer was dus goed.

Vragen Paul-José Mpoku:

- Wat is uw eerste herinnering aan racisme in het voetbal ?
- Hoe voelde u zich daarbij ?
- Neem me mee naar 27 december 2017. Hoe heb je dat moment beleefd?
- En het jaar erna, 11 november 2018. Wat is er toen gebeurd?
- Is het jammer dat de clubs daar nooit voor gestraft werden?
- Is het de taak van de KBVB om die straffen uit te spreken?
- Waarom slaagt Standard er wel in om racisme buiten te houden en andere clubs niet?
- Wat kunnen we nog meer doen om racisme aan te pakken ?
- Denk je dat het ooit gaat verdwijnen?

Interview Serge Gumienny :

Nadat ik al had geprobeerd om een zwarte scheidsrechter uit 1A had proberen vast te leggen voor een interview en Nathan Verboomen, de ref die bij de wedstrijd van mijn besproken case, ook niet bereid bleek om een interview te geven, besloot ik om het bij een ex-topref te proberen. Serge Gumienny is twee jaar geleden gestopt als scheidsrechter in 1A. In zijn carrière maakte hij ook dergelijke racistische incidenten mee en dat maakte van hem een goeie interviewee voor deze bachelorproef.

Serge Gumienny was bijzonder vriendelijk. Met Limburgse gastvrijheid nam hij de telefoon op en hij was meteen akkoord. De dag nadien, op 9 mei 2019, kon ik hem zelfs al interviewen. Ook dat interview verliep in een goede sfeer. De apparatuur werkte niet altijd even goed mee, waardoor ik bepaalde stukken niet kon opnemen en meneer Gumienny was altijd bereid om dat opnieuw te doen. Hij wist ook heel veel over het onderwerp, dus zijn antwoorden waren uitgebreid. Door hem had ik heel veel informatie bij.

Vragen Serge Gumienny:

- Wat is uw eerste herinnering aan racisme in het voetbal?
- Op welke andere momenten hebt u als scheidsrechter met racisme te maken gehad in het voetbal?
- Wat moet een scheidsrechter doen als er zich racistische spreekkoren voordoen in de tribunes?
- Als een ref geen rapport opmaakt, kan er dan ook automatisch niemand vervolgd worden?
- En kan een veroordeling enkel op basis van een rapport?
- Kan je ook een rapport opmaken op basis van een speler die komt klagen?
- De match stilleggen is een krachtig signaal. Gebeurt dat te weinig?
- Is een ref eigenlijk goed op de hoogte van wat er zich in de tribunes afspeelt?
- Is dat dan wel de taak van een ref om een rapport op te maken?
- Vind u dat de clubs moeten gestraft worden?
- Is het een fout van de KBVB als er nooit straffen worden uitgesproken van 25.000 euro?
- Wat kunnen we meer doen? Zijn er mogelijke oplossingen?

Interview supporter:

Het interview met de supporter die een straf gekregen heeft van KV Kortrijk voor een racistisch incident, was moeilijk te regelen. De persoon in kwestie wenste anoniem te blijven en ik kon dus ook nergens zijn naam of gegevens terugvinden. Via KV Kortrijk zelf moest ik dat regelen, dus die club moest de vraag voor mij doorspelen. De supporter ging akkoord met mijn aanvraag, als het interview volledig anoniem kon en als ik ook zijn stem zou vervormen.

Een stem vervormen voor radio is niet ideaal vanwege de mindere klank, maar dat woog nietop tegen de meerwaarde die een interview met een 'racistische supporter' aan mijn bachelorproef geeft. Het interview verliep ook vreemd. Ik wist zijn naam niet en de sfeer was gespannen, nogal afstandelijk. Desondanks gaf hij mij veel informatie en zo kreeg ik een goed inzicht op het incident zelf en op de strafprocedure voor hem.

Vragen supporter:

- Wat is er precies gebeurd op 11 november 2018. Kan je het incident eens beschrijven?
- Waarom heb je dat gedaan?
- Was jij de enige?
- Wat is er na het incident gebeurd?

- Wat heb jij gedaan?
- En wat heeft KVK gedaan?
- Wat was je straf?
- Ben je daardoor tot inzicht gekomen?
- Heeft die straf geholpen?
- Volgens de regels moet de KBVB de club straffen en de club jou niet. Is dat volgens jou een goede regeling?
- Moeten meer clubs het voorbeeld van KVK volgen?
- Vind je dat je genoeg gestraft bent nu?

Interview KBVB:

Om iemand van de Koninklijke Belgische voetbalbond te pakken te krijgen, was helemaal niet simpel. Een van mijn conclusies in de bachelorproef is dat de KBVB toch wat tekortschiet op het vlak van hun aanpak tegenover racisme in het voetbal. Ik had de woordvoerder al gemaïld in januari, maar daar kreeg ik nooit antwoord op. Via de VRT kon ik aan zijn nummer, maar hij nam vaak niet op. Uiteindelijk kreeg ik hem op 3 mei wel aan de lijn. Hij vroeg me om mijn vraag nog eens op mail te zetten. Dat heb ik dan ook gedaan. Vervolgens heb ik hem een paar keer teruggebeld voor een update en op 15 mei 2019 mocht ik dan uiteindelijk de woordvoerder interviewen.

Hij was heel vriendelijk in het begin, maar naarmate het interview vorderde, werd de sfeer iets vijandiger. Ik stelde hem wat kritische vragen en bekritiseerde het beleid van de KBVB wel, waardoor hij al direct minder zin kreeg om het interview verder te zetten. Hij noemde me op een bepaald moment ook een leugenaar (niet met zo veel woorden, maar toch...). Naar het einde toe werden zijn antwoorden dus wat korter en de sfeer werd ook bitsiger, maar al bij al is het goed verlopen.

Vragen Stefan Van Look:

- In de regels van de FIFA staat dat clubs moeten bestraft worden voor racistische incidenten met 25.000 euro. In België gebeurde dat nog niet vaak. Waarom worden die clubs niet altijd gestraft?
- Schiet de KBVB dan niet te kort?
- Is het wel de taak van jullie om de clubs te straffen? Het zijn tenslotte de supporters die racistische gezangen zongen.
- Sommige clubs gaan zelf de supporters opsporen en straffen. Wat vindt u van dat initiatief?
- Wat kunnen jullie eventueel meer doen om racisme aan te pakken?
- Wat vindt u van een meldpunt op de KBVB voor racistische incidenten?
- Heeft u ook cijfers over het aantal racistische incidenten per jaar?

Interview Brecht Vermeulen:

Racisme in het voetbal draait om regelgeving. Niet alleen de wetten en de juridische procedures van de KBVB, maar ook buiten het voetbal bestaan er wetten om racisme te bestraffen. Dan bestaat er nog een wet waardoor de overheid supporters kan straffen na 'onregelmatigheden' in een voetbalstadion, waartoe racisme ook behoort. Kamerlid voor N-VA en ondervoorzitter van voetbalclub KSV Roeselare Brecht Vermeulen zorgde al voor een initiatief om die voetbalwet uit te breiden. Uiteraard is die wet nu nog niet perfect. Ik wilde via hem meer te weten komen over die voetbalwet en ook wat we nu nog meer kunnen doen om het racisme aan te pakken. Hij is een buitenstaander die toch voldoende kennis heeft om binnen te staan. En dan heb ik het over het voetbal in het algemeen.

Het interview was snel geregeld. Op 14 mei 2019 belde ik hem en op 17 mei 2019 zat ik in het plaatselijke N-VA-kantoor in Roeselare met de microfoon in de hand. Hij was bijzonder vriendelijk. Ik kwam niks te kort qua eten en drinken (de paaseitjes met advocaatvulling bleven dan ook niet lang staan). Hij heeft een grote dossierkennis en dat merkte je. Alles wat ik vroeg over het onderwerp, kwam er vlot uit en ik verkreeg nieuwe informatie.

Vragen Brecht Vermeulen:

- Kunt u eens uitleggen wat de Voetbalwet juist is?
- Waarom werd die opgericht?
- Daar waren ook aanpassingen aan nodig, welke juist?
- Waarom moesten daar aanpassingen aan gebeuren?
- Is die wet nu perfect?
- Was het een heikel politiek thema?
- Moeten supporters zelf kunnen gestraft worden door clubs of moet de KBVB de clubs straffen?
- Worden clubs nu wel genoeg gestraft?
- Als ondervoorzitter, zou KSV Roeselare optreden?
- Wat kunnen we nog meer doen?

Interview Joseph Allijns:

Om het incident met Mpoku helemaal te herbeleven, miste nog een cruciale stem, namelijk die van de club KV Kortrijk zelf. Joseph Allijns, de voorzitter, was de geknipte persoon om het beleid van zijn club tegenover racisme uit te leggen. Op 12 mei 2019 kreeg ik na lange tijd bevestiging van de persverantwoordelijke van KVK, Jelle Brulez, dat ik de voorzitter kon interviewen.

Op 17 mei 2019 trok ik voor de tweede keer naar het stadion van KV Kortrijk om iemand te interviewen. De voorzitter was 20 minuten te laat, maar hij excuseerde zich daar uitgebreid voor. Hij nam wel zijn tijd om op al mijn vragen te antwoorden en hij leek absoluut niet gehaast, ook al ging de wedstrijd van zijn ploeg redelijk snel beginnen. Ook achteraf bleek hij geïnteresseerd in mijn opleiding, mijn stage en het onderwerp van mijn bachelorproef.

Vragen Joseph Allijns:

- Incident 1, met Kabasele in 2015. Wat is er toen net gebeurd?
- Hoe heeft u als club gereageerd?
- Was dat volgens u de goeie optie?
- Incident 2, met Agbo in 2017. Wat is er toen net gebeurd?
- Hoe heeft u als club gereageerd?
- Was dat volgens u de goeie optie?
- Incident 3, met Mpoku in 2018. Wat is er toen net gebeurd?
- Hoe heeft u als club gereageerd?
- Was dat dan de goeie optie?
- Had u die twee andere incidenten nodig om daaruit te leren?
- Is dit nu de manier om racisme uit het voetbal te krijgen?
- Moeten clubs zelf supporters straffen of toch eerder de KBVB die clubs moet straffen?
- Volgens KBVB kunnen clubs best niet meer ingaan tegen hun voorgestelde straf. Bent u het daarmee eens?

Scenario eindproduct:

INTRO

Hey, ik ben Jarne Pollie en ik presenteer u een nieuwe podcast. In deze podcast verdiep ik me in de problematiek van racistische incidenten met voetbalsupporters. Worden de daders altijd gestraft en wat kunnen we beter doen om racisme aan te pakken? U ontdekt het hier.

De problematiek van racisme in het voetbal wordt het best duidelijk aan de hand van cases. KV Kortrijk is een club die redelijk recent meerdere keren te maken kreeg met racistische incidenten van supporters, dus daarom heb ik voor die club gekozen. Laat ons beginnen bij het eerste incident, een incident met Kristian Kabasele, Belgische speler met Congolese roots. Op 27 september 2015 speelt Kabasele met zijn team Racing Genk in het Guldensporenstadion van KV Kortrijk. Kortrijk won die wedstrijd trouwens met 1-0, maar op een bepaald moment won Kabasele een duel in zijn eigen zestien en zijn tegenstander valt. De Kortrijksupporters willen uiteraard een penalty, maar die komt er niet. Het thuispubliek blijft lawaai maken en volgens Kabasele gaat het om oerwoudgeluiden.

Oerwoudgeluiden

Hij klaagde dat achteraf ook aan. KV Kortrijk zei zelf dat ze geen apengeluiden gehoord hadden en ze hielden het bij een oproep aan de supporters om elke vorm van racisme uit het Guldensporenstadion te bannen.

De voorzitter van KVK, dat is Joseph Allijns, hij beseft ook dat zijn club het toen beter kon aangepakt hebben.

Quote Allijns "Niet aangepakt zoals het moest"

Hoe reageerde KV Kortrijk? Regels FIFA uitleggen en strafprocedure + uiteindelijke straf en reactie KBVB.

Er volgde geen klacht van Kabasele. Zo kwam er ook geen onderzoek en werd KV Kortrijk daarvoor nooit gestraft. Nochtans staat in het reglement van de wereldvoetbalbond FIFA dat clubs een boete moeten krijgen tot 25.000 euro en een match zonder supporters moeten spelen als de supporters racistisch gedrag vertonen. Dat is in ons land nog bijna nooit gebeurd, dat een straf van die maat voorkwam. Daar geeft de Belgische voetbalbond, de KBVB, mij ook gelijk in.

Quote KBVB: “Het klopt dat het niet vaak gebeurt...”

Dat die straf er niet altijd komt, ligt volgens de Woordvoerder van de KBVB, Stefan Van Loock aan de clubs zelf, omdat zij maar blijven in beroep gaan en de straffen blijven aanvechten.

Quote KBVB: “Clubs moeten niet in beroep gaan, maar straf aanvaarden”

Duidelijke taal dus, clubs moeten de straf gewoon aanvaarden. Niet volgens Joseph Allijns, zelf ook advocaat.

Quote Joseph Allijns: “In beroep gaan is de basis van het strafrecht”

Kabasele liet het ondertussen niet aan zijn hart komen dat de club niet gestraft werd, maar in de wedstrijd van de week daarna, tegen Standard, zorgde hij toch voor een krachtig statement.

Commentaar Bert Sterckx

Er bestaat ook nog een ander mechanisme om de schuldigen te straffen en dat is de Voetbalwet. Die bestaat al even lang als ik, van 1998. Toeval? Ik denk het niet. U hoort Kamerlid voor N-VA Brecht Vermeulen.

Quote Brecht Vermeulen: “Wat is de Voetbalwet?”

Dat er geen straf kwam, had ook te maken met het verslag van de scheidsrechter, of eerder met het ontbreken van een verslag van de scheidsrechter. Dat legt Stefan Van Loock van de KBVB nog eens uit.

Quote Stefan Van Loock: “Het strafproces begint bij het verslag van de scheidsrechter”

Zo'n rapport is niet het enige wat een scheidsrechter kan doen om racisme aan te pakken. Maar dat kan Serge Gumienny het best uitleggen. Ex-ref in de hoogste voetbalklasse van ons land.

Quote Serge Gumienny: “Wat moet een scheidsrechter doen als er racistische koren voorkomen?”

Omdat de scheidsrechter het niet allemaal kan horen, voerde de KBVB vanaf 2016 een 'Match Delegate' in. Die moet in de tribunes plaatsnemen en ook hij mag een rapport opmaken over onregelmatigheden.

Midden 2017 werd ook de Voetbalwet uitgebreid en gemoderniseerd. Stewards kregen bijvoorbeeld meer bevoegdheden. Allemaal nieuwe maatregelen na het incident met

Kabasele. De incidenten zouden dus moeten verminderen, of ze kunnen op zijn minst toch krachtiger aangepakt worden.

Fluitsignaal

Na die nieuwe maatregelen kunnen we gaan kijken naar een ander voorbeeld. We zijn 27 december 2017, Standard speelt deze keer in het Guldensporenstadion, volop kerstsfeer, maar daar is weinig van te merken. Standardspeler Uche Agbo heeft net een rode kaart gekregen.

Commentaar Geert Heremans

Achteraf bleek het niet alleen om plasticen bekertjes te gaan, maar ook om racistische kreten. De ploegmaat van Agbo, Paul-José Mpoku was er toen ook bij. Voor hem was het incident met Agbo de eerste aanraking met racisme in 1A, de hoogste voetbalklasse van ons land.

Quote Mpoku: “Het eerste incident dat hij zich herinnert, is dat met Uche Agbo”

Vertaling Mpoku: “Mijn eerste herinnering was het incident met Agbo op Kortrijk. Daarvoor had ik dergelijke zaken nog nooit meegemaakt. Dat heeft me toen ook echt geraakt.”

Uiteraard heeft KV Kortrijk op het incident gereageerd. Ze veroordeelden het racisme opnieuw, maar ze gaven ook Agbo mee de schuld. Daar kwam heel veel kritiek op, maar meer dan een jaar later staat KV Kortrijk nog altijd achter die reactie.

Quote Joseph Allijns: “Agbo lokte het een beetje uit, maar het is geen excuus”

Ook Mpoku geeft KVK wel een beetje gelijk.

Quote Mpoku: “Agbo mocht zo niet gereageerd hebben, maar het is wel een menselijke reactie”

Vertaling Mpoku: “Achteraf is het moeilijk te zeggen of Agbo goed gereageerd heeft. Je moet wel weten, we zijn allemaal mensen. We hebben menselijke reacties. Misschien heeft hij niet goed gereageerd, maar het is moeilijk om op zo’n moment kalm te blijven, want zulke racistische kreten, dat doe je gewoon niet.”

Uiteindelijk kreeg Agbo een voorwaardelijke schorsing van de KBVB en KV Kortrijk 1.000 euro boete. Weer geen zware straf dus. Nieuwe initiatieven, maar wel hetzelfde resultaat.

Fluitsignaal

Onder het motto: derde keer, goeie keer kijken we naar het recentste incident in KV Kortrijk. Weer in de wedstrijd tegen Standard, 1 jaar na het incident met Uche Agbo. Deze keer is Mpoku zelf het slachtoffer.

Quote Mpoku: “Beschrijving van het incident”

Vertaling Mpoku: “Het gebeurde achter de match, die wij hadden gewonnen. Een supporter maakte toen apengebaren. Gelukkig waren er voldoende getuigen op dat moment. Ik vond het heel misplaatst/ ongepast van hem. Ik heb daarna niet persoonlijk met hem gesproken, maar hij heeft zich toch geëxcuseerd.”

Supporter maakte dus apengeluiden en achteraf heeft hij zich dus geëxcuseerd. Misschien moet de supporter zelf maar vertellen wat er gebeurd is. De supporter in kwestie wenste anoniem te blijven.

Quote supporter: “Zijn beschrijving van het incident”

Nu reageerde Kortrijk wel met een krachtig signaal.

Quote Allijns: “Supporters moeten wel beseffen dat ze fout zijn”

3 keer KV Kortrijk dus geen of een lichte straf. De laatste keer zocht de club wel zelf naar de dader, om die dan te straffen. Dat lijkt meer en meer de oplossing te zijn tegen racisme in het voetbal. Clubs moeten het zelf doen. Supporters straffen, met een boete, een stadionverbod of een alternatieve straf. Dat klinkt unaniem.

Quote Allijns, Vermeulen, Mpoku en Stefan Van Loock: “Taak van de clubs om racisme aan te pakken”

Maar het gaat ook om meer dan dat. Sensibilisering speelt ook een belangrijke rol. Maar spelers kunnen bijvoorbeeld ook zelf van het veld stappen als de supporters zich racistisch gedragen.

Eindfluitsignaal

OUTRO

De Belgische voetbalbond moet de clubs straffen voor het racistische gedrag van de supporters, maar dat doet de bond niet altijd. Dat moet op basis van een verslag van de scheidsrechter of de match delegate. Die hebben dus een heel belangrijke functie. Clubs nemen nu vaker zelf het initiatief en ze gaan op zoek naar die supporters, om ze zelf te kunnen straffen. Iedereen binnen het voetbal vindt dat een positieve evolutie, maar of dat ook een definitief einde maakt aan racistische incidenten met supporters in een stadion, dat is nog maar de vraag...

Reflectie

Toen ik in september 2018 drie onderwerpen moest voorstellen, wist ik meteen wat het overkoepelende thema moest worden, mijn grote passie namelijk voetbal. Mijn drie voorstellen draaiden ook allemaal rond dat grote onderwerp. Het duurde wel een tijdje vooraleer ik effectief wist welk gericht onderdeel van het voetbal ik zou behandelen. Naast voetbal, heb ik ook interesse in maatschappelijke thema's. Met het onderwerp 'racisme in het voetbal' kan ik beide thema's combineren.

Al snel had ik door dat het een technisch thema zou zijn. Een thema dat een probleem behandelt en niet zomaar een oplossing zou blootgeven, maar ook een thema waar regelgeving en juridische procedures belangrijk zijn. Dat was misschien wel het moeilijkste van dit onderwerp, alle regels, juridische procedures en bevoegde organisaties onder de knie krijgen. Door heel veel te lezen en met mensen te spreken, ben ik daarin geslaagd.

Ik vond het straf dat supporters meestal niet gestraft worden voor hun racistisch gedrag en ik vond het nog straffer dat de KBVB de taak heeft om clubs te straffen, maar dat niet volgens de regels doet. Na dit hele dossier weet ik dat er verbetering op komst is en dat supporters weldegelijk gestraft worden. Nu moet de KBVB nog een tandje bijsteken.

Ik interviewde bekende mensen, die hoog in de voetbalhiërarchie staan. Dat ik een sterspeler als Paul-José Mpoku zou kunnen interviewen, had ik vooraf niet durven zeggen. Ook andere mensen die aan de top staan in hun vak, zoals scheidsrechter Serge Gumienny, Kamerlid Brecht Vermeulen en KVK-voorzitter Joseph Allijns. Dat ik zelfs tot bij een supporter zou raken die racistische uitlatingen richting een speler heeft geuit, achtte ik vóór deze bachelorproef onmogelijk.

Bekende interviewees bezorgden me ook vaak stress. Vooral in het begin, als ik mijn mooiste glimlach en zoetste taalgebruik in de strijd moest leggen om een afspraak te regelen, leverde dat stress op. Ook als ik hen dan effectief ontmoette voor het interview, waren zweetdruppels op de microfoon zichtbaar. Desondanks verliep elk interview vlot en ook de geïnterviewden werkten mee aan een vriendelijke sfeer.

Naarmate de interviews vorderden, werd ik zekerder van mijn stuk en voelde bellen om een afspraak te maken aan als routine, alsof ik van in de kleuterklas niks anders deed. Dat zorgde ervoor dat ik op het laatste zeer snel interviews kon vastleggen. Met het oog op tijdsdruk was dat ontzettend belangrijk. Mijn meest kritische interview, was een van de laatste en dat was maar best ook. In het begin zou ik misschien niet de kritische vragen hebben durven stellen.

Een andere moment dat me zeker zal bijblijven, is het interview met de supporter die zelf al racistische gebaren richting Mpoku maakte. Het was een interview dat ik niet zelf had geregeld en ik wist ook niks over die persoon, zelfs zijn naam niet. Normaal bereid ik een interview tot in de puntjes voor en zorg ik voor voldoende vragen op basis van sterke research. Hier moest ik voortgaan op mijn gevoel en mijn improvisatievermogen. Dat buiten beschouwing gelaten, raakten de punten die hij aanhaalde mij wel en werd het zelfs een beetje een emotioneel gesprek.

Geen enkel interview bereikte ik met de auto. Omdat ik meestal van mijn kot in Brussel kwam, moest ik gebruik maken van het openbaar vervoer. Het trainingscentrum van Standard (waar het interview met Mpoku doorging) ligt redelijk afgelegen, waardoor een vlotte verbinding via het openbaar vervoer er niet inzat voor mij. Ook een spoorloper en een brand in het station van Brussel-Noord zorgden dat ik meer tijd spendeerde op de trein dan mij lief was. Maar hé, elk nadeel heeft zijn voor. Zo kon ik op de trein verder werken aan mijn bachelorproef. Dat brengt me meteen ook bij een pleidooi om wifi op de trein te installeren, maar dat is een andere zaak.

Terwijl de deadline voor de eerste versie van mijn researchdossier naderde, liep ik nog geen stage en ook de lessen en examens van dat semester waren al ten einde. Dat zorgde voor veel tijd om eraan te werken en ik vond ook dat ik meteen een sterk resultaat neerzette. Dat zorgde ervoor dat ik niet al te veel werk in mijn finale versie moest steken, want de basis was er.

De deadline voor het definitieve einde van de bachelorproef was veel moeilijker voor mij. Door mijn stage had ik heel weinig vrije tijd. De verkiezingen naderden ook, waardoor het op mijn stage almaar drukker werd en er dus minder tijd overbleef om aan mijn bachelorproef te werken. Aan de andere kant heeft mijn stage ook bijgedragen tot de goeie afloop. Via de VRT kon ik makkelijker contacten leggen met mijn interviewees en ik kon ook beschikken over alle opnamemogelijkheden van het grote bedrijf.

De voorbije maanden (en vooral de laatste maand) heb ik keihard gewerkt. Stress en nachtwerk waren niet ongewoon, maar achteraf geeft het me veel voldoening en ben ik dus tevreden. Ik behandelde een complex thema en ik ben erin geslaagd om elke stem in het debat te laten horen. Dat mijn eindwerk rond mijn passie draaide, maakte me alleen maar meer gemotiveerd. Ook over het eindresultaat ben ik tevreden. Dat zorgt ervoor dat ik ook tevreden ben over het gehele proces.

Persbericht

Begin december 2018 eindigde een procedureslag tussen KV Kortrijk en het bondsparket van de Koninklijke Belgische Voetbalbond over een racistisch incident tussen een supporter en Standardspeler Paul-José Mpoku. KV Kortrijk kreeg uiteindelijk geen straf, terwijl in het reglement van de wereldvoetbalbond FIFA staat dat de club in kwestie een boete moet krijgen van ongeveer 25.000 euro en een match zonder supporters moet spelen. KV Kortrijk gaf wel zelf het goeie voorbeeld en de club spoorde de supporter op om hem te kunnen straffen. Is dit de oplossing om racisme uit de voetbalstadions te bannen?

Deze bachelorproef van student Sportjournalistiek Jarne Pollie probeert een antwoord te formuleren op de vraag “Welk beleid voeren de verschillende actoren tegen racisme in de eerste klasse van het Belgisch voetbal?”. De actuele thesis laat de betrokken actoren ook aan het woord. Paul-José Mpoku, Joseph Allijns, Stefan Van Loock en anderen geven hun kennis en eerlijke mening over het onderwerp. De cases waarin onder andere Mpoku zelf, zijn ploegmaat Uche Agbo, maar ook de Belg Christian Kabasele en Francis N’Ganga aan bod komen, brengen de harde realiteit. Dit document behandelt de meest recente racistische incidenten met supporters uit 1A, de problemen bij de bestraffing ervan en de mogelijke oplossingen.

De belangrijkste conclusie van het dossier is dat niet elk racistisch incident door supporters op dezelfde manier of zelfs effectief wordt aangepakt door de voetbalbond. De regels en de sensibiliseringscampagnes zijn wel aanwezig, maar de gecompliceerde juridische procedures zorgen ervoor dat een club vaak te weinig of helemaal onbestraft wekomt.

De nadruk om racisme in een voetbalstadion te bestrijden ligt minder bij de voetbalbond, maar meer en meer bij de voetbalclubs zelf. Via vooral sensibilisering proberen clubs hun supporters in toom te houden. Dat lukt niet altijd, want racistische incidenten blijven voorkomen. Dan is het belangrijk dat bij die incidenten, de club ook tussenkomt en de schuldigen gaat straffen. Zo zochten bijvoorbeeld Club Brugge en KV Kortrijk zelf naar de verantwoordelijke supporters om hen te straffen. Tegenwoordig gebeurt dat wel meer en meer.

Toch kunnen supporters nog harder gestraft worden, met bijvoorbeeld geldboetes of stadionverboden. Als zowel clubs als de voetbalbond de schuldigen straffen, zal racisme uiteindelijk misschien uit het voetbal verdwijnen. Dat wordt een werk van lange adem.

Bibliografie

- 25.000 euro boete voor Inter. (2006, April 5). Opgehaald van Het Nieuwsblad:
<https://www.nieuwsblad.be/cnt/gpdqhsp2>
- 7 MAART 1966. - Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie., 1966030753 (December 11, 1975). Opgehaald van
https://ejustice.elfri.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1966030730&table_name=wet
- ACFF. (2018). *Plan de politique sportive ACFF 2015-2020*. Opgehaald van ACFF:
<https://www.acff.be/acff/plan-politique-sportive-15-20>
- Allijns, J. (2019, mei 17). Joseph Allijns over racisme in het voetbal. (J. Pollie, Interviewer)
- Anderson, C. (2019, Februari 5). *Inter Won't Face Punishment For Mbaye Racist Abuse*. Opgehaald van Sempreinter: <https://sempreinter.com/2019/02/05/inter-wont-face-punishment-for-mbaye-racist-abuse/>
- AP. (2019, Januari 8). *London police arrest 3 for racism at Tottenham-Chelsea game*. Opgehaald van USA TODAY:
<https://eu.usatoday.com/story/sports/soccer/2019/01/08/london-police-arrest-teen-for-racism-at-tottenham-chelsea/38863973/>
- Belga. (2018, November 27). *VOETBALBOND ONDERZOEKT RACISME NA MATCH KV KORTRIJK*. Opgehaald van focus-wtv: <https://www.focus-wtv.be/sport/voetbalbond-onderzoekt-racisme-na-match-kv-kortrijk>
- Beloy, P., & Van Laeken, F. (2016). *Vuile Zwarte, racisme in het Belgische voetbal*. Antwerpen/Utrecht: Houtekiet.
- BF. (2018, Februari 24). Procedurefout bij dagvaarding Club om oerwoudgeluiden. *Het Laatste Nieuws*, p. 38.
- BF, & KDC. (2011, September 20). Beerschot toch in beroep tegen 'Fukushima'-sanctie. *De Morgen*, p. 24.
- bfa. (2017, December 30). Uche Agbo vindt racisme "compleet onaanvaardbaar". *Het Belang van Limburg*, p. 11.
- bfa. (2018, November 12). "Dat ze het dan in mijn gezicht doen". *Het Nieuwsblad*, p. 11.
- bfa. (2018, Januari 10). Voorwaardelijke straf Agbo voor middenvinger. *Het Belang van Limburg*, p. 2.
- bfa, vdm, & fbu. (2018, November 13). Rapport over racistisch incident met Mpoku, Kortrijk-fan excuseert zich. *Het Belang van Limburg*, p. 5.
- bhe, & bla. (2012, Februari 18). Beerschot licht bestraft voor Fukushima-incident. *Het Nieuwsblad*, p. 3.

- blg. (2018, Februari 15). Club Brugge vervolgd voor racistische geluiden naar Mpoku. *Het Belang van Limburg*, p. 3.
- Brooks, M. (2011, Augustus 22). *Belgian soccer fans heckle Japanese goalkeeper Eiji Kawashima about Fukushima disaster, halting match (Video)*. Opgehaald van Washington Post: https://www.washingtonpost.com/blogs/early-lead/post/belgian-soccer-fans-heckle-japanese-goalskeeper-eiji-kawashima-about-fukushima-disaster-halting-match-video/2011/08/22/gIQTsONWJ_blog.html?noredirect=on&utm_term=.3552b73e96d2
- Buyse, F. (2017, December 29). “Agbo is zelf begonnen”. *Het Belang van Limburg*, p. 5.
- Chaplin, M. (2017, Februari 2013). *UEFA platform for anti-racism campaign*. Opgehaald van UEFA: <https://www.uefa.com/insideuefa/social-responsibility/news/newsid=2011208.html>
- Club Brugge. (2015, Maart 11). *Club zorgt voor Europese primeur: ‘No To Racism’ op de borst tegen Besiktas*. Opgehaald van Club Brugge: <https://www.clubbrugge.be/nl/content/club-zorgt-voor-europese-primeur-%C2%91no-racism%C2%92-op-de-borst-tegen-besiktas>
- Club Brugge. (sd). *Club Brugge Cup*. Opgehaald van Club Brugge: <https://www.clubbrugge.be/nl/foundation/projecten/gezondheid-en-educatie/club-brugge-cup>
- Club Brugge Foundation. (sd). *Projecten*. Opgehaald van Club Brugge: <https://www.clubbrugge.be/nl/foundation/projecten>
- Colin, F. (2011, September 10). Beerschot moet Japan excuses aanbieden. *De Standaard*, p. 47.
- Council of Europe. (2018). *About the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)*. Opgehaald van www.coe.int: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/about>
- Crichtley, M. (2017, September 9). *Chelsea call on supporters to stop singing anti-Semitic Alvaro Morata chant after win at Leicester*. Opgehaald van Independent: <https://www.independent.co.uk/sport/football/premier-league/chelsea-leicester-alvaro-morata-chant-statement-goals-highlights-report-a7938511.html>
- Cuypers, P. (2006, Juni 9). *ANALYSE. Waarom voetbal zo populair is*. Opgehaald van www.destandaard.be: <http://www.standaard.be/cnt/g4atb0r6>
- De Bezige Bij. (sd). *Michel Wieviorka*. Opgehaald van De Bezige Bij: <https://www.debezigebij.nl/auteurs/michel-wieviorka/>

- De Busscher, J. (2018). *Kwantificering en evolutie van het competitief evenwicht in de hoogste Belgische voetbalklasse*. Opgehaald van lib.Ugent: https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/480/822/RUG01-002480822_2018_0001_AC.pdf
- De Cnodder, K. (2011, Augustus 24). Beerschot roept op om te storten voor Japan. *Het Nieuwsblad*, p. 26.
- De Cnodder, K. (2011, September 20). Beerschot toch in beroep tegen 'Fukushima-sanctie'. *Het Laatste Nieuws*, p. 24.
- De Geschiedenis van Standard*. (sd). Opgehaald van Standard de Liège: <https://standard.be/nl/de-geschiedenis-van-standard>
- De Graeve, S. (2018, februari 4). *Oerwoudgeluiden op Jan Breydel: "Ze mogen hier beginnen beseffen dat Diaby en Wesley even zwart zijn"*. Opgehaald van Voetbalkrant: <https://www.voetbalkrant.com/nl/nieuws/lees/2018-02-04/francis-nganga-kreeg-oerwoudgeluiden-naar-het-hoofd-in-jan-breydel>
- De Morgen. (2011, Augustus 19). *Gilberto bezorgt Beerschot punt tegen Lierse*. Opgehaald van De Morgen: <https://www.demorgen.be/sport/blunder-gilberto-bezorgt-beerschot-punt-tegen-lierse-b3ad4f00/>
- De Morgen. (2018, November 13). KV Kortrijk veroordeelt racisme fans. *De Morgen*, p. 23.
- Dekeyser, F. (2018, November 12). "Apengebaren van KVK-fans: altijd hetzelfde hier". *Het Laatste Nieuws*, p. 28.
- Dekeyser, F. (2018, Januari 6). "Ik kan de oplossing zijn". *Het Laatste Nieuws*, p. 28.
- Doms, K. (2011, September 7). Beerschot riskeert boete van 25.000 euro en match achter gesloten deuren. *Het Laatste Nieuws*, p. 24.
- Duchateau, E. (2018, November 30). *Actieplan Pro League: supporter KV Kortrijk aan de slag in opvangcentrum*. Opgehaald van Sport.be: http://www.sport.be/nl/jupilerproleague/nieuws/article.html?Article_ID=845094
- Eeckhout, B. (2016, oktober 8). *Racisme in het voetbal is niet marginaal, en het is niet acceptabel*. Opgehaald van De Morgen: <https://www.demorgen.be/meningen/racisme-in-het-voetbal-is-niet-marginaal-en-het-is-niet-acceptabel~b27767be/>
- equal.brussels. (sd). *Racisme*. Opgehaald van Be Equal Be Brussels: <https://www.reageer-op-racisme.brussels/>
- ESK. (2017, December 29). Proces-verbaal tegen Agbo voor middelvinger. *Het Laatste Nieuws*, p. 19.
- ESPN. (2011, Augustus 20). *Eiji Kawashima taunted in Belgium*. Opgehaald van ESPN: http://www.espn.com/sports/soccer/news/_/id/6880218/belgian-soccer-game-halted-fukushima-comments-japan-goalkeeper-eiji-kawashima

- Faesen, B. (2017, December 28). "We zijn dood". *Het Belang van Limburg*, p. 5.
- fbu. (2017, December 29). Kortrijk verbaasd over beschuldigingen racisme. *De Standaard*, p. 27.
- Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. (2017, Januari 12). *Verhoging van de opdecimen op geldboeten*. Opgehaald van www.wer.belgie.be: <http://www.werk.belgie.be/defaultNews.aspx?id=36145>
- Fieremans, B. (1998, December 29). U bent voetbalsupporter van een eersteklasseclub: knoop dan ... *De Morgen*, p. 18.
- Fifield, D. (2019, Januari 15). *Chelsea face partial stadium closure over alleged racist chanting by fans*. Opgehaald van The Guardian: <https://www.theguardian.com/football/2019/jan/15/chelsea-face-partial-stadium-closure-over-alleged-racist-chanting-from-fans-uefa-stamford-bridge>
- gma. (2018, Februari 7). Club Brugge jaagt op eigen racistische fans. *Het Nieuwsblad*, p. 1.
- gma. (2018, Maart 2). *Geen straf voor Club Brugge: racismeklachten onontvankelijk verklaard*. Opgehaald van Het Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180302_03386540
- Grenslijn. (sd). *Discriminatie*. Opgehaald van kennisplein.be: <https://www.kennisplein.be/sites/integriteit/Pages/Discriminatie.aspx>
- Guldentops, K. (2011, Augustus 20). Japan is boos op supporters Beerschot. *Gazet van Antwerpen*, p. 31.
- Gumienny, S. (2019, mei 9). Serge Gumienny over racisme in het voetbal. (J. Pollie, Interviewer)
- Hadrich, M. (2018, Februari 20). *N'Ganga komt terug op de oerwoudgeluiden in Jan Breydel: "Het idee om van het veld te stappen spookte door mijn hoofd"*. Opgehaald van Voetbalkrant: <https://www.voetbalkrant.com/nl/nieuws/lees/2018-02-20/nganga-komt-terug-op-de-oerwoudgeluiden-in-jan-breydel>
- Hardie, V. (2011, Augustus 20). Lierse stuit op Stijnen. *Het Laatste Nieuws*, p. 31.
- Het charter voor supporters*. (sd). Opgehaald van Standard de Liège: <https://standard.be/nl/het-charter-voor-supporters>
- Het Nieuwsblad. (2017, december 27). *Kortrijk wint in extremis van Standard, hommeles in de tribunes na lichte rode kaart voor Rouches*. Opgehaald van Het Nieuwsblad: Kortrijk wint in extremis van Standard, hommeles in de tribunes na lichte rode kaart voor Rouches
- Het Nieuwsblad. (2017, December 30). Pionier. *Het Nieuwsblad*, p. 24.

- Het Nieuwsblad. (2018, December 20). *Pro League verscherpt bondsregels rond racisme en spreekkoren*. Opgehaald van Het Nieuwsblad:
https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20181220_04053083
- Het Nieuwsblad. (2018, Februari 2). *Speler van Charleroi "gedegouteerd" over oerwoudgeluiden van supporters Club Brugge*. Opgehaald van Het Nieuwsblad:
https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180204_03339029
- Historiek. (sd). *Jim Crow-wetten – Segregatie en rassenscheiding in de Verenigde Staten*. Opgehaald van www.historiek.net: <https://historiek.net/jim-crow-wetten-segregatie-vs/76323/>
- Hoeben, B. (2011, Augustus 23). Zware straf dreigt voor Beerschot. *Gazet van Antwerpen*, p. 24.
- Interfederaal Gelijke Kansen Centrum. (2014, Oktober). *Diversiteitsbarometer: huisvesting*. Opgehaald van www.diversiteit.be:
https://www.unia.be/files/Z_ARCHIEF/diversiteitsbarometer_huisvesting.pdf
- Jrosquin. (2011, September 6). *Beerschot mogelijk match zonder supporters na Fukushima-incident*. Opgehaald van *Gazet van Antwerpen*:
<https://www.gva.be/cnt/aid1075527/beerschot-mogelijk-match-zonder-supporters-na-fukushima-incident-2>
- Kareem, N., & Nittle. (2018, September 19). *What is racism: a definition and examples*. Opgehaald van ThoughtCo.: <https://www.thoughtco.com/what-is-racism-2834955>
- KDC. (2011, Augustus 22). Beerschot voor sportcomité na Fukushima-spreekkoren. *De Morgen*, p. 17.
- Kick It Out. (2018). *History*. Opgehaald van Kick It Out:
<https://www.kickitout.org/Pages/FAQs/Category/history>
- Koninklijke Belgische Voetbalbond. (sd). *Kampioenschappen*. Opgehaald van [belgianfootball](http://www.belgianfootball.be):
<http://www.belgianfootball.be/nl/kampioenschappen-uitslagen-rangschikkingen-en-kalenders-0>
- Koninklijke Belgische Voetbalbond. (sd). *Wie zijn we?* Opgehaald van [belgianfootball](http://www.belgianfootball.be):
<http://www.belgianfootball.be/nl/wie-zijn-we>
- Liberloo, K. (2015, Oktober 5). Voor aap gezet. *Het Belang van Limburg*, p. 3.
- MacKinnon, A. (2017, Mei 9). *Racism is still rife - and unpunished - in Italian football*. Opgehaald van The Local IT: <https://www.thelocal.it/20170509/racism-italian-football-sulley-muntari-racist-chants>
- Magowan, A. (2018, November 28). *Kick It Out says reports of racism and homophobia continue to rise*. Opgehaald van BBC Sport:
<https://www.bbc.com/sport/football/46344677>
- mcd, & kvu. (2011, December 22). Transferverbod voor Beerschot. *Het Nieuwsblad*, p. 11.

- Mpoku, P.-J. (2019, mei 3). Mpoku over racisme in het voetbal. (J. Pollie, Interviewer)
- Naeyaert, J. (2017, oktober 30). *Z-Afrika: blanke 'Boeren' blokkeren wegen tegen 'Plaasmoorde'*. Opgehaald van sceptra.net: <https://sceptra.net/2017/10/z-afrika-blanke-boeren-blokkeren-wegen-omwille-plaasmoorde/>
- No To Racism!* (2018, Februari 9). Opgehaald van Club Brugge: <https://www.clubbrugge.be/nl/nieuws/no-racism>
- Nu.nl. (2016, Januari 18). *KNVB had het begrepen als Ajax of Bazoer van veld was gestapt om racisme*. Opgehaald van Nu.nl: <https://www.nu.nl/binnenland/4199439/knvb-had-begrepen-als-ajax-of-bazoer-van-veld-was-gestapt-racisme.html>
- Ogden, M. (2018, Juni 7). *World Cup 2018 and racism: How will FIFA police discrimination in Russia?* Opgehaald van ESPN: <http://www.espn.com/soccer/fifa-world-cup/4/blog/post/3519781/world-cup-2018-and-racism-how-will-fifa-police-discrimination-in-russia>
- OM. (2017, Mei 6). *Italiaanse bond draait schorsing Muntari terug: "Eindelijk luistert er iemand naar mij"*. Opgehaald van Het Laatste Nieuws: <https://www.hln.be/sport/voetbal/buitenlands-voetbal/serie-a/italiaanse-bond-draait-schorsing-muntari-terug-eindelijk-luistert-er-iemand-naar-mij~a45aeca/>
- Pinto, D. (2010). *David Pinto*. Opgehaald van Racisme, Gedrag en Omgeving: <http://www.davidpinto.nl/columns/index.php?printer=32>
- Play Sports. (2018, november 11). *Samenvatting: KV Kortrijk - Standard*. Opgehaald van Play Sports: https://www.playsports.be/videozone/samenvatting/jupiler-pro-league/samenvatting-kortrijk-standard-1090562?aTuJiS_VID&orderby=
- Pro League . (sd). *Info*. Opgehaald van Pro League: <http://www.proleague.be/nl/info/>
- Pro League. (2018, Februari 20). *De Pro League stelt actieplan voor om racisme uit de stadions te bannen*. Opgehaald van Pro League: http://www.proleague.be/nl/persberichten/ProPers183_NL.pdf
- ro. (2015, September 29). Geen klacht na apengeluiden. *Het Belang van Limburg*, p. 4.
- Reglement van inwendige orde*. (2017, Juli 1). Opgehaald van Standard de Liège: <https://standard.be/nl/reglement-van-inwendige-orde>
- Reglement van inwendige orde*. (2019). Opgehaald van Essevee: <https://www.essevee.be/nl/team-essevee/regenboogstadion/rio1718>
- Reuters. (2018, December 28). *Football: Inter Milan punished after alleged racism towards Kalidou Koulibaly*. Opgehaald van Newshub: <https://www.newshub.co.nz/home/sport/2018/12/football-inter-milan-punished-after-alleged-racism-towards-kalidou-koulibaly.html>

- Richardson, J. (2005, November 29). *Mighty Zoro leaves his mark*. Opgehaald van The Guardian:
<https://www.theguardian.com/football/2005/nov/29/europeanfootball.sport>
- RN. (2018, Februari 6). Voor commissie na oerwoudgeluiden. *Het Laatste Nieuws*, p. 24.
- Robbe, J. (2016, Augustus 8). *Racisme begrijpen, racisme bestrijden*. Opgehaald van www.dewereldmorgen.be:
<http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2016/08/08/racisme-begrijpen-racisme-bestrijden>
- RTBF. (2018, Januari 20). *Standard et Eupen ensemble contre le racisme*. Opgehaald van RTBF: https://www.rtbef.be/auvio/detail_standard-et-eupen-ensemble-contre-le-racisme?id=2301052
- RTBF Auvio. (2018, november 12). *Courtrai condamne le racisme de ses supporters* . Opgehaald van RTBF:
https://www.rtbef.be/sport/football/belgique/jupilerproleague/detail_courtrai-condamne-le-racisme-de-ses-supporters?id=10071601
- Sarlo, F. (2019, Januari 2019). *Inter Fighting Against Discrimination: "Brothers Universally United"*. Opgehaald van Sempreinter: <https://sempreinter.com/2019/01/19/inter-fighting-against-discrimination-brothers-universally-united/>
- SAY NO TO ANTISEMITISM. (2018, Maart 31). Opgehaald van Chelsea FC:
<https://www.chelseafc.com/en/foundation/say-no-to-antisemitism>
- Sheridan, J. (2018, September 11). *POSITIVE CHANGES What is Kick It Out, what does the organisation stand for, and when was it formed?* Opgehaald van The Sun:
<https://www.thesun.co.uk/sport/football/7222294/kick-it-out-what-does-it-stand-when-was-it-formed/>
- Sporza. (2018, December 2). *Kortrijk ontsnapt aan straf voor racisme wegens procedurefout*. Opgehaald van Sporza: <https://sporza.be/nl/2018/12/02/kortrijk-geen-straf-voor-racisme/>
- Sporza. (2018, November 13). *Kortrijk-fan excuseert zich bij Mpoku voor racistische zaken, excuses aanvaard*. Opgehaald van Sporza: <https://sporza.be/nl/2018/11/13/kortrijk-fan-excuseert-zich-bij-mpoku-voor-racistische-zaken-ex/>
- Sporza. (2018, Februari 5). Nganga na oerwoudgeluiden: "We zijn 2018, niet de middeleeuwen". *Sporza*, pp. <https://sporza.be/nl/2018/02/05/nganga-na-oerwoudgeluiden-we-zijn-2018-niet-de-middeleeuwen-1-3138997/>.
- ST. (2011, Augustus 20). "Ze riepen Fukushima". *Het Belang van Limburg*, p. 34.
- Standard de Liège. (2018, Januari 20). *MATCH STANDARD-EUPEN : CAMPAGNE TEGEN RACISME EN VOOR FAIR-PLAY*. Opgehaald van Standard de Liège:
<https://standard.be/nl/news/match-standard-eupen-campagne-tegen-racisme-en-voor-fair-play>

- STDR. (2011, Augustus 22). "Beerschot distantieert zich van die uitlatingen, maar Kawashima daagde ook uit". *Gazet van Antwerpen*, p. 31.
- Taiana, N. (2018, Maart 13). *Racisme in het voetbal: een stand van zaken*. Opgehaald van Sport Voetbalmagazine: <https://sportmagazine.knack.be/sport/voetbal-nationaal/racisme-in-het-voetbal-een-stand-van-zaken/article-longread-976445.html>
- Telefax. (2015, Oktober 2). *Krant van West-Vlaanderen*, p. 90.
- The Local IT. (2018, Januari 4). *Verona fined €20,000 for Matuidi racist abuse*. Opgehaald van The Local IT: <https://www.thelocal.it/20180104/verona-fined-20000-for-matuidi-racist-abuse>
- TK. (2018, April 27). *Fotoreeks: zo ligt de kerncentrale van Tsjernobyl er nu bij*. Opgehaald van HLN: <https://www.hln.be/wetenschap-planeet/fotoreeks-zo-ligt-de-kerncentrale-van-tsjernobyl-er-nu-bij~a6ae4524/>
- tmas. (2013, Januari 3). *Milan-spelers verlaten veld na racisme tijdens oefenwedstrijd (video)*. Opgehaald van Het Belang van Limburg: <https://www.hbvl.be/cnt/aid1306545>
- TTV. (2018, Februari 17). Club wil 8 racistische fans uit stadion weren. *Het Laatste Nieuws*, p. 30.
- TTV. (2018, Februari 5). N'Ganga is oerwoudgeluiden beu "De middeleeuwen zijn voorbij". *Het Laatste Nieuws*, p. 28.
- UEFA. (2017). *No To Racism*. Opgehaald van UEFA.com: <https://www.uefa.com/insideuefa/social-responsibility/respect/no-to-racism/index.html>
- UEFA. (2017). *UEFA Disciplinary Regulations, Edition 2017*. Opgehaald van UEFA.com: https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Regulations/uefaorg/UEFACompDisCases/02/48/23/06/2482306_DOWNLOAD.pdf
- Unia. (1966, Maart 7). *Internationaal Verdrag van 7 maart 1966 inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie*. Opgehaald van www.unia.be: https://www.unia.be/files/Z_ARCHIEF/Verdrag%207%20maart%201966%20inzake%20Ouitbanning%20rassendiscriminatie.pdf
- Unia. (2018). *LEXICON DISCRIMINATIE, inclusief GESLACHT*. Opgehaald van www.unia.be: https://www.unia.be/files/Z_ARCHIEF/Documenten/Wetgeving/LEXICON_DISCRIMINATIE_012018.pdf
- Van Dale. (sd). *Racisme*. Opgehaald van VOWB.Van Dale: <https://vowb.vandale.be/zoeken/zoeken.do>
- Van Dale. (sd). *Ras*. Opgehaald van VOWB.Van Dale: <https://vowb.vandale.be/zoeken/zoeken.do>
- Van Damme, M. (2011, Augustus 22). Japan gekwetst door Beerschot. *Het Nieuwsblad*, p. 16.

- Van der Auwera, K. (2018, Februari 9). *Ook Mpoku 'slachtoffer van racisme in Brugge': Pro League belooft stappen*. Opgehaald van Sport/Voetbalmagazine: <https://sportmagazine.knack.be/sport/voetbal-nationaal/ook-mpoku-slachtoffer-van-racisme-in-brugge-pro-league-belooft-stappen/article-normal-962255.html>
- Van Laeken, F. (2016, oktober 10). Frank Van Laeken_190417150403. (R. Joos, Interviewer)
- Van Linden, D. (2010). *Racisme en de grondrechten*. Opgehaald van www.lib.ugent.be: https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/458/220/RUG01-001458220_2011_0001_AC.pdf
- Van Lindt, A. (2018, Februari 9). *Club Brugge komt met opmerkelijk statement tegen racisme: "Als populairste ploeg van België is het onze taak"*. Opgehaald van Voetbalkrant: <https://www.voetbalkrant.com/nl/nieuws/lees/2018-02-09/club-brugge-komt-met-opmerkelijk-statement-tegen-racisme-als-populairste-ploeg-van-belgie-is-het-onze-taak>
- Van Look, S. (2019, mei 15). KBVB over racisme in het voetbal. (J. Pollie, Interviewer)
- Van Veldhoven, A., & Foutré, G. (2011, Augustus 24). Kawashima ondervindt Antwerpse hardvochtigheid. *Sport/Voetbalmagazine*, p. 12.
- Vandervelde, V. (2019, april 10). *Podvis #9: Is het aidsprobleem opgelost?* Opgehaald van VRT NWS: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/04/09/podvis-9-is-hiv-geen-probleem-meer/>
- vdm. (2018, December 28). Voetbalsterren in opstand tegen racisme. *Het Nieuwsblad*, p. 1.
- Verbeeke, J. (2015, September 28). Zege met donker randje. *Het Nieuwsblad*, p. 19.
- Verhoeven, M. (1977). *De aanzet tot het moderne Racisme*. Opgehaald van www.verhoevenmarc.be: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/racismeAfkomst.pdf>
- Vermeulen, B. (2019, mei 17). Brecht Vermeulen over racisme in het voetbal. (J. Pollie, Interviewer)
- Vleminckx, N. (2015, juni 15). *Competitiehervorming helemaal goedgekeurd*. Opgehaald van Het Laatste Nieuws: <https://www.hln.be/sport/voetbal/belgisch-voetbal/competitiehervorming-helemaal-goedgekeurd~a847124b/>
- Voorhoof, D. (2001, Februari 2001). *De bestraffing van het aanzetten tot racisme en vreemdelingenhaat in België*. Opgehaald van www.mo.be: <https://www.mo.be/artikel/de-bestrafing-van-het-aanzetten-tot-racisme-en-vreemdelingenhaat-belgie>
- VRT. (2018, juni 21). *Jaarverslag*. Opgehaald van VRT: <https://www.vrt.be/nl/info/jaarverslag/>
- VWo. (2011, September 10). Vanoppen moet Japan excuses aanbieden. *Gazet van Antwerpen*, p. 45.

WDK. (2018, Maart 3). Club niet vervolgd voor racisme. *Het Laatste Nieuws*, p. 32.

Wertheim, A.-R. (2008, Maart 19). *Het ene racisme is het andere niet (opinie)*. Opgehaald van Trouw: <https://www.trouw.nl/home/het-ene-racisme-is-het-andere-niet-opinie-~a74a9a30/>

Wet ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen. . (2007, Mei 30).

Opgehaald van www.ejustice.just.fgov.be:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2007051036

Wikipedia. (2018 , December 10). *Racisme*. Opgehaald van www.wikipedia.org:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Racisme#cite_note-12